

Viivi Nikkilä

KONSERNIN SISÄISTEN LAINOJEN SIIRTOHINNOITTELU

Koron markkinaehtoisuus

Johtamisen ja talouden tiedekunta
Pro gradu -tutkielma
Maaliskuu 2023

TIIVISTELMÄ

Viivi Nikkilä: Konsernin sisäisten lainojen siirtohinnoittelu – koron markkinaehtoisuus
Pro gradu -tutkielma
Tampereen yliopisto
Kauppatieteiden tutkinto-ohjelma, vero-oikeus
Maaliskuu 2023

Tässä tutkielmassa on tarkasteltu konsernin sisäisten lainojen siirtohinnoittelua ja koron markkinaehtoisuutta teoriassa sekä käytännössä case-konsernin kautta. Merkittävä osuus maailman-kaupasta muodostuu kansainvälisten etuyhteisyrittäjäryhmien sisäisestä kaupankäynnistä. Siirtohinnoittelu on siis tärkeää, koska sillä on vaikutusta, mihin valtioon kansainvälisen konsernin tulot ja menot kertyvät, sekä miten etuyhteisosapuolten verotettava tulo muodostuu. Siirtohinnoittelua ohjaa kansallinen siirtohinnoitteluohje, eli verotusmenettelylain 31 §, sekä tulkintalähteenä toimivat kansainväliset OECD:n siirtohinnoitteluohjeet. Kumpikin siirtohinnoittelua ohjaavista oikeuslähteistä on kokenut muutoksia viime vuosien aikana. VML 31 §:n uudistus tuli voimaan 1.1.2022 ja sillä mahdollistetaan, että siirtohinnoitteluohje voidaan jatkossa tehdä koko OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden sallimassa laajuudessa. OECD puolestaan julkaisi uudet rahoitustransaktioita koskevat siirtohinnoitteluohjeensa vuonna 2020.

Tutkielmassa tarkastellaan lainopillisen tutkimusmetodin avulla VML 31 §:n ja OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden sisältöä ja sitä, miten konsernin sisäisten lainankorkojen markkinaehtoisuutta tulisi niiden kautta tulkita sekä teoriassa, että yhdistämällä aihe käytäntöön tutkielmaan mukaan otetun case-konsernin kautta. OECD:n siirtohinnoitteluohjeet ovat saaneet ensisijaisen tulkintalähteen aseman siirtohinnoittelun parissa jo aiemmin oikeuskäytännössä, mutta nyt vahvemmin myös VML 31 §:n vuonna 2022 voimaan tulleella uudistuksella. Siitä syystä tässä tutkielmassa koron markkinaehtoisuuteen vaikuttavia tekijöitä tulkitaan pitkälti OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden kautta. Lisäksi tutkielmassa pohditaan, miten viimeaikaisten maailmankriisien vuoksi noussut yleinen korkotasoa vaikuttaa konsernin sisäisten lainankorkojen markkinaehtoiseen tasoon.

Tutkielman tulokset osoittavat, että konsernin sisäisten lainojen siirtohinnoittelu ja markkinaehtoisuuden koron määrittely ovat monivaiheisia prosesseja, ja on mahdotonta antaa eksaktia markkinaehtoisuutta siirtohinnoittelun edellyttäessä hyvin tapauskohtaista tarkastelua. Markkinaehtoinen korkotasoa löydetään kuitenkin tapauskohtaisesti hyödyntämällä OECD:n suosittelun markkinahintavertailumenetelmää. Kyseisessä menetelmässä konsernin sisäiselle lainalle etsitään sisäisiä tai ulkoisia verrokkeja, joiden avulla markkinaehtoinen korkotasoa pyritään määrittelemään konsernin sisäiselle lainalle. Suuressa roolissa markkinaehtoisuuden koron määrittelyssä ovat luottoluokitukset, joiden avulla vertailukelpoisia lainoja pyritään löytämään lainatietokannoista. Konsernin sisäisten lainojen siirtohinnoittelu ja markkinaehtoisuuden koron määrittely eivät siis ole yksiselitteisiä prosesseja, vaan huomioon otettavaksi tulee luottoluokitusten lisäksi myös monia muita lainan ja sen osapuolten ominaisuuksia, jotta markkinaehtoisesta korkotasosta saadaan mahdollisimman luotettava tulos.

Avainsanat: siirtohinnoittelu, markkinaehtoisuus, rahoitustransaktio, OECD

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

SISÄLLYSLUETTELO

LÄHDELUETTELO	IV
OIKEUSTAPAUSLUETTELO	IX
LYHENTEET	X
1 JOHDANTO	1
1.1 Tutkimusaiheen esittely ja tutkimuksen tavoitteet	1
1.2 Tutkimusongelman määrittely ja tutkimuskysymykset	4
1.3 Tutkimusmetodi ja keskeiset lähteet.....	5
1.4 Aiheen rajaukset	8
1.5 Tutkimuksen rakenne	9
2 SIIRTOHINNOITTELUN KÄSITTEET JA KESKEISET OIKEUSLÄHTEET	11
2.1 Markkinaehtoperiaate	11
2.2 VML 31 § eli siirtohinnoitteluvoimassaolusäännös.....	13
2.2.1 Säännöksen nykytila.....	13
2.2.2 Viimeaikaiset muutokset	15
2.3 OECD:n siirtohinnoitteluohjeet	20
2.3.1 Taustaa.....	20
2.3.2 Siirtohinnoitteluohjeiden nykytila ja viimeaikaiset muutokset	21
3 SISÄISTEN LAINOJEN SIIRTOHINNOITTELU JA KORON MARKKINAEHTOISUUS.....	23
3.1 Siirtohinnoittelu ja markkinaehtoisuus VML 31 §:ssä	23
3.2 OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden merkitys markkinaehtoperiaatteen tulkinnassa	26
3.3 OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden ajallinen ulottuvuus	29
3.4 Sisäisten lainojen siirtohinnoittelu ja koron markkinaehtoisuus OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa	31
3.4.1 Sisäisten lainojen siirtohinnoitteluprosessi.....	31
3.4.2 Markkinaehtoisen koron määrittely ja siihen vaikuttavat tekijät.....	33
3.4.3 Markkinahintavertailumenetelmä	35
3.4.4 Markkinaehtoisuuden määrittäminen luottoluokituksen avulla	38
3.4.5 Markkinaehtoisen koron määrittely muilla tavoin	40

4	SISÄISTEN LAINOJEN SIIRTOHINNOITTELU JA KORON MARKKINAEHTOISUUS CASE-KONSERNISSA.....	43
4.1	Yleistä case-konsernista	43
4.2	Transaktion tunnistaminen	45
4.3	Case-konsernin lainojen siirtohinnoittelu ja koron määräytyminen	47
4.4	Lainan pääoma	48
4.5	Muut lainaehdot.....	51
4.5.1	Lainan tarkoitus ja maturiteetti	51
4.5.2	Lainan takaisinmaksu	52
4.5.3	Vakuudet	53
4.5.4	Kustannusten kasvamisen huomioon ottaminen.....	54
4.6	Luottoluokitukset	55
4.7	Implisiittinen tuki	58
4.8	Koron markkinaehtoisuuden todentaminen tietokannoista markkinahintavertailumenetelmällä	60
4.9	Yleisen korkotason nousun vaikutukset koron markkinaehtoisuuteen	64
5	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	68

LÄHDELUETTELO

Aine – Lehtimäki 2022

Aine, Leena – Lehtimäki, Anna: Verotusmenettelystä annetun lain 31 §:n muutos. Verotus 3/2022, s. 282–292.

Auressalmi 2014

Auressalmi, Teemu: Markkinaehtoinen korko siirtohinnoittelussa. Acta Legis Turkuensia, 2014. Uudelleenjulkaistu Edilexissä 23.12.2014. www.edilex.fi/acta_legis_turkuensia/14606.

Bullen 2011

Bullen, Andreas: Arm's length transaction structures: recognizing and restructuring controlled transactions in transfer pricing. IBFD, 2011.

Cooper, Fox, Loeprick & Mohindra 2016

Cooper, Joel, Fox, Randall, Loeprick, Jan & Mohindra, Komal: Transfer Pricing and Developing Economies. World Bank Group. 2016. www.openknowledge.worldbank.org/handle/10986/25095.

CreditorWatch

The CreditorWatch RiskScore. CreditorWatch Australia. https://www.creditmatters.com.au/newsadmin/mail/1030_5fd9f38b546235.47211406.pdf.

Creditsafe 2023

Company Credit Reports. Creditsafe. <https://www.creditsafe.com/gb/en/credit-risk/credit-reports/company-credit-reports.html>.

Euroopan keskuspankki 2022

Miten EKP:n koronnosto vaikuttaa arkeen? Euroopan keskuspankki, 21.7.2022 (päivitetty 23.9.2022). https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/tell-me-more/html/interest_rates.fi.html#/search/korkotaso/2.

HE 107/2006

Hallituksen esitys eduskunnalle tuloverotuksen siirtohinnoittelua koskevaksi lainsäädännöksi.

HE 188/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi verotusmenettelystä annetun lain 31 §:n muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi.

Helminen

Helminen, Marjaana: Kansainvälinen verotus. Alma Talent Verkko-kirjahylly – päivittyvät hakuteokset. Alma Talent. (viitattu 13.2.2023)

Hirvonen 2011

Hirvonen, Ari: Mitkä metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan. Yleisen oikeustieteen julkaisuja 17, 2011.

Isomaa-Myllymäki 2014

Isomaa-Myllymäki, Anita: Konsernin sisäisen rahoituksen markkinaehtoisuus – oikeustapauskommentti ratkaisusta. Verotus 5/2014, s. 469–483.

Isomaa-Myllymäki 2016

Isomaa-Myllymäki, Anita: Konsernin sisäisen rahoituksen markkinaehtoisuus. Alma Talent, 2016.

Knuutinen 2020

Knuutinen, Reijo: Verosuunnittelun oikeudelliset ja yhteiskunnalliset rajat. Alma Talent, 2020.

Koivula 2012

Koivula, Satu: Markkinaehtoperiaate lähiyhtiöiden rahoitustransaktioissa. Rovaniemen yliopisto, 2012. Julkaistu Edilexissä 30.1.2013. www.edilex.fi/lakikirjasto/9338.

Laukia 2017

Laukia, Jaakko: Siirtohinnoitteluoikaisun oikeuslähteet – kun laki ei riitä. 2017. Julkaistu Edilexissä 1.6.2021. www.edilex.fi/opin-naytetyot/23102.

OECD 2018

OECD: Additional Guidance on the Attribution of Profits to Permanent Establishments, BEPS Action 7. 2018. <https://www.oecd.org/tax/beps/additional-guidance-attribution-of-profits-to-a-permanent-establishment-under-beps-action7.htm>.

OECD 2020

OECD: Transfer Pricing Guidance on Financial Transactions: Inclusive Framework on BEPS Actions 4. 8–10. 2020. <https://www.oecd.org/tax/beps/transfer-pricing-guidance-on-financial-transactions-inclusive-framework-on-beps-actions-4-8-10.htm>.

OECD 2021

OECD: BEPS – Inclusive Framework on Base Erosion and Profit Shifting. 2021. <https://www.oecd.org/tax/beps/>.

OECD 2022

OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations. OECD Publishing, 2022.

Pankakoski 2021

Pankakoski, Katriina: Siirtohinnoitteluoikaisua koskeva sääntely: Lainsäädäntömuutoksen tosiasiallinen vaikutus oikeustilaan. Edilex-sarja 2021/53, 14.12.2021. www.edilex.fi/artikkelit/25388.

Penttilä 2014

Penttilä, Seppo: Hybridilainaa ei voitu siirtohinnoitteluoikaisua koskevan säännöksen (VML 31 §) perusteella uudelleenluonnehtia omaksi pääomaksi: KHO 2014:119. Edilex, 11.8.2014. www.edilex.fi/lakikirjasto/15641.

Rapo 2020

Rapo, Petteri: OECD julkaisi uudet sisäisen rahoituksen siirtohinnoitteluohjeet. Alder & Sound, 12.2.2020. <https://www.alder-sound.fi/blogi-oecd-julkaisi-uudet-sisaisen-rahoituksen-siirtohinnoitteluohjeet/>.

Raunio – Karjalainen 2018

Raunio, Merja – Karjalainen, Jukka: Siirtohinnoittelu. Alma Talent, 2018.

Raunio – Urpilainen 2021

Raunio, Merja – Urpilainen, Matti: Finland - Case SAC 2021:66 on Group Internal Financing – Supreme Administrative Court Provides Lessons on How the OECD Transfer Pricing Guidelines Should and Should Not Be Used. *International Transfer Pricing Journal*, 2021.

RBA Rate Indicator

ASX, Australian Securities Exchange: RBA Rate Indicator – March 2023. <https://www2.asx.com.au/markets/trade-our-derivatives-market/futures-market/rba-rate-tracker>.

Reserve Bank of Australia 2023

Reserve Bank of Australia, Statistics: Cash Rate Target. <https://www.rba.gov.au/statistics/cash-rate/>.

Suomen Pankki 2022

EKP:n puheet: Rahapoliittinen katsaus 16.12.2022. Suomen Pankki. <https://www.suomenpankki.fi/fi/media-ja-julkaisut/ekpn-puheet/2022/rahapoliittinen-katsaus4/>.

Surakka 2022

Surakka, Jani: OECD julkaisi päivityksen siirtohinnoitteluohjeisiin. *Edilex Uutiset*, 21.1.2022. <https://www.edilex.fi/uutiset/73812>.

Urpilainen 2021

Urpilainen, Matti: Kansainvälinen vero-oikeus murroksessa: sääntelyalan modernisoitumisen askelmerkkejä. *Lakimies* 7–8/2021, s. 1312–1332.

VaVM 28/2021

Valtiovarainvaliokunnan mietintö: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi verotusmenettelystä annetun lain 31 §:n muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 188/2021 vp).

Vepsäläinen 2022

Vepsäläinen, Lauri: Miten epävarmat talousnäkymät vaikuttavat yrityslainojen korkoihin? *Nordea*, 2022. www.nordea.com/uutiset.

Verohallinto 2021a

Verohallinnon ohje 17.12.2021. Dnro VH/5755/00.01.00/2021.
OECD:n rahoitusliiketoimia koskeva siirtohinnoitteluohjeistus.

Verohallinto 2021b

Verohallinnon ohje 21.4.2021 Dnro VH/1189/00.01.00/2021.
OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden päivitykset tulkintalähteinä.

Verohallinto 2022a

Verohallinnon ohje 28.4.2022. Dnro VH/44/00.01.00/2022. Siirtohinnoittelun dokumentointi.

Verohallinto 2022b

Verohallinto: Siirtohinnoitteluoikaisusäännös muuttui. 1.1.2022.
www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/yritystoiminta/siirtohinnoittelu/siirtohinnoitteluoikaisusäännös.

OIKEUSTAPAUSLUETTELO

KHO 1999:19

KHO 2010:73

KHO 2013:36

KHO 2014:119

KHO 2018:173

KHO 2021:66

KHO 2021:127

LYHENTEET

BEPS	Base Erosion and Profit Shifting
CUP	Comparable Uncontrolled Price
EKP	Euroopan keskuspankki
EVL	Laki elinkeinotulon verottamisesta (24.6.1968/360)
HE	Hallituksen esitys
KHO	Korkein hallinto-oikeus
KPL	Kirjanpitolaki (30.12.1997/1336)
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
RBA	Reserve Bank of Australia
VML	Laki verotusmenettelystä (18.12.1995/1558)

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimusaiheen esittely ja tutkimuksen tavoitteet

Tämän tutkielman aiheena on tutkia konsernin sisäisten lainojen siirtohinnoittelua ja koron markkinaehtoisuutta. Siirtohinnoittelulla tarkoitetaan toisiinsa etuyhteydessä olevien yritysten välisten liiketoimien hinnoittelua verotuksen kannalta. Tässä tutkimuksessa etuyhteydessä olevista yrityksistä käytetään termiä konserniyhtiö, mutta siirtohinnoittelu koskee myös muiden etuyhteydessä olevien yritysten välisiä liiketoimia¹. OECD:n arvioiden mukaan yli puolet maailmankaupasta muodostuu kansainvälisten etuyhteisyritysryhmien sisäisestä kaupankäynnistä.² Etuyhteisosapuolten väliset liiketoimet ovat siis merkittävässä roolissa maailmankaupassa, mistä syystä niiden siirtohinnoittelu on tärkeää. Siirtohinnoittelulla on vaikutusta siihen, mihin valtioon kansainvälisen konsernin tulot ja menot kertyvät.³ Etuyhteisosapuolten välisessä siirtohinnoittelussa sovelletaan markkinaehtoperiaatetta, sillä markkinavoimat eivät ohjaa liiketoimien hinnoittelua, kuten riippumattomien osapuolten välillä.⁴

Verotuksen kannalta siirtohinnoittelulla on vaikutusta etuyhteisosapuolten verotettavan tulon muodostumiseen, koska etuyhteysliiketoimissa käytetty siirtohintaa vaikuttaa osapuolten verotettavan tulon tai tappion määrään. Siirtohinnoittelussa arvioidaan sitä, vastaavatko liiketoimien siirtohinnat samanlaisissa olosuhteissa toimivien riippumattomien osapuolten liiketoimien ehtoja, eli ovatko ne markkinaehtoisia. Siirtohinnoittelun voidaan nähdä painottuvan nykyään verotehokkaiden transaktio- ja yritysrakenteiden luomiseen, eikä enää hintojen

---

¹ Etuyhteydessä olevien osapuolten määritelmä VML 31 §:n 4 momentissa: ”Liiketoimen osapuolet ovat etuyhteydessä toisiinsa, jos liiketoimen osapuolella on toisessa osapuolella määräysvalta tai kolmannella osapuolella on yksin tai yhdessä lähipiirinsä kanssa määräysvalta liiketoimen molemmissa osapuolissa.”

² Knuutinen 2020, s. 256.

³ HE 188/2021, s. 3.

⁴ Cooper, Fox, Loeprick & Mohindra 2016, s. 129.

manipulointiin⁵. Laajemmassa kuvassa siirtohinnoittelulla on merkittävä vaikutus tuloverotuksen kannalta myös siihen, mihin valtioon kansainvälisen konsernin tulot ja menot kertyvät, sekä missä valtiossa tuloja voidaan verottaa.⁶ Siirtohinnoittelun vaikutukset ulottuvat laajemmallekin, kuin pelkästään yritysten verotukseen, sillä vaikutukset näkyvät valtioiden verotuloissakin. Vaikka siirtohinnoittelusäännökset koskevat sekä kotimaisten yritysten välisiä, että rajat ylittäviä transaktioitakin, ovat veronviranomaiset kiinnostuneita yleensä rajat ylittävistä transaktioista, sillä vain niiden hinnoittelu vaikuttaa verotulojen jakautumiseen valtioiden välillä⁷.

Keskitetty rahoituksen hankinta on konserneissa hyvin yleistä. Konserniyhtiöiden lainoitus on usein ainakin pääosin hoidettu konsernin rahoitusyhtiön kautta, eikä konserniyhtiöillä ole ulkoista velkaa. Konserniyhtiöillä voi olla myös muita keskinäisiä saamis- ja velkasuhteita esimerkiksi konserniyhtiöiden välisten liiketoimien seurauksena.⁸ Konserniyhtiöiden väliset lainat on voitu järjestää esimerkiksi siten, että emoyhtiö antaa lainaa tytäryhtiölleen, josta tytäryhtiö maksaa emoyhtiölle lainankorkoa. Siirtohinnoittelu on siis konserniyhtiöiden rahoituksen kannalta hyvin ajankohtainen aihe sisäisten rahoitustransaktioiden yleisyyden vuoksi.

Konsernin sisäisten lainojen koroissa tulee ottaa huomioon myös yleinen korkotason nousu ja sen vaikutukset koron markkinaehtoisuuteen. Koronapandemian ja Venäjän hyökkäyssodan käynnistämä talouskriisi ja inflaation voimakas nousu ovat pakottaneet Euroopan keskuspankin nostamaan korkoja vuoden 2022 aikana nopealla tahdilla.⁹ Siirtohinnoittelussa markkinaehtoinen korko määritellään usein vertaamalla korkoja kahden toisistaan riippumattoman osapuolen välisiin lainankorkoihin. Kun yrityslainojen korot ovat vuoden 2022 nousseet voimakkaasti, on mahdollista, että se vaikuttaa myös koron markkinaehtoisuuteen. Tämä on näkökulma, joka tulee ottaa huomioon tässä tutkimuksessa.

---

⁵ Bullen 2011, s. 4.

⁶ HE 188/2021, s. 3.

⁷ Raunio – Karjalainen 2018, s. 1.

⁸ Raunio – Karjalainen 2018, s. 278.

⁹ Vepsäläinen 2022.

Tutkimusaiheena on selvittää konsernin sisäisten lainojen siirtohinnoittelua koron markkinaehtoisuuden kannalta teoriassa ja käytännössä. Käytännön näkökulmaa tukeakseen tutkimukseen otetaan mukaan teollisuusalalla toimiva case-yritys, joka toimii kansainvälisen konsernin emoyhtiönä. Konsernin emoyhtiö sijaitsee Suomessa ja tytäryhtiöitä eri puolella maailmaa. Tutkimuksessa selvitetään kyseisen case-konsernin sisäisten lainojen korkojen markkinaehtoisuuteen vaikuttavia tekijöitä lähinnä kotimaisen emoyhtiön kannalta.

VML 14 a §:n mukaan pieniltä ja keskisuurilta yrityksiltä ei edellytetä siirtohinnoitteludokumentointia.¹⁰ Tutkimuksessa mukana oleva case-yritys luokitellaan pk-yritykseksi, eli kokonsa puolesta sillä ei ole velvollisuutta laatia siirtohinnoitteludokumentointia. Case-konserni rahoittaa toimintaansa osittain konsernin sisäisillä lainoilla, jotka ovat emoyhtiöltä tytäryhtiöille. Tytäryhtiöiden maksamien lainankorkojen markkinaehtoisuutta tutkitaan, kun on ensin teoriassa selvitetty lainankorkojen markkinaehtoisuuden edellytykset.

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää teoriaa ja käytäntöä yhdistämällä, sekä vero-oikeuden kannalta tulkitsemalla, miten konserniyhtiöiden väliset lainat tulisi järjestää, jotta lainojen korot olisivat markkinaehtoisia. Tavoitteena on tarkastella konsernin sisäisten lainojen siirtohinnoittelua tärkeimpien oikeuslähteiden kautta, jotta saadaan selville, miten konserniyhtiöiden rahoitustransaktioiden siirtohinnoittelu ja korkojen markkinaehtoisuus tulisi konsernin sisäisissä lainajärjestelyissä toteutua. Tutkimuksen tavoitteena on saada selvyyttä siihen, milloin korot ovat markkinaehtoisia yleisesti teoriassa, sekä millä edellytyksin markkinaehtoisuus toteutuu käytännössä case-konsernissa.

---

¹⁰ Pienen ja keskisuuren yrityksen määritelmä VML 14 a §:ssä: ” Pienellä ja keskisuurella yrityksellä tarkoitetaan yritystä: 1) jonka palveluksessa on vähemmän kuin 250 henkilöä; 2) jonka liikevaihto on enintään 50 miljoonaa euroa tai taseen loppusumma enintään 43 miljoonaa euroa; ja 3) joka täyttää mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä annetussa komission suosituksessa 2003/361/EY tarkoitetut yrityksen riippumattomuutta kuvaavat ja muut suositukseen sisältyvät pienen ja keskisuuren yrityksen tunnusmerkit.”

1.2 Tutkimusongelman määrittely ja tutkimuskysymykset

Tutkimusongelma keskittyy sisäisten lainojen siirtohinnoitteluun teoriassa ja käytännössä case-yrityksen kautta. Ensimmäisenä tutkimusongelmana voidaan nähdä se, miten konsernin sisäisten lainojen siirtohinnoittelu tulisi teoriassa järjestää, jotta ne olisivat markkinaehtoisia. Tähän liittyen tarkastellaan ja tulkitaan keskeisimpiä rahoitustransaktioiden siirtohinnoitteluun liittyviä säännöksiä ja ohjeita, kuten VML 31 § ja OECD:n siirtohinnoitteluohjeet. Lain ja ohjeiden sisältöä tulkitaan, jotta löydetään vastaus siihen, milloin konsernin sisäiset lainat ja korot ovat markkinaehtoisia.

Toisen ydinongelmana tutkimuksessa on se, miten case-konsernin sisäisten lainojen ja korkojen markkinaehtoisuus toteutuu käytännössä, sekä mitkä seikat siihen vaikuttavat. Ongelmaan halutaan löytää vastaus tutkimalla ensin siirtohinnoitteluun liittyviä säännöksiä teoriassa ja sen jälkeen selvittämällä case-konsernin tekijöitä, jotka vaikuttavat korkojen markkinaehtoisuuteen. Ensin laaditaan vahva teoriapohja sisäisten lainojen siirtohinnoittelulle, jonka jälkeen tietoa hyödynnetään case-konsernin tilanteeseen käytännössä. Case-yrityksen tytäryhtiöille antamia lainoja, korkoja ja niiden siirtohinnoitteluprosessia tutkitaan tarpeellisilta osin, jotta saadaan selville, vastaavatko ne lain ja siirtohinnoitteluohjeiden vaatimuksia.

Kolmantena tutkimusongelmana voidaan nostaa esiin viimeaikaisen korkotason nousun vaikutukset. Lainankorkojen markkinaehtoisuus on voinut tarkoittaa eri korkotasoa muutama vuosi sitten, jos verrataan korkotasoon nykyhetkellä. Konserniyhtiöiden välisissä lainoissa niiden koroista on voitu sopia useampi vuosi sitten, jolloin markkinaehtoinen korko on voinut olla eritasoinen. Tutkimuksessa tulee selvittää, onko yleisellä korkotason nousulla ollut vaikutusta konserniyhtiöiden välisten lainankorkojen markkinaehtoisuuteen. Tämä näkökulma otetaan tutkimukseen mukaan ajankohtaisuutensa ja mahdollisesti suuremman merkityksensä vuoksi.

Edellä mainituista tutkimusongelmista, sekä yleisen korkotason nousun vaikutuksista saadaan johdettua seuraavat tutkimuskysymykset, joihin halutaan löytää vastaukset tutkimuksessa:

- Millä edellytyksin konsernin sisäiset lainat ja korot ovat VML 31 §:n ja OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden mukaan markkinaehtoisia?
- Mitkä tekijät vaikuttavat case-konsernin sisäisten lainojen siirtohinnoitteluun sekä korkojen markkinaehtoisuuteen?
- Onko korkotason yleisellä nousulla ollut vaikutusta case-yhtiön lainankorkojen markkinaehtoisuuteen?

Kaikki tutkimuskysymykset pohjautuvat tutkimusongelmiin ja kattavat kaikki tutkimuksen keskeisimmät osuudet. Tutkimuskysymyksiin vastaamalla on tarkoitus saada selkeyttä tutkimuksen ydinajatukseseen ja -ongelmaan, eli sisäisten lainojen siirtohinnoitteluun ja korkojen markkinaehtoisuuteen. Tutkimuskysymyksiä on laadittu kolme, jotta saadaan vastaus siirtohinnoitteluun ja markkinaehtoisuuteen jokaiselta tutkimuksen osa-alueelta, eli sisäisten lainojen markkinaehtoisuuteen teoriassa, käytännössä, sekä ottamalla huomioon ajankohtainen korkotason nousu. Tutkimuskysymyksiin vastaamalla kiteytetään koko tutkimuksen ajatus ja tärkeimmät aihepiiriin liittyvät seikat.

1.3 Tutkimusmetodi ja keskeiset lähteet

Tutkimus toteutetaan oikeusdogmaattisena, eli lainopillisena tutkimuksena, johon on yhdistetty teoriaa ja käytäntöä. Lainopilla on perinteisesti ollut tehtävänä tulkita ja systematisoida voimassaolevaa oikeutta, eli selvittää oikeusnormien sisältöä. Lainoppi tutkii myös sitä, mikä merkitys laista ja muista oikeuslähteistä löytyvällä materiaalilla on sille, mikä on voimassaolevaa oikeutta.¹¹

---

¹¹ Hirvonen 2011, s. 22–23.

Käytännöllinen lainoppi on tämän tutkimuksen metodi, koska tutkimuksessa halutaan tulkita ja systematisoida siirtohinnoittelun säännöksiä ja muita oikeuslähteitä. Lainopillisella tutkimuksella halutaan selvittää, miten konserniyhtiöiden väliset lainat tulisi järjestää, jotta lainankorkojen markkinaehtoisuus toteutuu. Lainopin keinoin pyritään selvittämään VML 31 §:n ja OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden sisältöä ja sitä, miten lainankorkojen markkinaehtoisuutta tulisi niiden kautta tulkita. Tutkimuksessa on siis kyseessä laintulkinnallinen ongelma siitä, milloin lainat ja korot ovat markkinaehtoisia.

Tutkimuksen case-yritykseen linkittyvässä käytännön osiossa tutkitaan case-yrityksen lainoja ja korkoja, sekä verrataan niitä teoriassa lainopin kautta selvitettyyn markkinaehtoisuuteen. Tässä käytännön osuudessakin metodina on lainoppi, koska tarkoituksena on lähtökohtaisesti tulkita ja tuottaa tietoa voimassa olevasta oikeudesta sen suhteen, mitä markkinaehtoisuudella käytännössä tarkoitetaan ja miten se case-konsernin välisissä lainoissa toteutuu.

Myös tutkimuskysymykset on asetettu siten, että niiden vastaamiseen soveltuu parhaiten lainoppi. Tutkimuskysymysten vastaaminen edellyttää laintulkintaa, jotta saadaan selville, mitä markkinaehtoisuus tarkoittaa. Lainopin tiedonintressinä on tuottaa merkityksiä ja lisätä ymmärrystä voimassa olevasta oikeudesta¹², joka on myös tämän tutkimuksen tarkoitus konsernin sisäisten lainojen siirtohinnoittelussa.

Tutkimuksen keskeisimpiä lähteitä ovat VML 31 §, eli kansallinen siirtohintaoikaisu säännös, sekä OECD:n siirtohinnoitteluohjeet rahoitustransaktioista. Tässä tutkimuksessa keskitytään tutkimaan sisäisten lainojen siirtohinnoittelua ja markkinaehtoisuutta pääosin näiden asiaan liittyvien tärkeimpien oikeuslähteiden kautta. VML 31 §:n mukaan veroviranomaisilla on oikeus oikaista verotusta, jos etuyhteyssuhteessa olevien osapuolten välisessä liiketoimessa on sovittu tai määrätty ehdoista, jotka poikkeavat siitä, mitä toisistaan riippumattomien osapuolten välillä olisi sovittu, ja verotettava tulo on tästä syystä jäänyt pienemmäksi

---

¹² Hirvonen 2011, s. 34.

tai tappio muodostunut suuremmaksi, kuin se olisi ollut markkinaehtoisella hinnoittelulla. OECD:n siirtohinnoitteluohjeet antavat puolestaan ohjeistusta siitä, miten siirtohinnoittelua tulisi verotuksessa arvioida ja markkinaehtoperiaatetta soveltaa. Lisäksi tutkimuksessa on hyödynnetty oikeuslähteinä lain esitöitä, kuten VML 31 §:n muuttamisen pohjana olevaa esitystä HE 188/2021. Lähdeaineistona on hyödynnetty myös siirtohinnoitteluun liittyviä korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuja sekä tutkimuskirjallisuutta.

Lainoppiin linkittyä vahvasti oikeuslähdeoppi, joka määrittelee oikeudellisen materiaalin, jota voidaan käyttää lainopillisessa tutkimuksessa. Oikeuslähdeoppi myös sääntelee oikeuslähteiden painoa ja etusijajärjestystä. Perinteisesti oikeuslähdeopissa jaotellaan oikeuslähteet vahvasti velvoittaviin, heikosti velvoittaviin ja sallittuihin oikeuslähteisiin.¹³ Tässä tutkimuksessa keskeisimmistä lähteistä vahvasti velvoittaviin kuuluu VML 31 §, eli siirtohinnoitteluokaisusäännös. OECD:n siirtohinnoitteluohjeet ovat puolestaan oikeuslähdeopillisesti poikkeuksellisessa asemassa. Perinteisen oikeuslähdeopin mukaan OECD:n siirtohinnoitteluohjeet kuuluisivat sallittuihin oikeuslähteisiin, mutta ne ovat jo pitkään olleet laajasti hyväksytyyn kansainvälisen standardin asemassa ja niillä on ollut vahvaa tosiasiallista sitovuutta ylimmissä tuomioistuimissa myös Suomessa.¹⁴ OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden sitovuus on vahvistettu esimerkiksi KHO:n päätöksissä.¹⁵ OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden oikeuslähdeopillista arvoa tarkastellaan tarkemmin alaluvussa 3.2. Koska OECD:n siirtohinnoitteluohjeet on katsottu yleisesti sitovaksi, on niitä hyödynnetty tulkinta-apuna markkinaehtoisuuden selvittämiseksi myös tässä tutkimuksessa.

---

¹³ Hirvonen 2011, s. 41–42.

¹⁴ Urpilainen 2021, s. 1325.

¹⁵ Ks. esim. KHO 2013:36, jonka perusteluissa sanotaan seuraavaa: ”OECD:n siirtohinnoitteluohjeet eivät sido OECD:n jäsenvaltioita. Ohjeisiin sisältyy kuitenkin suositus, että sekä kansalliset veroviranomaiset että kansainväliset konsernit nojautuisivat niihin. Esimerkiksi hallituksen esityksessä 107/2006 vp on todettu, että kyseisillä OECD:n ohjeilla on siirtohinnoittelun alalla pitkälti kansainvälisen standardin asema, ja ohjeita voidaan pitää markkinaehtoperiaatteen tärkeänä tulkintalähteenä.”

1.4 Aiheen rajaukset

Koska tutkimus toteutetaan lainopillisena tutkimuksena, jossa halutaan selvittää konserniyhtiöiden välisten lainojen siirtohinnoittelua ja koron markkinaehtoisuutta, on tutkimus rajattu koskemaan vain näitä seikkoja. Tutkimuksessa keskitytään siis vain konserniyhtiöiden välisen lainan olosuhteisiin ja sen koron markkinaehtoisuuteen. Case-yritystä käsittelevässä osiossa otetaan huomioon lainasopimuksen ehtoja tarpeellisin määrin, jos niillä voidaan nähdä vaikutusta koron määrittelyyn ja sen markkinaehtoisuuteen.

Konserneissa on usein lainojen lisäksi muitakin konserniyhtiöiden välisiä rahoitusjärjestelyjä, jos rahoituksen ajatellaan kattavan sekä lyhytaikaiset, että pitkäaikaiset saamiset ja muut rahoitusjärjestelyt¹⁶. Muut konsernin sisäiset rahoitusjärjestelyt on kuitenkin rajattu tutkimuksesta pois aiheen hallittavuuden ja laajuuden vuoksi. Tarkasteluun otetaan vain se, ovatko lainat ja korot siirtohinnoittelusäännösten ja -ohjeiden mukaan markkinaehtoisia, eikä esimerkiksi korkojen verotuksellista käsittelyä oteta huomioon. Vaikka tutkimuksen aiheeseen liittyy olennaisesti EVL 18 a ja 18 b §:n koron vähennysoikeuden rajoituksia koskevat säännökset, rajataan ne tutkimuksen ulkopuolelle. Tutkimuksessa keskitytään tutkimaan eri oikeuslähteiden kautta koron markkinaehtoisuutta, eikä koron vähennysoikeutta tai muutakaan verotuksellista käsittelyä siitä syystä oteta huomioon.

Tutkimuksesta rajataan ulkopuolelle myös siirtohinnoittelun dokumentointiin liittyvät seikat. Koska tutkimuksessa mukana olevalla case-yrityksellä ei ole vaatimusta kokonsa puolesta tehdä siirtohinnoittelun dokumentointia, ei siihen liittyviä seikkoja ole tarpeen ottaa huomioon tutkimuksessa. Jos case-yritys olisi velvollinen laatimaan siirtohinnoittelun dokumentoinnin, tulisi seikka ottaa huomioon tutkimuksessa, mutta tutkimuksen case-yritystä ajatellen siirtohinnoittelun dokumentoinnin huomioon ottaminen ei tuo tutkimukselle lisäarvoa.

---

¹⁶ Raunio – Karjalainen 2018, s. 278.

Vaikka tutkimuksen aiheen rajausta on tiukasti konserniyhtiöiden välisten lainojen siirtohinnoittelussa ja lainankorkojen markkinaehtoisuuden tutkimisessa, otetaan tutkimukseen mukaan myös yhteiskunnallista näkökulmaa yleisen korkotason nousun vaikutuksista koron markkinaehtoisuuteen. Tämä on oleellinen tutkimuksessa huomioon otettava asia, sillä yleisellä korkotason nousulla voi olla vaikutusta myös siihen, milloin konserniyhtiöiden välisten lainojen korot katsotaan markkinaehtoisiksi.

1.5 Tutkimuksen rakenne

Tutkimus koostuu viidestä pääluvusta, jotka yhdessä antavat kattavan katsauksen konsernin sisäisten lainojen siirtohinnoittelusta ja koron markkinaehtoisuuden edellytyksistä. Tutkimuksen johdantoluku toimii alun esittelyinä, jossa johdellaan lukijaa aiheeseen sekä esitellään tutkimusongelmat ja -kysymykset, aiheen rajaukset sekä menetelmälliset valinnat perusteluineen. Johdannon avulla lukija saa yleiskuvan tutkimuksen sisällöstä ja siihen liittyvistä keskeisistä seikoista. Muissa luvuissa syvennetään johdantoluvussa esiteltyjä tietoja.

Johdannon jälkeen ensimmäisessä varsinaisessa pääluvussa, eli luvussa 2, käsitellään tutkimukseen liittyviä keskeisimpiä oikeuslähteitä ja käsitteitä. Luvussa selvitetään muun muassa VML 31 §:n sisältö, sen historia ja viimeaikaiset muutokset. Tämän lisäksi luvussa käsitellään markkinaehtoperiaatteen käsite, joka on tärkeä käsite kaikessa siirtohinnoitteluun liittyvässä. Luvussa 2 käydään myös yleisesti läpi, mitä tarkoitetaan OECD:n siirtohinnoitteluohjeilla, sekä miten ne ovat viime vuosina muuttuneet. Luvussa 2 käydään asioita yleisellä ja käsitteellisellä tasolla läpi, eikä keskitytä vielä tutkimuksen varsinaiseen aiheeseen, eli konsernin sisäisten lainojen siirtohinnoitteluun sekä lainankorkojen markkinaehtoisuuteen. Luvun 2 avulla on tarkoitus luoda hyvä yleiskuva sisäisten lainojen siirtohinnoitteluun liittyvien keskeisimpien oikeuslähteiden tarkoitukseen ja sisältöön, sekä keskeisimpiin käsitteisiin.

Kolmannessa luvussa siirrytään varsinaiseen lainopilliseen tutkimukseen, eli systematisoidaan sekä tulkitaan konsernin sisäisiä lainoja ja niiden korkojen markkinaehtoisuutta keskeisimpien oikeuslähteiden kautta. Luvussa käsitellään VML 31 §:n ja OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden tulkintaa konsernilainojen siirtohinnoittelusta ja korkojen markkinaehtoisuudesta, sekä OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden merkitystä markkinaehtoperiaatteen tulkinnassa. Luvussa 3 selvitetään siis lainopin ja keskeisimpien lähteiden kautta konsernin sisäisten lainojen siirtohinnoittelua ja sitä, milloin lainan korot ovat markkinaehtoisia.

Luvussa 4 käsitellään konsernin sisäisten lainojen siirtohinnoittelua käytännössä case-yrityksessä. Case-konsernin tilannetta kuvataan sisäisten lainojen kannalta tarpeellisin osin. Oleellista tietoa tutkimuksessa ovat muun muassa lainojen ehdot sekä korkoprosentit, joiden markkinaehtoisuutta tutkitaan. Luvussa 3 selvitettyjä tutkimustuloksia verrataan case-yrityksen tilanteeseen, jotta nähdään, miten luvussa 3 selvitetty lainan markkinaehtoinen taso toteutuu käytännössä case-tapauksessa. Luvun tarkoituksena on selvittää, mitkä tekijät vaikuttavat case-yrityksen ja sen tytäryhtiöiden välisiin lainoihin sekä niiden korkojen markkinaehtoisuuteen. Case-konsernin korkojen markkinaehtoisuutta tutkitaan mahdollisimman tarkasti käytettävissä olevien tietojen perusteella.

Tutkimuksen lopussa on vielä omana lukunaan yhteenveto ja johtopäätökset, jossa kootaan tutkimusta sekä analysoidaan tutkimustuloksia. Lopussa vastataan myös tutkimuskysymyksiin saatujen tutkimustulosten perusteella. Tutkimuksen loppuun kootaan siis vastaukset siitä, millä edellytyksin konsernin sisäiset lainankorot ovat markkinaehtoisia, miten markkinaehtoisuus toteutuu case-konsernin lainankoroissa ja mitä mahdollisia vaikutuksia yleisellä korkotason nousulla on lainankorkojen markkinaehtoisuuteen. Nämä viisi päälukua muodostavat kattavan kuvauksen ja selvityksen konsernin sisäisten lainojen siirtohinnoittelusta ja lainopin kautta selvitettyinä konserniyhtiöiden välisten lainankorkojen markkinaehtoisuudesta. Tutkimus antaa tärkeää tietoa konsernin sisäisten lainojen siirtohinnoittelusta yleisesti kaikille lukijoille sekä etenkin case-yritykselle hyödynnettäväksi.

2 SIIRTOHINNOITTELUN KÄSITTEET JA KESKEISET OIKEUSLÄHTEET

2.1 Markkinaehtoperiaate

Markkinaehtoperiaate (arm's length principle) on keskeisin käsite siirtohinnoittelussa, sillä kaiken siirtohinnoittelun tulisi perustua markkinaehtoisuuteen. Markkinaehtoperiaatteen lähtökohtana on, että etuyhteisyriyten välisessä kaupassa sekä muissa transaktioissa käytettävien siirtohintojen ja muiden ehtojen tulee vastata sellaisia hintoja ja ehtoja, joita toisistaan riippumattomat osapuolet käyttäisivät vastaavanlaisessa tilanteessa vapailla markkinoilla.¹⁷ Markkinaehtoperiaatteen avulla lisätään neutraalisuutta verotuksessa asettamalla etuyhteydessä olevat yritykset neutraalimpaan asemaan toisistaan riippumattomien yritysten kanssa. Sillä vähennetään veroetujen ja -haittojen syntymistä, sekä kilpailuaseman väärentämistä.¹⁸ Markkinaehtoperiaate on lähtökohtana laajalti OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa ja malliverosopimuksen 9 artiklassa, sekä kansallisessa lainsäädännössä VML 31 §:ssä, joten kaikki keskeisimmät siirtohinnoittelua ohjaavat oikeuslähteet perustuvat markkinaehtoperiaatteelle.

Markkinaehtoperiaatteen pohjana on erillisyhtiöperiaate, eli konserniyhtiöitä ja muita etuyhteydessä olevia yrityksiä tarkastellaan erillisinä itsenäisinä yhtiöinä, eikä osana konsernikokonaisuutta. Suomessa toteutetaan erillisyhtiöperiaatetta muutenkin, sillä esimerkiksi verolainsäädännössä verotettavan tulon laskeminen tapahtuu yhtiötasolla, eikä konsernitasolla. Erillisyhtiöperiaatteen mukaan kukin yritys on erillinen verovelvollinen, jonka on noudatettava markkinaehtoperiaatetta liiketoiminnassaan toisten konserniyhtiöiden kanssa. Erillisyhtiön oikean soveltamisen varmistamiseksi käytetään siis markkinaehtoperiaatetta.¹⁹

---

¹⁷ Raunio – Karjalainen 2018, s. 46.

¹⁸ OECD 2022, kohta 1.8.

¹⁹ Isomaa-Myllymäki 2016, s. 71.

Vaikka markkinaehtoperiaate onkin yleinen ja merkittävä periaate esimerkiksi OECD:n ohjeistuksissa, on markkinaehtoperiaate saanut myös kritiikkiä sekä teoreettisen pohjan, että käytännön soveltamisen ja siitä johtuvan hallinnollisen taakan tasolla²⁰. Kritiikki on kohdistunut siihen, että markkinaehtoperiaatteen sanotaan mahdollistavan voittojen siirtämisen alhaisen verorasituksen valtioihin, sillä markkinaehtoperiaate ei ota riittävästi huomioon konsernin perusominaisuutta, eli sen toimimista yhtenä taloudellisena kokonaisuutena. Vaikka markkinaehtoperiaatteeseen on kohdistunut kritiikkiä, puolustaa esimerkiksi OECD sitä voimakkaasti, sillä periaate on tehokas ja sen soveltamiskäytännöt ovat vakiintuneet maailmanlaajuisesti.²¹ Markkinaehtoperiaate on saanut kuitenkin vakiintuneen menetelmän aseman myös Suomen lainsäädännössä VML 31 §:ssä, eli vaadittaisiin lain muutos, jotta markkinaehtoperiaatteen asema voisi heikentyä.

Markkinaehtoperiaate on periaatteena yksinkertainen, eli edellytyksenä on, että sovitaan siirtohinnoit siten, että ne vastaavat toisistaan riippumattomien yritysten sopimia hintoja. Käytännössä toteutus voi kuitenkin olla haastavampaa, sillä konserniyhtiöt voivat käydä kauppaa tuotteilla ja palveluilla, joille ei voida suoraan määrittää markkinahintaa tai joita ei ole sellaisenaan saatavilla avoimilla markkinoilla. Esimerkkinä tällaisesta on aineettomien oikeuksien kehittäminen tai puolivalmisteiden siirtäminen konserniyhtiöltä toiselle jalostettavaksi. Transaktioiden markkinaehtoisuuden määrittäminen ei siten useinkaan ole niin yksiselitteistä, kuin miltä se vaikuttaa yksinkertaisissa, markkinoilla suoraan myytävissä tuotteissa tai palveluissa.

Markkinaehtoisuuden määrittämisen mahdollisesta vaikeudesta huolimatta on kuitenkin oleellisempaa muistaa, että tavoitteena ei ole saavuttaa täysin tarkkaa tulosta markkinaehtoisuudesta, vaan tärkeämpää on määrittää luotettavan tiedon perusteella kohtuullinen arvio markkinaehtoisesta lopputuloksesta.²² Myös OECD:n siirtohinnoitteluoheissa on todettu sama asia.²³

---

²⁰ Ks. esim. Isomaa-Myllymäki 2016, s. 135–139.

²¹ Raunio – Karjalainen 2018, s. 46.

²² Raunio – Karjalainen 2018, s. 47.

²³ OECD 2022, kohta 1.13: "It is important not to lose sight of the objective to find a reasonable estimate of an arm's length outcome based on reliable information."

2.2 VML 31 § eli siirtohinnoitteluoikaisusäännös

2.2.1 Säännöksen nykytila

Siirtohinnoittelun piirissä keskeisin kansallisen lainsäädännön säännöksistä on VML 31 §, eli siirtohinnoitteluoikaisusäännös. Siirtohinnoittelua koskevat säännökset on sisällytetty verotusmenettelystä annettuun lakiin (VML) lakimuutoksella 1041/2006.²⁴ Siirtohinnoitteluoikaisulla eli tulonoikaisulla tarkoitetaan siirtohinnoittelussa veroviranomaisen oikeutta oikaista verovelvollisen verotusta sellaisessa tilanteessa, jossa verovelvollisen ilmoittama verotettava tulo on muodostunut pienemmäksi tai tappio suuremmaksi, kuin mitä ne olisivat olleet markkinaehtoisessa transaktiossa. Säännös antaa veroviranomaisille mahdollisuuden toimittaa verotus ikään kuin markkinaehtoperiaatetta olisi noudatettu.²⁵ Asia esitetään VML 31 §:n 1 momentissa seuraavasti:

Jos verovelvollisen ja häneen etuyhteydessä olevan osapuolen välisessä liiketoimessa on sovittu ehdoista tai määrätty ehtoja, jotka poikkeavat siitä, mitä toisistaan riippumattomien osapuolten välillä olisi sovittu, ja verovelvollisen elinkeinotoiminnan tai muun toiminnan verotettava tulo on tämän johdosta jäänyt pienemmäksi tai tappio on muodostunut suuremmaksi kuin se muutoin olisi ollut, lisätään tuloon määrä, joka olisi kertynyt ehtojen vastassa sitä, mitä toisistaan riippumattomien osapuolten välillä olisi sovittu.

Edellytyksenä siirtohinnoitteluoikaisulle on siten seuraavat: liiketoimen osapuolet ovat etuyhteydessä toisiinsa, liiketoimesta sovitut tai määrättyt ehdot poikkeavat markkinaehtoisuudesta sekä ehtojen seurauksena verovelvollisen verotettava tulo on jäänyt pienemmäksi tai tappio muodostunut suuremmaksi kuin se olisi ollut riippumattomien osapuolten välisissä ehdoissa. On myös otettava huomioon, että vaikka nimensä mukaisesti siirtohinnoittelun oikaisemisessa on yleensä

---

²⁴ Pohjautuen hallituksen esitykseen HE 107/2006.

²⁵ Raunio – Karjalainen 2018, s. 13.

kysymys hinnan oikaisemisesta, ei markkinaehtoisuus tarkoita vain hintaa²⁶. VML 31 §:n 1 momentissakin on käytetty termiä ehto, mikä laajentaa säännöksen soveltamisen siirtohinnan lisäksi myös muihin ehtoihin, joita voidaan tarvittaessa oikaista.

Siirtohinnoitteluoikaisusäännökseen liittyy olennaisesti etuyhteysosapuolen käsite. VML 31 §:n 4 momentissa on määritelty edellytykset, joiden vallitessa osapuolten katsotaan olevan etuyhteydessä toisiinsa: liiketoimen osapuolten katsotaan olevan etuyhteydessä toisiinsa keskinäisen määräysvallan perusteella tai jos kolmannella osapuolella on yksin tai yhdessä lähipiirinsä kanssa määräysvalta liiketoimen molemmissa osapuolissa. VML 31 §:n 5 momentti²⁷ ulottaa säännöksen soveltamisen myös yrityksen ja sen kiinteän toimipaikan välisissä toimissa.

Määräysvalta voi puolestaan syntyä osakeomistuksen, äänimäärän tai nimitysoikeuden perusteella. VML 31 §:n 4 momentin mukaan osapuolella on määräysvalta toisessa osapuolella silloin, kun se välittömästi tai välillisesti omistaa yli puolet toisen osapuolen pääomasta tai sillä on välittömästi tai välillisesti yli puolet toisen osapuolen kaikkien osakkaiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä. Määräysvalta syntyy myös siitä, jos osapuolella on välittömästi oikeus nimittää yli puolet jäsenistä toisen yhteisön hallitukseen tai siihen verrattavaan toimielimeen, tai sitä johdetaan yhteisesti toisen osapuolen kanssa tai se muuten voi tosiasiallisesti käyttää määräysvaltaa toisessa osapuolella.

Määräysvalta voi siis syntyä monella eri tapaa. On oleellista ottaa huomioon, että edellytyksenä on yleisesti yli puolikas omistusosuus toisessa osapuolella tai sen äänimäärässä. Jos omistus, äänimäärä tai nimitysoikeus on alle puolet, ei se välttämättä synnytä määräysvaltaa ja siten etuyhteyttä. VML 31 §:n 4 momentin tarkoittama määritelmä etuyhteysyrityksestä on kuitenkin laajempi kuin kirjanpitolaisissa ja osakeyhtiölaissa, sillä siirtohinnoittelusäännöksiä soveltaessa

---

²⁶ Isomaa-Myllymäki 2016, s. 190.

²⁷ VML 31 §:n 5 momentti: ”Mitä 1 momentissa säädetään, noudatetaan myös yrityksen ja sen kiinteän toimipaikan välisissä toimissa.”

määräysvaltaa käyttävä taho voi olla myös luonnollinen henkilö yksin tai yhdessä lähipiirinsä kanssa²⁸. Tässä tutkimuksessa etuyhteysosapuolista käytetään myös nimitystä konserniyhtiöt, sillä tutkimus keskittyy konsernin sisäisten lainojen siirtohinnoitteluun. Konserniyhtiöt katsotaan aina etuyhteysosapuoliksi, joten VML 31 §:n soveltuu siltä osin selkeästi.

Toinen huomioon otettava seikka siirtohinnoitteluoikaisusäännöstä sovellettaessa on säännöksen piiriin kuuluvat liiketoimet. Siirtohinnoitteluoikaisusäännöksessä liiketoimen määritelmä käsittää kaikki elinkeinotoiminnassa tai muussa taloudellisessa toiminnassa suoritettavat liiketaloudelliset toimenpiteet, kuten kaupalliset osto- ja myyntitoimet, rahoitustoimet ja aineettoman omaisuuden luovutukset.²⁹ Vuoden 2006 lakimuutoksella siirtohinnoitteluoikaisusäännös ulotettiin koskemaan myös kahden suomalaisen yrityksen välisiä toimia, vaikka siirtohinnoittelusäännökset onkin laadittu rajat ylittäviä transaktioita silmällä pitäen. Kahden suomalaisen yhtiön siirtohinnoitteluoikaisu ei kuitenkaan yleensä lisää verotuloja Suomessa. Lisäksi suomalaiset etuyhteysosapuolet voisivat vedota konserniavustuksen käyttömahdollisuuteen tilanteissa, joissa liiketoimien hinnoittelu poikkeaa markkinaehtoisuudesta. Tästä syystä ei ole tarkoituksenmukaista tutkia liiaksi suomalaisten konserniyhtiöiden välisten transaktioiden markkinaehtoisuutta.³⁰

2.2.2 Viimeaikaiset muutokset

Päivitetty siirtohinnoittelusäännös, eli VML 31 § on tullut voimaan 1.1.2022. Säännöstä sovelletaan verovuosiin, jotka alkavat 1.1.2022 tai sen jälkeen. Lakimuutoksella ei ole vaikutusta ennen vuotta 2022 alkaneisiin verovuosiin, vaan niihin sovelletaan aiempaa, vuonna 2007 voimaan tullutta siirtohinnoitteluoikaisusäännöstä.³¹ VML 31 §:n muutoksen perusteina on käytetty muun muassa

---

²⁸ HE 107/2006, s. 21.

²⁹ HE 107/2006, s. 20.

³⁰ Raunio – Karjalainen 2018, s. 13–14.

³¹ Ks. VaVM 28/2021, jossa valtiovarainvaliokunta korostaa, että VML 2 momentin mukaista määrittämistä ja 3 momentin sivuuttamista voitaisiin soveltaa vain 1.1.2022 tai sen jälkeen alkaneisiin verovuosiin. Ks. myös Verohallinto 2022b.

seuraavia: kansalliseen lainsäädäntöön sisältyvä markkinaehtoperiaatteen sisältö ja soveltamisala rajoituksineen ovat olleet epäselviä, kansallisen markkinaehtoperiaatteen suhde OECD:n malliverosopimuksen 9 artiklassa ilmaistuun markkinaehtoperiaatteeseen on muodostanut lainsoveltamis- ja tulkintaongelman Suomen kansainvälisessä vero-oikeudessa, sekä OECD:n siirtohinnoitteluohjeisiin sisältyvien tulkintasuosittelujen hyödynnettävyys VML 31 §:n markkinaehtoperiaatetta sovellettaessa on ollut epävarmaa, joka on aiheuttanut vaikeuksia tavanomaisen siirtohinnoitteluanalyysin muodostamiseen.³² Kansallista markkinaehtoperiaatetta on siis sovellettu ja tulkittu täysin kansallisen oikeusjärjestyksen asettamista lähtökohdista, mikä on voinut johtaa siihen, että markkinaehtoperiaate ei välttämättä toteudu niissä etuyhteysliiketoimissa, joissa ainut sovellettava säännös on VML 31 §.³³

Lainsoveltamis- ja tulkintaongelmien vuoksi lakimuutokseen pohjautuvassa esityksessä HE 188/2021 ehdotettiin mainintaa, jonka mukaan siirtohinnoittelua arvioidaan markkinaehtoperiaatteen asettamisessa puitteissa sekä selvennystä, että liiketoimen markkinaehtoisuutta koskeva analyysi sisältäisi aina liiketoimen määrittämisen sen tosiasiallisen sisällön mukaisesti. Kolmas ehdotus esityksessä oli, että poikkeuksellisissa olosuhteissa etuyhteysliiketoimi voitaisiin sivuuttaa ja tarvittaessa korvata toisella, markkinaehtoperiaatteen mukaisella liiketoimella.³⁴ Valtiovarainvaliokunta puolestaan puolsi esityksen hyväksymistä muuttamattomana.³⁵ Lakimuutoksen on siis nähty olevan hyvä ja säännöstä sekä sen soveltamisalaa selventävä asia.

Uudelleenluonnehdintaa koskeva ratkaisu KHO 2014:119 on myös ollut osana siihen, että VML 31 §:ää esitettiin muutettavaksi, sillä ratkaisu nosti esille VML 31 §:ään sisältyvän kansallisen markkinaehtoperiaatteen eroavuuden suhteessa OECD:n malliverosopimuksen 9 artiklassa ja OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa ilmaistuun verosopimusoikeudelliseen markkinaehtoperiaatteeseen.³⁶ Kyseisessä

---

³² Ks. HE 188/2021.

³³ Pankakoski 2021, s. 2.

³⁴ HE 188/2021, s. 14–15.

³⁵ VaVM 28/2021, s. 3.

³⁶ Pankakoski 2021, s. 2.

ratkaisussa oli kyse siitä, oliko Konserniverokeskus voinut sivuuttaa luxemburgilaisen emoyhtiön B suomalaiselle tytäryhtiölleen A Oy:lle antaman lainan A Oy:n verotuksessa siirtohinnoitteluoikaisua koskevan VML 31 §:n perusteella ja käsitellä lainan oman pääoman ehtoisena sijoituksena, jolloin maksetut korot eivät olisi vähennyskelpoisia A Oy:n verotuksessa. KHO katsoi, että osapuolten sopiman liiketoimen sivuuttaminen ja uudelleenluonnehdinta olisi tällaisen menettelyn seuraamukset huomioon ottaen vaatinut verotusmenettelylakiin sisältyvää nimenomaista valtuutusta uudelleenluonnehdintaan, jollaista ei VML 31 §:n 1 momentissa katsottu olevan, eikä siten uudelleenluonnehdinta ollut lainkohdan perusteella mahdollista.

Ratkaisu KHO 2014:119 aiheutti julkaisunsa jälkeen runsaasti oikeustieteellistä keskustelua.³⁷ Ratkaisu perustui äänestystulokseen, jossa vähemmistön mukaan VML 31 § ei estä liiketoimen uudelleenluonnehdintaa, vaikka ratkaistavana olevassa tapauksessa sen edellytykset eivät kuitenkaan täyttyneet. Ratkaisun aiheuttamat epäselvyydet saivat aikaan sen, että vuoden 2014 lopulla annettiin luonnos hallituksen esitykseksi VML 31 §:n 1 momentin muuttamisesta. Kuten tiedetään, luonnos hallituksen esitykseksi säännöksen muuttamisesta johti lopulta lakimuutokseen, mutta lakimuutos tuli voimaan vasta useita vuosia myöhemmin. Nämä edellä mainitut ongelmat säännöksen soveltamisalasta ja ratkaisun KHO 2014:119 aiheuttamat epäselvyydet ovat siis perusteena sille, että VML 31 §:ää muutettiin vuoden 2022 alusta alkaen. Muutoksen tarkoituksena on ollut saada selvyttä markkinaehtoperiaatteen tulkintaan ja VML 31 §:n soveltamisalan rajoja koskeviin ongelmiin.

Siirtohinnoitteluoikaisusäännöksen muutos perustuu siis siirtohinnoitteluun liittyvän sääntelyn yhdenmukaistamiseen. Muutoksen jälkeen Suomen lainsäädäntö vastaa Suomen kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tekemiä sopimuksia, eli verosopimuksia, jotka sisältävät OECD:n malliverosopimuksen 9 artiklaa vastaavat määräykset etuyhteydessä keskenään olevien yritysten välisten liiketoimien verotuksen oikaisusta markkinaehtoperiaatteesta poikkeamisen vuoksi.

---

³⁷ Ks. esim. oikeustapauskommentit Penttilä 2014 ja Isomaa-Myllymäki 2014.

Muutos johtaa myös siihen, että kotimainen siirtohinnoittelua koskeva sääntely vastaa useiden muiden maiden sääntelyn sisältöä.³⁸ Siirtohinnoitteluokaisusäänöksen muutosta perustellaan siis sääntelyn yhdenmukaistamisella, jotta kansallinen siirtohinnoitteluun liittyvä lainsäädäntö vastaisi paremmin verosopimusten, OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden ja muiden maiden sääntelyn sisältöä.

Keskeisin muutos uudistuneessa VML 31 §:ssä aiemmin voimassa olleeseen siirtohinnoitteluokaisusäännökseen verrattuna on kahden uuden momentin lisäykset: etuyhteysliiketoimen määrittämiseen liittyvä uusi 2 momentti³⁹, jonka mukaan liiketoimen markkinaehtoisuutta koskevan analyysin tulee sisältää aina liiketoimen määrittämisen sen tosiasiallisen sisällön mukaisena, sekä etuyhteysliiketoimen sivuuttamiseen liittyvä uusi 3 momentti⁴⁰, joka mahdollistaa poikkeuksellisissa olosuhteissa säännöksessä esitettyjen edellytysten täyttyessä etuyhteysliiketoimen sivuuttamisen ja tarvittaessa korvaamisen toisella, markkinaehtoperiaatteen mukaisella liiketoimella. Aikaisempi 2 momentti, joka sisältää määrittämisen siitä, milloin liiketoimen osapuolten katsotaan olevan etuyhteydessä toisiinsa, on siirtynyt säännöksen uudeksi 4 momentiksi. Aikaisempi 3 momentti on puolestaan siirtynyt uudeksi 5 momentiksi ja kyseisen momentin mukaan säännöstä on sovellettu myös yrityksen ja sen kiinteän toimipaikan välisissä toimissa. Ennen vuoden 2022 lakimuutosta siirtohinnoitteluokaisusäännös sisälsi 3

---

³⁸ HE 188/2021, s. 1.

³⁹ VML 31 §:n 2 momentti: ”Arvioitaessa 1 momentin sisältämän markkinaehtoperiaatteen mukaisesti sitä, onko etuyhteydessä olevien osapuolten välisessä liiketoimessa sovittu tai määrätty ehtoja riippumattomien osapuolten ehdoista poikkeavasti, tunnistetaan asiaankuuluvat kaupalliset tai rahoitukselliset suhteet ja näihin suhteisiin vaikuttavat taloudellisesti olennaiset erityispiirteet, joita ovat sopimusehdot, osapuolten toiminnot, varat ja riskit, siirretyn omaisuuden tai tarjotun palvelun ominaispiirteet, osapuolten ja markkinoiden taloudelliset olosuhteet sekä osapuolten liiketoimintastrategiat. Näiden seikkojen perusteella määritetään liiketoimi sen tosiasiallisen sisällön mukaisena.”

⁴⁰ VML 31 §:n 3 momentti: ”Jos poikkeuksellisissa olosuhteissa, 1 momenttia sovellettaessa, etuyhteydessä olevien osapuolten välinen, 2 momentin mukaisesti määritetty liiketoimi poikkeaa siitä, mitä taloudellisesti järkevästi toimivat, toisistaan riippumattomat osapuolet vastaavissa olosuhteissa sopisivat, se voidaan sivuuttaa ja tarvittaessa korvata toisella, markkinaehtoperiaatteen mukaisella liiketoimella. Sivuuttamisen edellytyksenä on lisäksi, ettei määritetylle liiketoimelle, joka oltaisiin sivuuttamassa, voida vahvistaa markkinaehtoperiaatteen mukaista hintaa, kun otetaan huomioon kunkin osapuolen näkökulma ja realistiset vaihtoehdot päätöksentekohetkellä. Korvaava liiketoimi määritetään 2 momentin mukaisesti ja sen on oltava mahdollisimman samankaltainen sivuutettavan liiketoimen kanssa.”

momenttia, jotka pysyivät lakimuutoksessa muuten ennallaan, lukuun ottamatta edellä mainittujen kahden momentin siirtymistä.⁴¹

VML 31 §:n muutoksen taustalla olevana tavoitteena on siten ollut se, että säännöstä voidaan soveltaa OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden koko laajuudessa sekä se, että OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden mukaisen liiketoimen määrittämisen sisältöä ja asemaa keskeisenä osana siirtohinnoitteluanalyysiä selvennetään. Siirtohinnoitteluanalyysin halutaan pohjautuvan asiaankuuluviin kaupallisiin tai rahoituksellisiin suhteisiin sekä niihin vaikuttaviin erityispiirteisiin, kuten sopimusehtoihin sekä osapuolten ja markkinoiden taloudellisiin olosuhteisiin. Nämä edellä mainitut tavoitteet laajentavat myös Suomen veroviranomaisen verovalvonnan mahdollisuuksia, koska aiempaa VML 31 §:ää koskevassa oikeuskäytännössä on pidetty kiellettyinä sivuuttamisena ja uudelleenluonnehdintana myös Verohallinnon toimenpiteitä.⁴² Uudessa, päivitettyssä VML 31 §:ssä tämä poikkeuksellisissa olosuhteissa mahdollinen liiketoimien sivuuttaminen ja tarvittaessa korvaaminen toisella OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa kuvatulla tavalla on säännöksen piirissä.

Siirtohinnoitteluoikaisusäännöksen muutoksella on myös laajempi verotulokertymään ulottuva vaikutus. Säännöksen muutoksella mahdollistetaan Suomen veroviranomaiselle muihin valtioihin nähden yhtäläinen mahdollisuus puuttua hinnoittelupoikkeamiin. Jos Suomessa olisi voimassa edelleen vanha VML 31 §, olisi toisella valtiolla mahdollisuus puuttua hinnoittelupoikkeamiin, mutta Suomella ei. Muutoksella halutaan siten saada verotulot jakautumaan oikeudenmukaisesti valtioiden kesken, sekä yhdenmukaistaa kansallisen säännöksen ja verosopimuksen soveltamisalaa.⁴³

Lakimuutoksen vaikutukset voidaan nähdä niin säännöksen sisällössä kuin soveltamisalassakin. Oikeustila muuttuu uuden säännöksen voimaantuloa edeltävään oikeuskäytäntöön nähden, sillä aiemmin voimassa olleen VML 31 §:n

---

⁴¹ Ks. myös Aine – Lehtimäki 2022, jossa VML 31 §:n muutosta käsitellään laajemmin.

⁴² HE 188/2021, s. 13–14.

⁴³ HE 188/2021, s. 14.

mukaan liiketoimen sivuuttaminen ja uudelleenluonnehdinta ei ollut mahdollista. Vaikutus soveltamisalaan on puolestaan se, että uutta siirtohinnoitteluokaisäännöstä sovelletaan OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden koko laajuudessa. Toinen muutos soveltamisalaan on se, että lakimuutoksen jälkeen VML 31 §:n soveltamisala vastaa Suomen verosopimukseen sisältyvän siirtohinnoittelua koskevan määräyksen sisältöä ja verosopimusten tulkinnassa käytettäviä OECD:n siirtohinnoitteluohjeita.⁴⁴

2.3 OECD:n siirtohinnoitteluohjeet

2.3.1 Taustaa

OECD:lla eli taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestöllä on keskeinen rooli siirtohinnoittelun alalla. Järjestön tarkoituksena on kehittää ja harmonisoida jäsenmaidensa politiikkaa eri talous- ja yhteiskuntaelämän sektoreilla sekä tuottaa jäsenmaita ohjaavia normeja ja toimintasuosituksia. OECD:n varsinaisten jäsenmaiden lisäksi järjestön ohjeita esimerkiksi siirtohinnoittelussa noudatetaan laajalti myös OECD:n ulkopuolisissa maissa.⁴⁵ OECD on siis luonut itselleen merkittävän toimijan roolin siirtohinnoittelun alalla laajalti koko maailmassa.

Yksi OECD:n merkittävistä osa-alueista on verotus, jonka alalla järjestö kehittää kansainvälisiä standardeja ja seuraa niiden täytäntöönpanoa. Tällaisia kansainvälisiä standardeja ovat esimerkiksi OECD:n malliverosopimus sekä OECD:n siirtohinnoitteluohjeet, joista jälkimmäinen on suuressa roolissa kansainvälisen siirtohinnoittelun piirissä. Ensimmäinen OECD:n siirtohinnoittelua koskeva raportti julkaistiin vuonna 1979, mutta vuonna 1995 saatiin ensimmäiset varsinaiset OECD:n siirtohinnoitteluohjeet. Siirtohinnoitteluohjeisiin jäi kuitenkin useita avoimia kysymyksiä, joten ohjetta on päivitetty vuosien mittaan tarpeellisin osin. OECD:n tarkoituksena ja tavoitteena verotuksen alalla on edistää yritystoimintaa

---

⁴⁴ HE 188/2021, s. 15–16.

⁴⁵ Raunio – Karjalainen 2018, s. 32–34.

ja työllisyyttä helpottavan verotuksellisen ympäristön muodostumista samalla turvaten julkisten palveluiden tuottamiseen tarvittavat verotulot.⁴⁶

2.3.2 Siirtohinnoitteluohjeiden nykytila ja viimeaikaiset muutokset

OECD:n siirtohinnoitteluohjeet⁴⁷ koostuvat tällä hetkellä kymmenestä luvusta, joissa on ohjeistusta muun muassa markkinaehtoperiaatteesta, siirtohinnoittelumenetelmistä, vertailuanalyysistä, aineettomista oikeuksista, konsernipalveluista sekä liiketoiminnan uudelleenjärjestelyistä. Siirtohinnoitteluohjeet sisältävät myös ohjeistusta siirtohinnoitteludokumentoinnista sekä hallinnollisten kysymysten tarkastelua tulkintaerimielisyyksien välttämistä ja ratkaisemisesta.⁴⁸ OECD:n siirtohinnoitteluohjeet ovat muodostuneet varsin laajaksi ohjekokonaisuudeksi, joissa on otettu huomioon siirtohinnoittelun eri osa-alueita monipuolisesti.

OECD:n siirtohinnoitteluohjeet ovat muuttuneet viime vuosina laajasti. Ensimmäisen kerran siirtohinnoitteluohjeita muutettiin merkittävästi vuonna 2010, jolloin päivitettiin esimerkiksi siirtohinnoittelumenetelmän valintaa ja vertailuarviota koskevat luvut.⁴⁹ Vuonna 2017 siirtohinnoitteluohjeet uudistettiin, kun niihin implementoitiin BEPS-projektiin⁵⁰ liittyvät muutokset. BEPS-hankkeen vuoksi siirtohinnoitteluohjeisiin tuli muutoksia useampaan lukuun. Vuoden 2017 siirtohinnoitteluohjeiden päivityksen jälkeen OECD on antanut täsmentäviä ohjeita siirtohinnoittelusta, kuten BEPS-hankkeen seurauksena syntynyt ohjeistus kiinteän toimipaikan hinnoittelusta⁵¹. Toinen, etenkin tämän tutkimuksen kannalta merkittävä

---

⁴⁶ Raunio – Karjalainen 2018, s. 34–35.

⁴⁷ OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden viimeisin päivitys on julkaistu tammikuussa 2022. Tässä tutkimuksessa viitataan aina OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden vuonna 2022 päivitettyyn versioon, ellei toisin mainita.

⁴⁸ OECD 2022.

⁴⁹ Raunio – Karjalainen 2018, s. 35.

⁵⁰ OECD 2021: BEPS-projektin tavoitteena on estää veropohjan murenemistä ja verotettavan tulon siirtämistä matalan verorasituksen piiriin. Projektin teemoina olivat verojärjestelmien johdonmukaisuus, riittävä sisältö ja läpinäkyvyys. BEPS-projektin vuoksi yli 135 maata ja lainkäyttöaluetta implementoivat 15 toimenpidettä, joiden tavoitteena on esimerkiksi torjua veronkiertoa ja yhtenäistää verosääntelyä.

⁵¹ OECD 2018.

täsmäntävä ohje on OECD:n vuonna 2020 julkaisemat täsmennetyt ohjeet rahoitusliiketoimista ja niiden markkinaehtoisuudesta⁵². Rahoitusliiketoimia koskevan täsmäntävän ohjeen tarkoituksena on antaa ohjeistusta sen määrittämiseksi, ovatko liiketoimen olosuhteet, ehdot ja hinnoittelu tietyissä etuyhteisyriyten välillä toteutetuissa rahoitusliiketoimissa markkinaehtoperiaatteen mukaisia. Ohjeistuksessa on tarkastelussa erityisesti konserninsisäiset lainat, cash pool -järjestelyt, suojaukset, konserninsisäiset takausjärjestelyt sekä captive-vakuutusyhtiöt. Rahoitusliiketoimien täsmäntävä ohjeistus antaa ohjeistusta rahoitusliiketoimien tunnistamiseen ja hinnoittelun markkinaehtoisuuden arviointiin.⁵³

Vuoden 2017 siirtohinnoitteluohjeiden päivityksen ja sen jälkeen julkaistujen yksittäisten täsmäntävien ohjeiden jälkeen seuraava merkittävä päivitys siirtohinnoitteluohjeisiin on tullut vuoden 2022 alussa. Tällä hetkellä käytössä on kyseinen siirtohinnoitteluohjeistus, Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2022. Päivitetyt siirtohinnoitteluohjeet sisältävät vuoden 2017 päivityksen jälkeen julkaistut täsmäntävät ohjeet, kuten voitonjakamismenetelmää koskevan osuuden päivitys, riskittömän tuoton määrittämistä koskevan osuuden lisäys, sekä rahoitusliiketoimia koskevan osuuden lisäys. Vuoden 2022 päivitys ei siis sisällä uutta ohjeistusta, vaan kyseessä on aiemmin julkaistujen raporttien koonti yhtenäiseksi julkaisuksi. Siirtohinnoitteluohjeiden vuoden 2022 päivitys ei siten aiheuta tarvetta erillisiin toimenpiteisiin veroviranomaisissa tai verovelvollisissa, eikä myöskään muuta Verohallinnon tulkintakäytäntöjä.⁵⁴ Siirtohinnoitteluohjeiden päivityksellä ei ole merkittävää muutosta siirtohinnoitteluohjeiden soveltamiseen, mutta ohjeiden tulkintaa kuitenkin helpottaa se, että kaikki siirtohinnoitteluohjeiden päivitykset sisältyvät saman ohjeen sisään. Ohjeiden päivitys voidaan siten nähdä käytännön kannalta tulkintaa selkeyttävänä asiana.

---

⁵² OECD 2020.

⁵³ Verohallinto 2021a.

⁵⁴ Surakka 2022.

3 SISÄISTEN LAINOJEN SIIRTOHINNOITTELU JA KORON MARKKINAEHTOISUUS

3.1 Siirtohinnoittelu ja markkinaehtoisuus VML 31 §:ssä

Vuoden 2022 alusta voimaan tulleessa VML 31 §:n uudistuksessa on täsmennetty markkinaehtoperiaatteen sisältöä. Vaikka markkinaehtoperiaate on sisällyttänyt Suomen kansalliseen lainsäädäntöön jo ennen siirtohinnoitteluoikaisusäänöksen muutosta, ei aiempi VML 31 § ole sisältänyt markkinaehtoperiaatteen käsitettä. Uudessa VML 31 §:n 2 momentissa on nimenomaisesti mainittu, että VML 31 §:n 1 momentti sisältää markkinaehtoperiaatteen.

Suomen siirtohinnoitteluoikaisusäännöksessä ei ole suoraa määrittelyä siitä, miten etuyhteystilanteissa tehtyjen liiketoimien markkinaehtoisuutta olisi arvioitava. Vaikka VML 31 §:ssä ei suoraan otetakaan kantaa siihen, milloin markkinaehtoisuus toteutuu transaktioiden tosiseikkojen ja olosuhteiden vaihtelevuuden sekä sen vaatiman tapauskohtaisen arvioinnin vuoksi, antaa siirtohinnoitteluoikaisusäännös oikeudellisia rajoituksia siihen, milloin ja miten markkinaehtoperiaatetta sovelletaan ja miten se linkittyy muihin kansainvälisiin markkinaehtoperiaatteisiin liittyviin säännöksiin. VML 31 §:n muutoksen perustana olevan hallituksen esityksen mukaan VML 31 §:n 1 momenttiin sisältyvä markkinaehtoperiaate vastaa lainsäädäntömuutoksella OECD:n malliverosopimuksen 9 artiklaa, ja kansallisen markkinaehtoperiaatteen on tarkoitettu vastaavan OECD:n mallin 9 artiklaan sisältyvää markkinaehtoperiaatetta⁵⁵. Tämä hallituksen esitykseen sisältyvä perustelu on tärkeä täsmennys, mutta VML 31 §:n 1 momentin sanamuoto on kuitenkin pysynyt ennallaan, joten kysymys on aiempaa vastaavasta oikeustilasta. VML 31 §:n 1 momenttiin sisältyy siten edelleen kansallinen markkinaehtoperiaate hallituksen esitykseen sisältyvistä perusteluista huolimatta. VML 31 §:n 2 momentin sisällyttäminen kansalliseen verolainsäädäntöön tarkoittaa kuitenkin

---

⁵⁵ HE 188/2021, s. 30–31.

tosiasiallisesti muutosta myös kansallisen markkinaehtoperiaatteen soveltamisessa, sillä siihen sisältyy aiempaa laajempi kansallinen markkinaehtoperiaate ja siten lainkohdan sanamuoto laajentaa VML 31 §:n 1 momenttiin sisältyvän markkinaehtoperiaatteen soveltamisalaa.⁵⁶

Markkinaehtoisuuden arviointi tapahtuu aina ensisijaisesti transaktiokohtaisesti⁵⁷, ja liiketoimi määritetään sen tosiasiallisen sisällön mukaisesti. VML 31 §:n mukaan etuyhteydessä olevien osapuolten välisissä liiketoimissa on tarkasteltava esimerkiksi sopimusehtoja, osapuolten toimintoja, siirretyn transaktion ominaispiirteitä, sekä osapuolten ja markkinoiden taloudellisia olosuhteita. Markkinaehtoisuuden tarkastelu on lisäksi tehtävä kummankin osapuolen kannalta. Muun muassa näiden edellä mainittujen seikkojen avulla määritetään siirtohinnoittelun kohteena oleva liiketoimi, jonka markkinaehtoisuutta voidaan tapauskohtaisesti tarkastella ja verrata toisistaan riippumattomien osapuolten hinnoitteluun.

VML 31 § antaa raamit markkinaehtoperiaatteen soveltamiselle kansallisessa lainsäädännössä. Säännöksen tarkoituksena on myös linkittää kansallinen lainsäädäntö kansainvälisiin säännöksiin ja ohjeistuksiin markkinaehtoperiaatteen tulkinnasta. Lain esitöihin sisältyvissä perusteluissa voidaan nähdä lainsäätäjän tahtona esimerkiksi se, että siirtohinnoitteluohjeistuksen sisältö vastaa OECD:n siirtohinnoitteluohjeita, jolloin etuyhteysliiketoimen sisältö voidaan määrittää sen tosiasiallisen sisällön perusteella osana tavanomaista siirtohinnoitteluanalyysiä⁵⁸. On kuitenkin otettava huomioon, että tämä etuyhteysliiketoimen tunnistaminen ei ole vielä liiketoimen sivuuttamista, vaan kysymyksessä on ennemminkin liiketoimen osittaisesta uudelleenluonnehdinnasta sen yksityisoikeudellista muotoa kunnioittaen.⁵⁹ Siirtohinnoitteluohjeistuksen muutoksella halutaan linkittää kansallinen säännös ja OECD:n siirtohinnoitteluohjeet toisiinsa,

---

⁵⁶ Ks. Pankakoski 2021, s. 8.

⁵⁷ Transaktiokohtainen tarkastelu on pääteltävissä jo VML 31 §:n 1 momentin sanamuodosta: ”Jos verovelvollisen ja häneen etuyhteydessä olevan osapuolen välisessä *liiketoimessa* on sovittu ehtoista tai määrätty ehtoja, jotka poikkeavat...”

⁵⁸ Ks. HE 188/2021.

⁵⁹ Pankakoski 2021, s. 8.

joista jälkimmäisessä on käyty läpi transaktioiden markkinaehtoisuutta tarkemmin eri transaktioissa. Näin ollen OECD:n siirtohinnoitteluohjeita voidaan hyödyntää tulkinta-apuna myös VML 31 §:ää sovellettaessa, sillä VML 31 § ei yksin anna tietoa siitä, milloin konsernin sisäisten lainojen korot ovat markkinaehtoisia.

VML 31 §:ää voidaan soveltaa lukemattomiin tilanteisiin verovelvollisen liiketoiminnan alasta ja luonteesta riippumatta, joten siirtohinnoitteluoikaisusäännös on legaliteettiperiaatteen kannalta ongelmallinen. Kun laki ei voi antaa vastauksia kaikkiin kysymyksiin, haetaan ratkaisuja käytännön ongelmiin esimerkiksi oikeuskäytännöstä ja siirtohinnoittelun tapauksessa OECD:n siirtohinnoitteluohjeista. Vero-oikeudellinen legaliteettiperiaate jää kuitenkin väistämättä saavuttamattomaksi ideaaliksi kansallisen siirtohinnoitteluoikaisusäännöksen suhteen, sillä ei ole kohtuullista tai todennäköistä kirjata lakiin sellaista määrää liiketoiminnan substanssiin liittyviä sääntöjä ja periaatteita, jotka kattaisivat kaiken toiminnan.⁶⁰ Siirtohinnoitteluoikaisusäännöksen ja sen määrittelemän markkinaehtoisuuden tulkinnassa tullaan vuoden 2022 lakimuutoksesta huolimatta tukeutumaan vahvasti oikeuskäytäntöön ja OECD:n siirtohinnoitteluohjeisiin. VML 31 §:n päivityksen taustalla onkin osasyynä se, että OECD:n siirtohinnoitteluohjeita pystytään hyödyntämään laajemmin.

Siirtohinnoitteluoikaisusäännös ei siis itsessään määrittele, mitä markkinaehtoperiaatteella siinä tarkoitetaan ja milloin esimerkiksi konserniyhtiöiden väliset rahoitustransaktiot ovat markkinaehtoisia. Markkinaehtoisuus on pelkän kansallisen lainsäädännön perusteella sisällöltään melko vaikeasti hahmotettava käsite, sillä siihen, milloin jokin transaktio on markkinaehtoinen, ei oteta kantaa. Lain esityöt puolestaan antavat konkreettisempaa määrittelyä markkinaehtoisuudelle, sillä esimerkiksi siirtohinnoitteluoikaisusäännökseen liittyvän hallituksen esityksen mukaan markkinaehtoisuudella tarkoitetaan samaa kuin OECD:n malliverosopimuksen 9 artiklan sisältämä markkinaehtoisuus, sekä linkitetään kansallinen säännös OECD:n siirtohinnoitteluohjeisiin, joissa on konkreettisempaa määrittelyä markkinaehtoisuudesta. On kuitenkin huomattavaa, että verotus ei voi

---

⁶⁰ Laukia 2017, s. 43.

perustua täysin hallituksen esityksessä (188/2021) esitettyihin kannanottoihin, sillä lainvalmisteluaineisto ei ole vahvasti velvoittava oikeuslähde⁶¹. Konsernin sisäisten lainojen ja korkojen markkinaehtoisuuden tulkinnassa on kuitenkin tukeuduttava OECD:n siirtohinnoitteluohjeisiin VML 31 §:n sallimalla tavalla, jotta saadaan konkreettisempaa tietoa siitä, miten konsernilainojen siirtohinnoittelu tulisi toteuttaa.

Lain esitöistä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä korostettiin puolestaan Verohallinnon ohjeistuksen merkitystä siirtohinnoitteluoikaisusäännöksen tulkinnassa. Valiokunta pitää tärkeänä, että Verohallinto ohjaa säännösten oikeaa tulkintaa ja kohdistaa resursseja ennakkoliseen ohjaukseen, keskusteluun ja ennakkoratkaisujen käsittelyyn.⁶² Vaikka Verohallinnon ohjeistukset ovat oikeuslähdeopillisesti sallittu oikeuslähde, on niiden merkitys korostunut siirtohinnoitteluoikaisusäännöksen tulkinnassa lain esitöiden mukaan. Tämän perusteella VML 31 §:n tulkinnassa voidaan osaksi tukeutua myös Verohallinnon laatimiin ohjeisiin asiasta. Verohallinnon ohjeistuksilla ei voida kuitenkaan vielä nähdä yhtäläistä merkitystä tulkintalähteenä kuin OECD:n siirtohinnoitteluohjeilla, joiden merkitystä tarkastellaan seuraavassa alaluvussa.

3.2 OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden merkitys markkinaehtoperiaatteen tulkinnassa

OECD:n siirtohinnoitteluohjeet ovat merkittävässä roolissa markkinaehtoperiaatteen tulkinnassa. Siirtohinnoitteluohjeilla voidaan myös nähdä kiinteä yhteys maiden välisiin verosopimuksiin, koska siirtohinnoitteluohjeet perustuvat vahvasti muihin kansainvälisen verotuksen piiriin kuuluviin oikeuslähteisiin. Siirtohinnoittelun koskiessa käytännössä aina kansainvälistä tilannetta, tulee etuyhteydessä olevien osapuolten välisten liiketoimien markkinaehtoisuuden arvioinnissa huomioon otettavaksi kansallisen lainsäädännön lisäksi myös verosopimukset.

---

⁶¹ Ks. Pankakoski 2021, s. 11.

⁶² VaVM 28/2021, s. 9.

Maiden väliset verosopimukset eivät kuitenkaan anna mahdollisuutta laajentaa kansalliseen lainsäädäntöön perustuvaa verotusta, vaan ne voivat ainoastaan rajoittaa tai supistaa sitä⁶³. Yleisesti kaikki valtioiden väliset verosopimukset, sekä myös valtaosa Suomen solmimista verosopimuksista noudattelee OECD:n malliverosopimusta. OECD:n malliverosopimuksen 9 artikla⁶⁴ perustuu markkinaehtoperiaatteelle ja sitä voidaan soveltaa vain, mikäli toisilleen läheisten yritysten välisissä transaktioissa poiketaan markkinaehtoperiaatteesta.⁶⁵ OECD:n siirtohinnoitteluohjeet ovat puolestaan jäsenvaltioiden hyväksymä kommentaariteos malliverosopimuksen 9 artiklasta ja markkinaehtoperiaatteen tulkinnasta.⁶⁶ OECD:n siirtohinnoitteluohjeilla, OECD:n malliverosopimuksella ja valtioiden välisillä verosopimuksilla voidaan siten nähdä kiinteä yhteys toisiinsa nähden markkinaehtoperiaatteen tulkinnassa.

OECD:n siirtohinnoitteluohjeet ovat poikkeuksellisessa asemassa, koska oikeuslähdeopillisesti ne ovat sallittu oikeuslähde, mutta niiden merkitys ja oikeuslähdeopillinen asema on käytännössä todennettu huomattavasti niiden muodollisjuridista sitovuutta suuremmaksi. Kansainvälisen vero-oikeuden piirissä huomioon otettavia tulkintalähteitä, niiden merkittävyyttä ja normatiivista painoarvoa ei siten ole aina mahdollista tunnistaa vain sillä perusteella, onko kyseessä sitova

---

⁶³ Ks. esim. Helminen, luku 3: Kansainvälisen vero-oikeuden perusteet; Verosopimusten, EU-vero-oikeuden ja sisäisen lainsäädännön suhde.

⁶⁴ OECD:n malliverosopimuksen 9 artikla: Etuyhteydessä keskenään olevat yritykset. 1. Milloin a) sopimusvaltion yritys välittömästi tai välillisesti osallistuu toisen sopimusvaltion yrityksen johtoon tai valvontaan tahi omistaa osan sen pääomasta, taikka b) samat henkilöt välittömästi tai välillisesti osallistuvat sekä sopimusvaltion yrityksen että toisen sopimusvaltion yrityksen johtoon tai valvontaan tahi omistavat osan niiden pääomasta, ja jos jommassakummassa tapauksessa yritysten välillä kauppa- tahi rahoitussuhteissa sovitaan ehdoista tai määrätään ehtoja, jotka poikkeavat siitä, mistä riippumattomien yritysten välillä olisi sovittu, voidaan kaikki tulo, joka ilman näitä ehtoja olisi kertynyt toiselle näistä yrityksistä, mutta näiden ehtojen vuoksi ei ole sille kertynyt, lukea tämän yrityksen tuloon ja verottaa siitä tämän mukaisesti.

2. Milloin sopimusvaltio lukee tämän valtion yrityksen tuloon – ja tämän mukaisesti verottaa – tuloa, josta toisen sopimusvaltion yritystä on verotettu tässä toisessa valtiossa, ja näin mukaan luettu tulo on tuloa, joka olisi kertynyt ensiksi mainitun valtion yritykselle, jos yritysten välillä sovitut ehdot olisivat olleet sellaisia, joista riippumattomien yritysten välillä olisi sovittu, tämän toisen valtion on asianmukaisesti oikaistava tästä tulosta siellä määrätyn veron määrä. Tällaista oikaisua tehtäessä on otettava huomioon tämän sopimuksen muut määräykset, ja sopimusvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten on tarvittaessa neuvoteltava keskenään.

⁶⁵ Raunio – Karjalainen 2018, s. 5–6.

⁶⁶ Verohallinto 2021b.

verolainsäädäntö tai verosopimusmääräys, vai ei-sitova normisto.⁶⁷ Voidaan siis todeta, että kansainvälisen vero-oikeuden oikeuslähdeoppi ei vastaa täysin perinteistä oikeuslähdeopin jaottelua. Se, että OECD:n siirtohinnoitteluohjeita kuvataan oikeuslähdeopillisesti sallituksi oikeuslähteeksi, ei kuvaa niiden tosiasiallista luonnetta ja merkitystä kunnolla.

Useammassa korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä on vahvistettu se, että OECD:n siirtohinnoitteluohjeet ovat keskeinen tulkintalähde VML 31 §:n tulkinnaissa. Kotimainen oikeuskäytäntö on kuitenkin aiemmin merkittävästi rajannut myös sitä, missä laajuudessa OECD:n siirtohinnoitteluohjeita voidaan käyttää säännöksen tulkinnassa. Suomen oikeuskäytäntö on aiemmin johtanut tilanteeseen, jossa VML 31 §:n soveltamisala on verosopimuksen siirtohinnoittelua koskevan määräyksen sisältöä suppeampi, eikä OECD:n siirtohinnoitteluohjeita ole voitu käyttää säännöksen tulkintalähteenä niiden koko laajuudessa.⁶⁸ Kuten todettua, vuonna 2022 voimaan tulleiden VML 31 §:n muutosten ansiosta OECD:n siirtohinnoitteluohjeet ovat saaneet entistä vahvemman merkityksen tulkintalähteenä siirtohinnoitteluvoikaisusäännöksen tulkinnassa. Muutosten ansiosta siirtohinnoitteluvoikaisuja voidaan kansallisen säännöksen perusteella tehdä OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden koko laajuudessa ja Suomen sisäinen lainsäädäntö vastaa soveltamisalaltaan lähtökohtaisesti OECD:n malliverosopimuksen 9 artiklan mukaista määräystä, joka myös sisältyy Suomen verosopimukseen, eli siirtohinnoitteluohjeiden merkitys tulkintalähteenä on kasvanut.

Korkein hallinto-oikeus on oikeuskäytännössään useammassa päätöksessä todennut, että OECD:n siirtohinnoitteluohjeita on pidettävä merkittävänä tulkintalähteenä, kun tarkastellaan liiketoimen ehtojen markkinaehtoisuutta. Yksi vanhimmista tunnetuista päätöksistä on KHO 2013:36, jossa KHO viittaa hallituksen esitykseen 107/2006 ja siihen, että OECD:n ohjeilla on siirtohinnoittelun alalla kansainvälisen standardin asema ja ohjeita voidaan pitää markkinaehtoperiaatteen tärkeänä tulkintalähteenä⁶⁹. OECD:n siirtohinnoitteluohjeet ovat siten

---

⁶⁷ Ks. Urpilainen 2021, s. 1324–1325 ja Isomaa-Myllymäki 2016, s. 73–76.

⁶⁸ HE 188/2021, s. 4–5.

⁶⁹ Ks. KHO 2013:36, kappale 2.3.1 Location savings.

saaneet jo liki vuosikymmen sitten aseman tärkeänä tulkintalähteenä markkinaehtoperiaatetta tarkastellessa.

Myös Verohallinto on omissa ohjeissaan todennut, että markkinaehtoinen hinta todennetaan verotusta varten OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden mukaisesti sovelvimman siirtohinnoittelumenetelmän avulla.⁷⁰ OECD:n siirtohinnoitteluohjeet ovat siten vuosien mittaan vahvistaneet merkitystään markkinaehtoperiaatteen tulkinnassa ja ohjeet ovatkin saaneet ei-sitovana tulkinta-aineistona huomattavaa tosiasiallista painoarvoa. OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden voidaan nähdä olevan merkittävä osa siirtohinnoittelua ja markkinaehtoperiaatteen tulkintaa.

3.3 OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden ajallinen ulottuvuus

Korkein hallinto-oikeus on ottanut oikeuskäytännössään kantaa myös OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden ajalliseen ulottuvuuteen sen suhteen, sovelletaanko uusia siirtohinnoitteluohjeita myös niiden julkaisuvuotta aikaisempiin vuosiin. Esimerkiksi päätöksessä KHO 2013:36 katsottiin, että vuonna 2010 julkaistut OECD:n siirtohinnoitteluohjeet olivat voimassa olevan käytännön kirjaamista ja selkeyttämistä, sekä vallitsevan tilanteen vahvistamista ja tarkennusta, eikä uuden käytännön luomista. KHO:n tulkinnan mukaan kyseisiä vuoden 2010 siirtohinnoitteluohjeita on siten voitu soveltaa ohjeena markkinaehtoperiaatteen noudattamisesta myös ennen vuotta 2010 sijoittuviin tilanteisiin. Päätöksestä KHO 2013:36 hieman poikkeava on myöhemmin julkaistu päätös KHO 2018:173. Kyseisessä päätöksessä KHO katsoi, että tapauksen yhteydessä huomiota oli erityisesti kiinnitettävä niihin OECD:n siirtohinnoitteluohjeisiin, jotka olivat olleet julkaistuna silloin, kun veroilmoitus oli tullut antaa.⁷¹

Kolmas OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden ajallista ulottuvuutta sivuava päätös on KHO 2021:66. Kyseisessä päätöksessä KHO on todennut, että OECD:n vuosina

---

⁷⁰ Verohallinto 2022b, luku 2: Dokumentointia edeltävistä vaiheista.

⁷¹ HE 188/2021, s. 11.

1995 ja 2010 julkaisemat siirtohinnoitteluohjeet ovat olleet esillä olevan asian kannalta olennaisilta osiltaan saman sisältöiset, eikä asiassa siten ollut arvioitava sitä, oliko vuoden 2009 verotusta voitu oikaista verovelvollisen vahingoksi OECD:n vuoden 2010 siirtohinnoitteluohjeiden perusteella.⁷² Kyseisistä ajallista ulottuvuutta koskevista oikeustapauksista voidaan siis päätellä, että OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden päivitysten ajankohdille ei voida laittaa liian suurta painoarvoa siirtohinnoitteluohjeiden käyttöön tulkintalähteenä, koska usein koko siirtohinnoitteluohjeiden päivitys on vain kokoavaa ja selkeyttävää työtä, eikä silloin luoda uutta käytäntöä. Tärkeämpää on ajatella OECD:n julkaisemien täsmentävien ohjeiden julkaisuajankohtia, sillä niissä usein luodaan uutta käytäntöä. Näillä perusteilla voidaan ajatella, että OECD:n vuonna 2022 julkaisemia siirtohinnoitteluohjeita voidaan aikaisemman oikeuskäytännön perusteella soveltaa myös esimerkiksi vuosiin 2020 ja 2021. Rahoitustransaktioiden siirtohinnoittelua koskevat täsmentävät ohjeet on julkaistu vuonna 2020 ja vuoden 2022 siirtohinnoitteluohjeiden päivitykseen ne on vain sisällytetty, eikä uutta käytäntöä luotu, joten KHO:n oikeuskäytäntöön pohjautuen olisi pääteltävissä, että OECD:n vuoden 2022 siirtohinnoitteluohjeita olisi mahdollista soveltaa rahoitustransaktioihin myös verovuosina 2020–2021.

Myös Verohallinto on ottanut kantaa OECD:n rahoitusliiketoimia koskevien ohjeiden ajallisesta soveltamisesta Suomessa. Verohallinnon tulkinnan mukaan rahoitusliiketoimien siirtohinnoittelua koskevia ohjepäivityksiä voidaan käyttää tulkintalähteenä myös ennen päivitysten julkaisua päättyneisiin verovuosiin myös implisiittisen tuen ja konsernin luottoluokituksen hyödyntämisen kannalta. Aiemmin Verohallinto oli antanut kannanoton, jonka mukaan implisiittistä tukea ja konsernin luottoluokituksen hyödyntämistä erillisyhtiön luottokelpoisuutta arvioitaessa pidettiin perustavanlaatuisena uutena tulkintasuosituksena, jota ei voitu hyödyntää aiempiin verovuosiin. Verohallinto kuitenkin muutti kantaansa päätöksen KHO 2021:66 julkaisun jälkeen, mutta ei tehnyt viranomaisaloitteisia verotuksen oikaisuja päivitysten julkaisua edeltäneille verovuosille.⁷³ KHO:n antamalla

---

⁷² HE 188/2021, s. 11.

⁷³ Ks. Verohallinto 2021a, OECD:n rahoitusliiketoimia koskevien ohjeiden ajallinen soveltaminen Suomessa.

päätöksillä voidaan nähdä merkittävää vaikutusta siihen, miten Suomessa tulkitaan OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden päivitysten ulottuvuutta aiempiin vuosiin.

3.4 Sisäisten lainojen siirtohinnoittelu ja koron markkinaehtoisuus OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa

3.4.1 Sisäisten lainojen siirtohinnoitteluprosessi

OECD:n rahoitustransaktioita koskevissa siirtohinnoitteluohjeissa on oma kohtansa konsernin sisäisten lainojen siirtohinnoittelusta.⁷⁴ Kyseisessä kohdassa käsitellään erityiskysymyksiä, jotka liittyvät etuyhteysosapuolten välisissä lainasopimuksissa määriteltyjen korkojen markkinaehtoisuuteen. Siirtohinnoitteluohjeissa käydään läpi siirtohinnoitteluanalyysiä laajasti, mutta tässä tutkimuksessa keskitytään selvittämään sitä, mitä OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa todetaan konsernin sisäisten lainojen koroista ja niiden markkinaehtoisuudesta. Muihin sopimusehtoihin keskitytään koron markkinaehtoisuuteen vaikuttavin osin, vaikka ne ovatkin merkittävässä roolissa koko siirtohinnoitteluprosessissa.

Siirtohinnoitteluohjeissa korostetaan sisäistä lainoista sitä, että velkojan ja velallisen molemminpuolinen analyysi on tärkeää. Rahoitusjärjestelyn, eli tässä tapauksessa lainan, on siten oltava taloudellisessa mielessä perusteltu molempien osapuolten kannalta ja sen tulee johtaa molempien osapuolten kannalta taloudellisesti mielekkääseen lopputulokseen. Lainanantajan ja lainansaajan tulee ottaa huomioon esimerkiksi riskit, mitä lainajärjestelyihin tulee.⁷⁵ Luoton myöntämiseen liittyy riski luotonosaajan maksukyvyttömyydestä ja varojen menettämisestä. Muita merkittäviä lainajärjestelyihin liittyviä riskejä ovat esimerkiksi korkoriski ja valuutariski.⁷⁶ Konsernin sisäisiin lainajärjestelyihin liittyy riskejä siinä missä kahden riippumattomankin osapuolen välillä, mistä syystä osapuolten analyysi

---

⁷⁴ OECD 2022: Chapter X, kohta C.1. Intra-group loans, s. 413–425.

⁷⁵ OECD 2022, kohta 10.51–10.52.

⁷⁶ Isomaa-Myllymäki 2016, s. 121–122.

esimerkiksi juuri riskeistä on merkittävässä roolissa siirtohinnoitteluprosessissa, sillä riskit vaikuttavat lopulta lainankoron markkinaehtoisuuteenkin.

Yksi oleellinen siirtohinnoitteluprosessissa arvioitavista riskeistä on luottoriski. Lainanottajan luottokelpoisuus on yksi tärkeimmistä tekijöistä, jonka riippumattomat sijoittajat ottavat huomioon määrittäessään lainasta perittävää korkoa. Luottokelpoisuuden hyödyllisenä mittarina voivat toimia luottoluokitukset, joiden perustalle OECD:n siirtohinnoitteluohjeet nojaavat konsernin sisäisten lainojen siirtohinnoittelun. OECD:n ohjeistuksessa painotetaan synteettistä luottoluokitusta, eli sisäisiä lainatransaktioita hinnoiteltaessa tulisi laatia velallis- tai velkakohtainen analyysi luottoriskeistä, jonka avulla markkinaehtoista korkoa voidaan määritellä.⁷⁷ OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa on tehty melko selväksi, että lainatransaktioiden siirtohinnoittelun pohjana tulisi aina käyttää huolellisesti laadittuja luottoluokituksia. Tämä selkeyttää siirtohinnoitteluprosessia, koska OECD on selkeästi ohjeistanut toteuttamaan konserniyhtiöiden välisen lainan siirtohinnoittelun ja markkinaehtoisen koron määrittelyn luottoluokitusten avulla.

OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa nostetaan esiin myös konserninäkökulman, eli niin sanotun implisiittisen tuen huomioon ottaminen osana konserniyhtiöiden välisen lainojen siirtohinnoitteluprosessia.⁷⁸ Ratkaistavaksi tulee kysymys siitä, arvioidaanko velallisyhtiötä ikään kuin se olisi konserniin kuulumaton itsenäinen yritys vai otetaanko konserniin kuulumisen huomioon velallisyhtiön tilannetta arvioidessa. Vaikka markkinaehtoperiaate rakentuukin niin sanotulle erillisyyhtiöperiaatteelle⁷⁹, edellyttää markkinaehtoperiaatteen soveltaminen OECD:n mukaan tapauksen taloudellisesti relevanttien ominaispiirteiden huomioon ottamista, joista konserniin kuulumisen vaikutus on yksi niistä. Konserniin kuulumisen ja emo-tytäryhtiösuhteen vaikutus on merkittävää ottaa huomioon sen suhteen, tulisiko emon viimesijainen oikeus velallisen kaikkiin varoihin ottaa huomioon tosiasiallisena vakuutena ja sitä kautta järjestelyn kokonaisriskiä alentavana tekijänä.

---

⁷⁷ OECD 2022, kohta 10.62.

⁷⁸ OECD 2022, kohta 10.76–10.80.

⁷⁹ Eli konserniin kuuluvia yhtiöitä käsitellään erillisinä yhtiöinä eikä yhdistetyn liiketoiminnan erotamattomina osina. Raunio – Karjalainen 2018, s. 287.

Lisäksi velallinen voi saada konsernilta tukea taloudellisten velvoitteiden täyttämiseen joutuessaan taloudellisiin vaikeuksiin.⁸⁰

Konserniin kuulumisella voi siis olla vaikutusta yksittäisen konserniyhtiön luottoluokitukseen, joka taas vaikuttaa markkinaehtoisen korkotason määrittelyyn. Esimerkiksi konserniyhtiö, jolla on vahvat siteet konsernissa ja joka on olennainen osa konsernin identiteettiä tai tulevaa strategiaa, saa todennäköisemmin paremman luottoluokituksen⁸¹. Konserniin kuulumisen vaikutukset on siis tapauskohtaisesti otettava huomioon, jotta saadaan realistinen kuva jokaisesta konserniyhtiöstä. On vaikeaa antaa yksiselitteistä vastausta siihen, miten konserniin kuuluminen vaikuttaa lainojen siirtohinnoitteluprosessiin. Tärkeää on kuitenkin ottaa huomioon konserninäkökulma siirtohinnoitteluprosessissa, koska konserniyhtiöt ovat lainan osapuolina eri asemassa kuin kaksi riippumatonta osapuolta.

3.4.2 Markkinaehtoisen koron määrittely ja siihen vaikuttavat tekijät

Kun siirtohinnoittelun kohteena oleva tosiasiallinen transaktio on tunnistettu, velalliskohtainen luottoriski arvioitu ja konserninäkökulma otettu huomioon, voidaan tämän jälkeen OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden mukaan määrittellä markkinaehtoinen korkotaso ottaen huomioon transaktion ehdot ja vertailukelpoisuuteen vaikuttavat seikat. On huomattava, että OECD:n siirtohinnoitteluohjeissakin todetaan, että on epätodennäköistä löytää yksi tietty markkinakorkotaso vertailukohteeksi, vaan useimmiten tavoitteena on määrittellä markkinaehtoisten korkojen vaihteluväli⁸². OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa todetaan markkinahintavertailumenetelmän, eli CUP-menetelmän, olevan käytännössä ainoa soveltuva menetelmä rahoitustransaktioiden markkinaehtoisuuden arviointiin, sillä rahoitustransaktioille on saatavilla runsaasti luotettavaa ja riippumatonta vertailuaineistoa, joita voidaan menetelmässä hyödyntää⁸³. Rahoitustransaktioiden

---

⁸⁰ OECD 2022, kohta 10.76.

⁸¹ OECD 2022, kohta 10.78.

⁸² OECD 2022, kohta 10.91.

⁸³ OECD 2022, kohta 10.89–10.90.

siirtohinnoittelussa on kuitenkin sallittu käytettäväksi muitakin siirtohinnoittelumenetelmiä, joita käsitellään lyhyesti jäljempänä.

Lainan keskeisinä vertailukelpoisuuden määrittävinä tekijöinä voidaan nähdä velallisen luottoluokitus, lainan nostoajankohta, lainan valuutta sekä maturiteetti eli juoksuaika. Lainan nostoajankohta on merkittävä vertailukelpoisuutta arvioitaessa siitä syystä, että lainan liikkeellelaskuajankohtana valoillaan oleva markkinatilanne vaikuttaa siihen merkittävästi.⁸⁴ Kahta eri lainaa ei voida luotettavasti vertailla keskenään, jos ne on päivätty esimerkiksi viiden vuoden erolla. Maailmantilanne muuttuu nopeasti, eikä siten lainankorkojakaan voida verrata markkinaehtoisuuden kannalta, koska maailman markkinatilanne on voinut olla hyvinkin erilainen viisi vuotta sitten, jos verrataan nykytilanteeseen. Tärkeimpänä lainan vertailukelpoisuuteen vaikuttavana tekijänä voidaan kuitenkin nähdä luottoluokitus, koska sen avulla mitataan luottoriskiä, jolla on suuri merkitys markkinaehtoiseen korkotasoon⁸⁵. Muilla lainan ehdoilla voidaan täsmentää vertailtavien lainojen joukkoa entistä tarkemmaksi, mutta ensin on tärkeää löytää samassa luottoluokituksessa olevia lainansaajia, jotta saadaan oikeanlaista vertailudataa.

OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa todetaan, että konsernin sisäisten lainojen korkoa nostavia tekijöitä tyypillisesti ovat lainan pitkä maturiteetti, vakuuden puuttuminen tai lainan hakeminen riskialttiiseen projektiin. Korkoa laskevia lainan ominaisuuksia puolestaan ovat esimerkiksi vahva vakuus sekä rajoitukset lainanottajan tulevalle käyttäytymiselle.⁸⁶ On siis huomattava, että OECD antaa siirtohinnoitteluohjeissaan selkeitä tekijöitä, jotka vaikuttavat konserniyhtiöiden välisen lainan korkotasoon. Lopullinen markkinaehtoisen koron määrittely tapahtuu kuitenkin markkinahintavertailumenetelmän ja samaan luottoluokitukseen kuuluvien velallisyhtiöiden lainojen vertailun avulla⁸⁷. OECD:n rahoitusliiketoimien siirtohinnoittelua koskevien ohjeiden julkaisemisen jälkeen on siten hyväksyttävää, että

---

⁸⁴ Auressalmi 2014, s. 134.

⁸⁵ Auressalmi 2014, s. 135.

⁸⁶ OECD 2022, kohta 10.90.

⁸⁷ OECD 2022, kohta 10.91.

markkinaehtoinen lainakorko määritellään velalliskohtaisen tai tietyissä tapauksissa lainatransaktiokohtaisen luottoluokituksen perusteella.

3.4.3 Markkinahintavertailumenetelmä

Markkinaehtoperiaatteen toteutuminen voidaan osoittaa käyttämällä OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden mukaisia siirtohinnoittelumenetelmiä, jotka jaetaan perinteisiin menetelmiin ja voittopohjaisiin menetelmiin. Perinteisiä siirtohinnoittelumenetelmiä ovat markkinahintavertailumenetelmä, jälleenmyyntihintamenetelmä sekä kustannusvoittolisämenetelmä. Voittopohjaisiin menetelmiin luokitellaan puolestaan liiketoimintomarginaalimenetelmä sekä voitonjakamismenetelmä.⁸⁸ Konsernin sisäisissä lainoissa siirtohinnoittelumenetelmänä on käytetty perinteisesti markkinahintavertailumenetelmää, eli CUP-menetelmää.⁸⁹ Perinteisiin siirtohinnoittelumenetelmiin kuuluva CUP-menetelmä vertaa etupiiritransaktiossa veloitettoa hintaa siihen hintaan, jota käytetään toisistaan riippumattomien osapuolten välisessä vertailukelpoisessa transaktiossa.⁹⁰ Siirtohinnoittelun perustana oleva markkinaehtoperiaate perustuu siihen, että konserniyhtiöiden välisissä liiketoimissa tulisi noudattaa samoja ehtoja kuin toisistaan riippumattomien osapuolten välillä, joten CUP-menetelmää hyödyntämällä päästään parhaiten markkinaehtoperiaatetta vastaavaan hinnoitteluun.⁹¹

Markkinahintavertailumenetelmää käytettäessä on selvitettävä se, ovatko vertailtavat transaktiot vertailukelpoisia toisiinsa nähden. Etupiiritransaktio ja riippumattomien osapuolten välinen transaktio ovat vertailukelpoisia, jos mikään vertailtavien transaktioiden tai niiden osapuolena olevien yritysten välinen ero ei olennaisesti vaikuttaisi hintaan avoimilla markkinoilla, tai tällaisten erojen olennaiset vaikutukset voidaan poistaa tekemällä kohtuullisen tarkkoja oikaisuja⁹².

---

⁸⁸ OECD 2022, Chapter II: Transfer pricing methods.

⁸⁹ Ks. OECD 2022, kohta 10.89–10.90: CUP-menetelmä on nostettu siirtohinnoittelumenetelmäksi konsernin sisäisille lainoille OECD:n rahoitustransaktioita koskevissa siirtohinnoitteluohjeissa.

⁹⁰ Raunio – Karjalainen 2018, s. 110.

⁹¹ Isomaa-Myllymäki 2016, s. 132.

⁹² OECD 2022, kohta 2.15.

Markkinahintavertailumenetelmässä voidaan nähdä hyvänä puolena se, että se on perinteinen ja suhteellisen yksinkertainen siirtohinnoittelumenetelmä, jota on helppo hyödyntää. Ongelmallista markkinahintavertailumenetelmässä on puolestaan se, että voi olla haastavaa löytää suoraan vertailukelpoisia kohteita, koska konsernin sisäiset lainajärjestelyt ja konsernien rakenne voivat olla hyvinkin erilaisia niin maantieteellisesti kuin liiketaloudellisistakin syistä.

Markkinahintavertailumenetelmässä voidaan käyttää vertailukohteena liiketoimea, joka on sisäinen verrokki (internal CUP) tai ulkoinen verrokki (external CUP). Sisäinen verrokki tarkoittaa vertailukelpoista liiketoimea, jonka osapuolina ovat toinen tarkasteltavan liiketoimen osapuolista sekä ulkoinen osapuoli. Ulkoinen verrokki on puolestaan vertailukelpoinen liiketoimi, jonka molemmat osapuolet ovat ulkoisia, eikä kumpikaan ole tarkasteltavan liiketoimen osapuoli. Etenkin sisäiset verrokkit ovat markkinahintavertailumenetelmän kannalta tärkeitä, sillä käytännössä niistä transaktioista on saatavilla riittävän yksityiskohtaista tietoa vertailukelpoisuuden arvioimiseksi.⁹³ Ulkoisten verrokkien käytössä tulee siten olla tarkkana, että vertailun kohteena oleva transaktio on yksityiskohdiltaan riittävän samankaltainen, jotta transaktiot ovat vertailukelpoisia ja markkinaehtoisuuden tasosta saadaan luotettavaa tietoa.

Markkinahintavertailumenetelmää voidaan yksinkertaisimmillaan käyttää siten, että lainan korkoksi sovitaan sama korko, jolla velallisyhtiö saisi pankista lainaa. Konsernin sisäisen lainan korko voi joissain tapauksissa perustua niin sanottuun sisäiseen CUP:iin, eli pankkilainan hintanoteeraus voidaan määritellä velallisyhtiöllä jo olevien pankkilainojen korkotason perusteella. Tämän hyödyntäminen edellyttää kuitenkin sitä, että lainaa saavalla tytäryhtiöllä olisi myös ulkoista lainaa, mikä on melko harvinainen tilanne.⁹⁴ Vaikka lainatarjous ei suoraan olisi-kaan toimiva vertailukohta, on mahdollista verrata konsernin sisäistä lainajärjestelyä vastaaviin riippumattomien osapuolten välisiin lainajärjestelyihin, jos vain vertailuarvioinnissa on löydetty riittävän luotettavia vertailukohteita⁹⁵.

---

⁹³ Raunio – Karjalainen 2018, s. 110–111.

⁹⁴ Raunio – Karjalainen 2018, s. 281.

⁹⁵ Verohallinto 2022a, kohta 6.7.2: Menetelmän valinta.

Esimerkkinä korkotason määrittämisestä velallisyhtiöllä aiemmin olleen pankkilainan korkotason perusteella on ratkaisu KHO 2010:73. Kyseisessä tapauksessa pohjoismaiseen konserniin kuuluvalla A Oy:llä oli aiemmin konsernin ulkopuoliselta riippumattomalta osapuolelta elinkeinotoimintaa varten otettuna kaksi lainaa, joiden kokonaiskorkoprosentti oli 3,135–3,25. Konsernin rahoitusjärjestelyjen uusimisen vuoksi lainat maksettiin pois ja A Oy sai uuden lainan konserniin kuuluvalta ruotsalaiselta B AB:lta korkoprosentilla 9,25. Koska A Oy:n pääomarakenteessa ei tapahtunut olennaisia muutoksia eikä B AB antanut A Oy:lle tilanteessa huomioon otettavaksi tulevia rahoituspalveluja, katsoi KHO, että 9,5 prosentin korkotaso oli yli sen korkotason, joka olisi maksettu toisistaan riippumattomien yritysten välillä, eli korko ei ollut markkinaehtoinen. A Oy:n verotettavaan tuloon oli lisättävä vähennyskeltottomiksi katsottuja korkoja 9,5 ja 3,25 prosentin erotusta vastaava määrä.

Vaikka pankilta tai muulta ulkopuoliselta osapuolelta saatu rahoitustarjous olisi yksinkertainen vaihtoehto markkinaehtoisien korkojen määrittämiseksi, on muistettava, että periaatteessa vertailukohdan tulisi olla riippumattomien osapuolten välillä toteutettu liiketoimi. Lainatarjous ei siten kelpaisi vertailukohdaksi, sillä se ei osoita toteutetun liiketoimen ehtoja. Useissa maissa ulkopuolisen rahoittajan antama sitova lainatarjous kuitenkin hyväksytään osoitukseksi markkinaehtoisista rahoitusliiketoimien ehdoista. Aiemmin myös Suomessa käypä korko määriteltiin Suomen Pankin viitekoron perusteella, jolloin käyväksi koroksi hyväksyttiin Suomen Pankin viitekorko lisättynä yhdellä prosenttiyksiköllä. Tällaiset nykyään harvinaisemmat keskuspankin noteeraukseen perustuvat käyvän korkotason määrittelyt eivät kuitenkaan ole osoitus markkinaehtoisesta korosta.⁹⁶ Markkinaehtoisien korkojen määrittäminen riippuu osin myös lainan osapuolten sijaintimaista, mikä luo haasteita markkinaehtoisuuden toteuttamiseen. On haastavaa antaa yksiselitteistä vastausta siitä, millä korkotasolla konsernin sisäiset lainat ovat markkinaehtoisia, sillä asiaan vaikuttavat hyvin monet seikat. Kuten jo VML 31 §:ssä todetaan, on siirtohinnoittelu tehtävä aina transaktiokohtaisesti, eli jokaista tapausta on katsottava itsenäisesti siirtohinnoittelua tehtäessä.

---

⁹⁶ Raunio – Karjalainen 2018, s. 282.

3.4.4 Markkinaehtoisuuden määrittäminen luottoluokituksen avulla

Konserniyhtiöiden välisen lainan markkinaehtoinen korko määritellään velallisyhtiön ja velan ominaisuuksien perusteella, kuten OECD:n rahoitustransaktioita koskevissa siirtohinnoitteluohjeissa määritellään. Myös korkein hallinto-oikeus on vahvistanut päätöksissään⁹⁷ velallisyhtiön ominaisuuksien korostuneen merkityksen markkinaehtoisuutta tulkittaessa. KHO:n päätöksillä on tullut vahvistetuksi kanta määritellä markkinaehtoinen korkotasoa Suomessa velallisyhtiön maksukykyyn perusteella. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että maksukyky määritellään luottoluokituksen avulla, kuten OECD:n siirtohinnoitteluohjeissakin⁹⁸ todetaan. On kuitenkin olemassa yhtiöitä, joille ei ole riippumattoman luokitusyhtiön tekemää luottoluokitusta. Siinä tapauksessa voidaan tehdä niin sanottu synteettinen luottoluokitus, jotta saadaan määriteltyä konsernilainan markkinaehtoinen korkotasoa.

Kun velallisyhtiön luottoluokitus on määritelty, voidaan eri lainatietokannoista⁹⁹ hakea markkinaehtoinen korkotasoa käyttäen vertailukohtana velallisyhtiön kanssa samassa luottoluokassa olevien yhtiöiden ottamia lainoja. Oleellista on, että tietokannoista haettavien vertailukohteiden tulisi vastata ehdoiltaan mahdollisimman paljon testattavan konserniyhtiön välisen lainan ehtoja.¹⁰⁰ Yleisesti voidaan sanoa, että matalampi luottoluokitus tarkoittaa suurempaa luottoriskiä, eli riskiä maksukyvyttömyydelle ja sitä kautta korkeampaan tuotto prosenttiin lainantantajalle.¹⁰¹ Tämän perusteella voidaan taas päätellä, että korkea luottoluokitus tarkoittaa matalampaa markkinaehtoista korkotasoa konsernin sisäiselle lainalle.

---

⁹⁷ Ks. esim. KHO 2010:73, jonka perusteluissa: ” Kun otetaan muun ohessa huomioon yhtiön ennen yrityskauppaa pankkilainoistaan maksamien korkojen taso sekä käytettävissä olleiden vakuuksien osaltaan osoittama yhtiön luottokelpoisuus, yhtiön toiselle konserniyhtiölle maksamien korkojen on katsottava ylittäneen selvästi määrän, joka olisi maksettu toisistaan riippumattomien yritysten välillä. - - Vähennyskelpoisten korkojen määrää ei ole voitu myöskään suoraan määrittää koko konsernin ulkopuolisen rahoituksen keskimääräisen koron perusteella tilanteessa, jossa yhtiön oma luottokelpoisuus ja muut olosuhteet olisivat mahdollistaneet olennaisesti edullisemman rahoituksen.”

⁹⁸ OECD 2022, kohta 10.91.

⁹⁹ Lainatietokantoina Raunio – Karjalainen 2018 mukaan esim. Bloomberg sekä Thomson Reuters (LoanConnector).

¹⁰⁰ Raunio – Karjalainen 2018, s. 283–284.

¹⁰¹ OECD 2022, kohta 10.64.

Lainan ominaisuuksia, jotka vaikuttavat lainan korkoon, ovat esimerkiksi lainan nostoajankohta, maturiteetti, lainan pääoma, valuutta, takaisinmaksutyyppi, sekä mahdollinen velkojan oikeus vaatia ennenaikaista takaisinmaksua tai velallisen oikeus maksaa laina takaisin ennenaikaisesti. Näitä lainan ominaisuuksia on hyvä ottaa mahdollisuuksien mukaan mahdollisimman paljon lainatietokantojen hakuihin, jotta saadaan mahdollisimman tarkka tulos markkinaehtoisesta korkotasosta. Käytännössä kuitenkin lainojen erilaisuuden ja poikkeavien ehtojen vuoksi joudutaan tekemään usein oikaisuja. Jos taas konserniyhtiöiden välisen lainan korko määritellään viitekoron avulla lisäämällä viitekorkoon markkinaehtoinen marginaali, määritellään vertailuhaun avulla kyseinen markkinaehtoinen marginaali. Konsernilainojen markkinaehtoisen korkotason määrittely tapahtuukin valtaosassa tapauksista kyseisellä tavalla viitekoron ja marginaalin avulla.¹⁰²

Kuten todettua, myös OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa todetaan luottoluokituksen olevan suositeltu keino määrittää markkinahintavertailumenetelmän avulla lainan markkinaehtoista korkoa.¹⁰³ OECD on antanut laajoja ohjeita luottoluokituksen käyttöön konsernin sisäisten lainojen hinnoittelussa.¹⁰⁴ Konserniyhtiöiden välisen lainan markkinaehtoisen koron määrittely luottoluokituksen avulla voi kuitenkin osoittautua haastavaksikin, sillä lainan ehtoja tulee verrata tarkasti, jotta saadaan mahdollisimman luotettava tulos. Tämä on kuitenkin hyvä keino määrittää markkinaehtoinen korko markkinahintavertailumenetelmällä, koska samaan luottoluokkaan kuuluvien yhtiöiden lainoihin vertaamalla nähdään, millä tasolla vastaavien lainojen korko liikkuu.

Markkinaehtoisen koron määrittelyyn luottoluokituksen avulla voi liittyä myös korkoverosuunnitteluun liittyviä keinoja, joissa tytäryhtiön luottoluokitusta pidetään matalana heikon taloudellisen tilan ja taseen avulla, jolloin voidaan veloittaa korkeampia korkoja, jotka ovat kuitenkin luottoluokituksen perusteella

---

¹⁰² Raunio – Karjalainen 2018, s. 284–285.

¹⁰³ Ks. OECD 2022, kohta 10.89–10.91.

¹⁰⁴ Ks. OECD 2022: C.1.1.2. Use of credit ratings (kohta 10.62–10.75), jossa käydään läpi luottoluokituksia velallisten ja tiettyjen lainatransaktioiden kannalta, sekä sitä, miten luottoluokitus voidaan laatia.

markkinaehtoisia.¹⁰⁵ Asiassa on kuitenkin otettava huomioon se, onko konsernille hyödyllistä pitää tytäryhtiöiden taloudellinen tilanne heikkona vain siitä syystä, että konsernilainoista saadaan veloittaa korkeampaa korkoa. Ulkopuolisia sidosryhmiä ajatellen se ei oletettavasti ole järkevää, mutta toimintatapa on kuitenkin mahdollinen luottoluokitukseen perustuvan markkinaehtoisien koron määrittelyn perusteella.

3.4.5 Markkinaehtoisien koron määrittely muilla tavoin

Vaikka markkinahintavertailumenetelmä on OECD:n siirtohinnoitteluohteissa todettu soveltuvimmaksi menetelmäksi rahoitustransaktioiden siirtohinnoitteluun¹⁰⁶, on myös muita siirtohinnoittelumenetelmiä todettu oikeuskäytännössä sallituiksi.

OECD:n julkaisemien rahoitustransaktioita koskevien siirtohinnoitteluohteiden mukaan on mahdollista käyttää myös rahoituskustannuksiin (cost of funds) perustuvaa hinnoittelua konsernilainoissa. Kyseisessä siirtohinnoittelumenetelmässä korkotaso määritellään hankitun rahoituksen, eli tässä tapauksessa lainan, kustannuksen ja lainan hoitamiseen liittyvien kulujen mukaan. Näiden lisäksi mukaan lasketaan riskipreemio sekä voittolisä. Rahoituskustannuksiin perustuvassa siirtohinnoittelumenetelmässä on kuitenkin se ongelma, että sitä tulisi soveltaa ottamalla huomioon lainanantajan varojen kustannukset suhteessa muihin markkinoilla toimiviin lainanantajiin. Kustannukset voivat vaihdella suurestikin, jolloin lopputuloksena on korkotaso, joka on korkeampi kuin se millä konserniyhtiö voisi lainata varoja konsernin ulkopuolelta. Tämä hinnoittelutapa sopii lähinnä lainaerien läpilainaukseen useamman konserniyhtiön läpi.¹⁰⁷

---

¹⁰⁵ Ks. Koivula 2012, s. 78.

¹⁰⁶ Markkinahintavertailumenetelmä nostettu OECD:n siirtohinnoitteluohteisiin ainoana siirtohinnoittelumenetelmänä rahoitustransaktioissa ja erityisesti konsernin sisäisissä lainoissa. Ks. OECD 2022, kohta C.1.2.1. Comparable uncontrolled price method (CUP method), 10.89–10.94.

¹⁰⁷ OECD 2022, kohta 10.97–10.100.

Kustannusvoittolisämenetelmä eroaa CUP-menetelmästä myös siten, että kustannusvoittolisämenetelmässä luotonantoa tarkastellaan luotonantajan kannalta, eli testattava osapuoli on luotonantaja. Velallisyhtiön kannalta tarkastellessa sovellettava menetelmä on puolestaan poikkeuksetta CUP, jolloin velallisyhtiö toimii testattavana osapuolena. CUP-menetelmää hyödynnettäessä testattavaa osapuolta ei ole kuitenkaan välttämätöntä valita.¹⁰⁸ Rahoituskustannuksiin perustuvan hinnoittelun haasteiden vuoksi on nähtävä, että OECD suosittelee konserniyhtiöiden välisten lainojen ja niiden korkojen hinnoitteluun perinteistä markkinahintavertailumenetelmää, joka antaa luotettavamman tuloksen markkinaehtoisesta korkotasosta.

Yksi muun kuin markkinahintavertailumenetelmän salliva ratkaisu on KHO 2021:66. Kyseisessä tapauksessa A Oyj oli hankkinut konsernin ulkopuolista rahoitusta ja lainannut varoja tytäryhtiölleen B Oy:lle, joka puolestaan oli lainannut varoja edelleen konserniin kuuluvalla ZAO C:lle. ZAO C:ltä perityt kustannukset perustuivat A Oyj:n ulkoisen rahoituksen kustannuksiin, jonka päälle oli lisätty vuosittain vaihtuva marginaali. Verohallinto oli katsonut, että ZAO C:ltä perittävän koron tason määrittämisen olisi pitänyt tapahtua markkinaehto- ja erillisyyhtiöperiaate sekä rahoituksensaajan luottoluokitus huomioon ottaen. KHO puolestaan katsoi, että kustannusvoittolisä oli menetelmänä hyödyllisin, kun arvioitiin konsernin sisäisten palvelujen hinnoittelua. ZAO C:ltä perittävän koron määrä oli siten voitu määrittää ulkoisen rahoituksen kustannusten perusteella lisättyinä kustannuksille laskettavalla voittolisällä. KHO kumosi hallinto-oikeuden ja verotuksen oikaisulautakunnan päätökset sekä verovelvollisen vahingoksi toimitetun verotuksen oikaisu.¹⁰⁹

Ratkaisu KHO 2021:66 on kuitenkin herättänyt keskustelua siitä, voidaanko sitä käyttää yleisesti sovellettavana ennakkotapauksena tuleviin siirtohinnoittelutapauksiin sen päätöksen taustalla olevien hatarien ja epäselvien perusteluiden vuoksi. Ratkaisu poikkesi KHO:n aiemmasta kannasta, sillä ratkaisussa 2010:73

---

¹⁰⁸ Isomaa-Myllymäki 2016, s. 133.

¹⁰⁹ Ks. tarkemmat käsittelyvaiheet ja perustelut ratkaisusta KHO 2021:66.

nimenomaisesti todettiin, että etuyhteysosapuolten välisten lainojen siirtohinnoittelun tulee perustua velallisyhtiön luottokelpoisuuteen. Ratkaisussa KHO 2021:66 tästä kuitenkin luovuttiin. Tapauksen perustelut jäivät epäselviksi, mikä on aiheuttanut enemmän kysymyksiä kuin selvyttä aihepiirin ympärillä.¹¹⁰

Korkein hallinto-oikeus on ratkaisullaan KHO 2021:66 siis kuitenkin hyväksynyt menettelyn, että rahoituspalveluja hinnoitellaan myös kustannusvoittolisämenetelmän mukaan. KHO siten laajentaa OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa määriteltyä rahoitustransaktioiden siirtohinnoittelua. Vaikka KHO:n ratkaisu olikin poikkeava, on yhtiökohtainen luottoluokitus lähtökohtana sisäisen rahoituksen markkinaehtoiseen hinnoitteluun OECD:n rahoitustransaktioita koskevan siirtohinnoitteluohjeen perusteella. Nähtäväksi jää, nouseeko kustannusvoittolisämenetelmän suosio rahoitusliiketoimien siirtohinnoittelumenetelmänä kyseisen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun seurauksena. Estettä kustannusvoittolisämenetelmän käyttämiselle konsernin sisäisten lainojen siirtohinnoittelumenetelmänä ei kuitenkaan ole KHO:n hyväksyessä kyseisen menettelyn.

---

¹¹⁰ Ks. Raunio – Urpilainen 2021.

4 SISÄISTEN LAINOJEN SIIRTOHINNOITTELU JA KORON MARKKINAEHTOISUUS CASE-KONSERNISSA

4.1 Yleistä case-konsernista

Tähän tutkimukseen on otettu mukaan teollisuusalalla toimiva case-konserni, jonka emoyhtiö sijaitsee Suomessa. Tytäryhtiöitä on yhteensä yli 10 ja ne sijaitsevat eri puolilla maailmaa, muun muassa Australiassa, Amerikassa ja Euroopassa. Case-konsernin emoyhtiö on pk-yritys, jolla ei ole kokonsa puolesta velvollisuutta laatia siirtohinnoittelun dokumentointia¹¹¹. Tytäryhtiöt ovat puolestaan kirjanpitolain 4 a ja 4 b §:n sisältämien määrittelyjen mukaan pien- tai mikroyrityksiä, eli kokonaisuudessaan tarkastelussa olevassa case-konsernissa ei ole kyse kovinkaan suuresta konsernista. Tutkimuksessa tarkempaan tarkasteluun otetaan erityisesti australialainen tytäryhtiö A (Pty) Ltd sekä yhdysvaltalainen tytäryhtiö B Inc, jotka ovat konsernissa lainansaaajina. Tutkielmassa selvitettyjä konsernilainojen siirtohinnoitteluun ja koron markkinaehtoisuuteen vaikuttavia seikkoja voidaan kuitenkin hyödyntää myös muihin kuin edellä mainittuihin tytäryhtiöihin lainansaaajaosapuolina, sillä konsernin sisäinen siirtohinnoitteluprosessi on sama kaikille osapuolille.

Case-konsernin rahoitus on järjestetty osin konsernin sisäisten lainojen avulla. Emoyhtiö siis rahoittaa tarpeen mukaan osaa tytäryhtiöistään lainalla, josta tytäryhtiö maksaa korkoa emoyhtiölle. Kaikkien konserniin kuuluvien tytäryhtiöiden kanssa lainaa ei tällä hetkellä ole, mutta lainasopimuksia on kuitenkin tehty, jos myöhemmässä vaiheessa tulee tarvetta lainalle. Konsernin emoyhtiö ei kuitenkaan harjoita niin sanottua läpilainausta, eli se ei ota lainaa konsernin ulkopuoliselta rahoittajalta ja lainaa näitä varoja samoin ehdoin sekä samalla korolla eteenpäin tytäryhtiöilleen lisäämällä lainaan koron päälle vain mahdollisen marginaalin. Kaikki emoyhtiön tytäryhtiöilleen antamat lainat ovat siis peräisin

---

¹¹¹ Ks. VML 14 a §, jossa on säädetty pienten ja keskisuurten yritysten dokumentointivelvollisuuden ulkopuolelle jättämisestä, sekä pienen ja keskisuuren yritysten määritelmästä.

emoyhtiön omista varoista. Näiden konsernin sisäisten lainojen siirtohinnoittelu-prosessi, lainojen ehdot ja korot sekä niiden markkinaehtoisuus ovat tarkastelussa tässä luvussa.

Koska liki kaikki case-konsernin tytäryhtiöt ovat perustettuja, eikä valmiina hankittuja yhtiöitä, ei case-konsernin ulkomaisilla tytäryhtiöillä ole ollut aiempaa ulkopuolista lainaa. Siitä syystä lainojen siirtohinnoittelua ja koron markkinaehtoisuutta tutkittaessa konsernin sisäisen lainan korkoa ei voida verrata tytäryhtiön aiemmin ulkopuoliselta osapuolelta saaman lainan korkoon, eli siihen, millä hinnalla tytäryhtiö on saanut lainan konsernin ulkopuoliselta lainantajalta. Perustettujen tytäryhtiöiden ainoat lainat ovat emoyhtiön kanssa sovittuja transaktioita. Niiden siirtohinnoittelussa sekä markkinaehtoisuutta selvitetessä on siten tukeuduttava markkinahintavertailumenetelmään, eli verrattava muiden samassa luottoluokituksessa olevien yhtiöiden samankaltaisiin lainoihin. Kyseinen siirtohinnoittelukeino on toimiva ja yleinen¹¹² tapa, jota käytettäessä on tavoitteena saada mahdollisimman luotettava tulos markkinaehtoisesta korkotasosta.

Case-konsernissa on tarkoituksenmukaisempaa käyttää lainojen siirtohinnoittelukeinona markkinahintavertailumenetelmää, kuin kustannusvoittolisämenetelmää, vaikka sekä OECD, että korkein hallinto-oikeus hyväksyvät kustannusvoittolisämenetelmän hyödyntämisen konsernin sisäisissä lainoissa, jos markkinahintavertailumenetelmää ei voida hyödyntää.¹¹³ Kustannusvoittolisämenetelmä olisi tarkoituksenmukaisempi, jos case-konserni toteuttaisi läpilainausta, eli emoyhtiö ottaisi lainaa rahoituslaitokselta ja lainaisi sitä eteenpäin tytäryhtiöilleen samoin ehdoin. Läpilainauksessa transaktion kustannusten laskeminen ja katteen lisääminen kustannusten päälle olisi vaivattomampaa, kuin tässä tapauksessa, jossa läpilainausta ei toteuteta, eikä lainatransaktion kustannuksia siten ole yhtä helposti saatavilla.

---

¹¹² Esim. OECD ohjeistaa hyödyntämään markkinahintavertailumenetelmää konsernin sisäisten lainojen siirtohinnoittelussa. Ks. OECD 2022, kohdat 10.89–10.95.

¹¹³ Ks. OECD 2022, kohta 10.97 ja KHO 2021:66.

4.2 Transaktion tunnistaminen

Kuten jo aiemmin todettua, konsernin sisäisten lainojen siirtohinnoittelu alkaa transaktion tunnistamisella.¹¹⁴ Jotta siirtohinnoittelua ja markkinaehtoisuuden tarkastelua voidaan tosiasiallisesti tarkastella, on liiketoimea tutkittava sen ehtojen ja taloudellisesti olennaisten erityispiirteiden mukaan, jotta saadaan mahdollisimman luotettavaa tietoa transaktiosta ja sen markkinaehtoisuudesta. Näitä samoja piirteitä voidaan käyttää myöhemmin siirtohinnoittelussa vertailukelpoisuuden osatekijöinä, kun tarkastellaan markkinaehtoista korkotasoa markkinahintavertailumenetelmän avulla. Rahoitusliiketoimen siirtohinnoittelussa on kuitenkin oleellista ensin tunnistaa ja todeta transaktio, sillä on mahdollista, että konserniyhtiöt pitävät niiden välistä transaktiota lainana, vaikka tosiasiallisesti katsottuna kyseessä olisikin jokin muu transaktio. Tällöin kyseeseen voi tulla VML 31 §:n 3 momentin mukainen liiketoimen sivuuttaminen¹¹⁵.

OECD on listannut tärkeiksi transaktion tunnistamisen ja siten myös vertailukelpoisuuden osatekijöiksi transaktion sopimusehdot, osapuolten tekemät toiminnot ja ottamat riskit, taloudelliset olosuhteet ja markkinat sekä liiketoimintastrategiat.¹¹⁶ Konsernin sisäistä lainoista OECD on puolestaan todennut, että olennaisia dokumentoitavia ominaisuuksia ovat muun muassa lainan määrä, maturiteetti, maksuohjelma, lainan tarkoitus sekä koron tyyppi.¹¹⁷ Jos nämä lainan ominaisuudet vastaavat case-konsernissa kahden toisistaan riippumattoman yrityksen välisen lainan ominaisuuksia, voidaan transaktio tunnistaa nimenomaisesti lainaksi ja edetä siirtohinnoittelun kanssa sen mukaisesti.

---

¹¹⁴ Ks. VML 31 §:n 2 momentti sekä OECD 2022, kohta 1.36, joissa ohjataan tunnistamaan ja määrittelemään transaktio sen tosiasiallisen sisällön mukaisena.

¹¹⁵ VML 31 §:n 3 momentti: ” Jos poikkeuksellisissa olosuhteissa, 1 momenttia sovellettaessa, etuyhteydessä olevien osapuolten välinen, 2 momentin mukaisesti määritetty liiketoimi poikkeaa siitä, mitä taloudellisesti järkevästi toimivat, toisistaan riippumattomat osapuolet vastaavissa olosuhteissa sopisivat, se voidaan sivuuttaa ja tarvittaessa korvata toisella, markkinaehtoperiaatteen mukaisella liiketoimella. Sivuuttamisen edellytyksenä on lisäksi, ettei määritetylle liiketoimelle, joka oltaisiin sivuuttamassa, voida vahvistaa markkinaehtoperiaatteen mukaista hintaa, kun otetaan huomioon kunkin osapuolen näkökulma ja realistiset vaihtoehdot päätöksentekohetkellä. Korvaava liiketoimi määritetään 2 momentin mukaisesti ja sen on oltava mahdollisimman samankaltainen sivuutettavan liiketoimen kanssa.”

¹¹⁶ OECD 2022, kohta 1.36.

¹¹⁷ OECD 2022, kohta 10.28–10.29.

Jos transaktiota tunnistaessa todettaisiin, että case-konsernin sisäinen rahoitus ei olisikaan lainaa, vaan oman pääoman ehtoista rahoitusta, olisi sillä vaikutusta esimerkiksi kummankin lainan osapuolen verotukseen. Tärkeäksi osaksi tulee tunnistaa konserniyhtiöiden oman pääoman ja konsernin sisäisten lainojen välinen suhde. Jos konserniyhtiön omaa pääomaa on huomattavan vähän verrattuna emoyhtiöltä saatuun vieraaseen pääomaan, kutsutaan tilannetta alikapitalisoinniksi.¹¹⁸ Joissain maissa verolainsäädäntöön voi sisältyä hyväksyttävään oman ja vieraan pääomaan suhteeseen liittyviä määräyksiä, jolloin alikapitalisointi voi liittyä korkojen vähennysoikeuden rajoittamiseen. Toisinaan alikapitalisointia on pidetty nimenomaan siirtohinnoitteluun liittyvänä kysymyksenä, jolloin yrityksen on osoitettava velkojensa määrä markkinaehtoiseksi.¹¹⁹ On siis mahdollista, että alikapitalisoinnin vuoksi lainan katsotaan olevan omaa pääomaa, jolloin myös sille maksettua korkoa voidaan käsitellä vähennyskelvottomana osinkona.¹²⁰

Suomessa alikapitalisointiin ja siten myös rahoitustransaktion uudelleenluonnehdintaan ei kuitenkaan aikaisemmassa oikeuskäytännössä ole puututtu herkästi, vaan koron vähennyskelpoisuuteen on otettu kantaa usein vain siltä osin kuin korko poikkeaa määrältään markkinaehtoperiaatteesta.¹²¹ Asiaan vähäisen puuttumisen syynä on oletettavasti se, että VML 31 § ei ennen uudistumistaan 1.1.2022 mahdollistanut tällaista ja lainan tulkinta omaksi pääomaksi olisi vaatinut VML 28 §:n soveltamista. Oikeuskäytännössä on aiemmin otettu kantaa siihen, että Suomessa konserniyhtiöiden välistä lainaa ei voida luonnehtia oman pääoman ehtoiseksi sijoitukseksi VML 31 §:n perusteella¹²². Nähtäväksi jää,

---

¹¹⁸ Helminen, luku 10: Vieraan ja oman pääoman tuotto – Korkovähennysten rajoittaminen – Alikapitalisointi.

¹¹⁹ Raunio – Karjalainen 2018, s. 280.

¹²⁰ Helminen, luku 10: Vieraan ja oman pääoman tuotto – Korkovähennysten rajoittaminen – Alikapitalisointi – Alikapitalisointiin puuttuminen.

¹²¹ Ks. esim. KHO 1999:19, jossa alikapitalisointiin ei puututtu, vaikka vieraan ja oman pääoman suhde oli 15:1.

¹²² Ks. KHO 2014:119: ” Asiassa oli ratkaistava, oliko Konserniverokeskus voinut verotusmenettelystä annetun lain 31 §:n 1 momentin perusteella sivuuttaa kyseisen lainajärjestelyn ja käsitellä lainaa verotuksessa oman pääoman ehtoisena sijoituksena, jolloin korot eivät olleet vähennyskelpoisia. KHO katsoi, että osapuolten sopiman liiketoimen sivuuttaminen ja uudelleenluonnehdinta olisi tällaisen menettelyn seuraamukset huomioon ottaen vaatinut verotusmenettelystä annettuun lakiin sisältyvää nimenomaista valtuutusta uudelleenluonnehdintaan. Mainitun lain 31 §:n 1 momentin säännöksen ei katsottu sisältävän tällaista valtuutusta, minkä vuoksi uudelleenluonnehdinta ei ollut lainkohdan perusteella mahdollista.”

nouseeko vuonna 2022 voimaan tulleen VML 31 §:n muutoksen ansiosta konsernin sisäisten rahoitustransaktioiden uudelleenluonnehdinta pääoman ehtoiseksi sijoitukseksi yleisemmäksi Verohallinnon verotuspäätöksissä ja ennakkoratkaisuissa tai oikeuskäytännössä, jos Verohallinnon päätöksiä tai ratkaisuja riitautetaan. Tähän mennessä huomio on kiinnittynyt lähinnä lainan markkinaehtoiseen korkotasoon. Lakimuutos mahdollistaa liiketoimen sivuuttamisen ja korvaamisen toisella myös siirtohinnoitteluokaisuja koskevan VML 31 §:n perusteella¹²³. Jos kanta muuttuu ja rahoitustransaktion luonteeseen aletaan puuttumaan herkemmin, on sillä vaikutusta esimerkiksi Suomeen kertyviin verotuloihin, sillä korkojen vähennyskelpoisuuden muuttuminen vaikuttaa yrityksen verotettavaan tuloon. On kuitenkin otettava huomioon, että aiemmin annettu kanta VML 31 §:n tulkintaan perustuvasta lainan uudelleenluonnehdinnan kiellosta soveltuu vain suomalaisen velallisyhtiöön, kun taas ulkomaisen velallisyhtiön siirtohinnoittelussa perusteltavaksi tulee usein myös lainan pääoman markkinaehtoisuus¹²⁴.

Case-konsernin lainoja ja niihin liittyviä taloudellisia erityispiirteitä tarkastellaan seuraavissa alaluvuissa. Vaikka case-konsernin sisäisten lainojen siirtohinnoittelua tutkittaessa keskitytäänkin lainan korkojen ja muiden ehtojen markkinaehtoisuuteen, tarkastellaan samalla myös transaktion tunnistamista lainaksi. Tutkielmassa lähtökohtana on, että konserniyhtiöiden välistä lainaa pidetään verotuksessa vieraan pääoman ehtoisena lainana, eikä oman pääoman ehtoisena sijoituksena.

4.3 Case-konsernin lainojen siirtohinnoittelu ja koron määräytyminen

Koron määrittäminen konsernin sisäisissä transaktioissa tapahtuu usein viitekoron ja marginaalin avulla.¹²⁵ Myös case-konsernin sisäiset lainat on hinnoiteltu

---

¹²³ Helminen, luku 10: Vieraan ja oman pääoman tuotto – Korkovähennysten rajoittaminen – Alikapitalisointi – Alikapitalisointiin puuttuminen.

¹²⁴ Raunio – Karjalainen 2018, s. 279–280.

¹²⁵ Raunio – Karjalainen 2018, s. 285.

osapuolista riippumatta samaan tapaan viitekoron ja marginaalin avulla. Viitekorona käytetään tytäryhtiöstä ja sopimuksesta riippuen joko lainan kohdemaan omaa viitekorkoa tai Euroopan keskuspankin viitekorkoa, esimerkiksi 12 kuukauden euribor. Euroopassa olevilla tytäryhtiöillä käytössä on ollut EKP:n viitekorko, kun taas Euroopan ulkopuolella sijaitsevien tytäryhtiöiden lainankoron määrittelyssä on käytetty kyseisen tytäryhtiön sijaintimaan keskuspankin määrittelemää peruskorkoa. Kokonaiskorko muodostuu eri tytäryhtiöissä eri suuruiseksi maa-kohtaisesti käytettävän viitekoron ja määritellyn markkinaehtoisen marginaalin vuoksi.

Konsernin sisäiset lainat ovat vaihtuvakorkoisia lainoja. Siirtohinnoittelun kannalta ja koron markkinaehtoisuutta selvittäessä olennaista on lainan marginaali ja sen markkinaehtoisuus. Case-konsernin sisäisten lainojen korkoja tarkastellessa ja markkinaehtoisuutta arvioitaessa huomio ei kiinnity viitekorkoon, vaan marginaaliin, joka osaltaan vaikuttaa korkotasoon. Viitekorollakin on oma vaikutuksensa kokonaiskorkotasoon, mutta siihen siirtohinnoittelua toteuttava yhtiö ei voi vaikuttaa, sillä viitekorot tulevat keskuspankeilta. Koska konsernin sisäisten lainojen korkojen määrittely viitekoron ja marginaalin avulla on yleinen tapa, on vaivatonta löytää vertailukohteita CUP-menetelmää hyödyntämällä, kun tutkitaan markkinaehtoista marginaalia. Kun taas vertailukohteita on paljon, saadaan luotettavampaa tulosta markkinaehtoisesta marginaalista, kuin sellaisessa tilanteessa, jossa vertailukohteita ei juurikaan olisi.

4.4 Lainan pääoma

Case-konsernissa tytäryhtiöiden ja emoyhtiön välille on sovittu enimmäispääoma, jonka suuruinen laina voi enintään olla. Kyseinen lainan enimmäispääoma on sovittu yhtiö- ja lainakohtaisesti lainasopimuksessa, mutta euromääräisesti lainan enimmäismäärä on yhtiöstä riippumatta samalla tasolla. Lainan pääoma on määritelty lainansaajan valuutassa, joten lainan enimmäispääomassa voi olla valuuttamääräisiä eroja. Koska lainasopimusten maturiteetti, eli juoksuaika on pääosin viisi vuotta, on lainan enimmäismääräkin määritelty kyseiselle ajalle. Se

tarkoittaa sitä, että lainaa voidaan tarpeen mukaan antaa pienemmissäkin erissä tytäryhtiölle, mutta lainan kokonaispääoma ei saa ylittää sopimuksessa määriteltyä summaa.

Lainan pääoman markkinaehtoisuutta ei ole usein tarpeen tarkastella konsernin sisäisten lainajärjestelyjen siirtohinnoittelussa, vaan oleellisemmaksi nousee koron markkinaehtoisuus. Lainan pääoman määrän hyväksyvyyttä arvioitaessa voidaan päästä riittävän hyvään lopputulokseen, kun tilannetta arvioidaan sekä velkojan, että velallisen kannalta. Arvioitavaksi tulee se, olisiko ulkopuolinen taho antanut yhtiölle lainaa ja olisiko velallisyhtiö ottanut lainaa riippumattomalta taholta.¹²⁶

Case-konsernissa lainan enimmäispääomat on määritelty lainasopimuksissa yleisesti noin miljoonan euron tasolle riippuen lainansaajan valuutasta. Lainan pääoma ei yleisesti katsottuna ole kovin korkea, mutta lainan pääoman markkinaehtoisuus riippuu kuitenkin lainansaajana olevasta osapuolesta ja sen ominaisuuksista. Markkinaehtoisuuteen vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi lainan tarkoitus sekä lainansaajan koko taseen ja liikevaihdon perusteella. Lainapääoman markkinaehtoisuuden osoittaminen voidaan tehdä esimerkiksi realistisen takaisinmaksusuunnitelman avulla tai kassavirta-analyysillä, jolla pyritään osoittamaan, että velallisyhtiö kykenee suoriutumaan lainan kuluista ja maksamaan sen pääoman takaisin¹²⁷. Case-konsernin tytäryhtiöt ovat Suomen kirjanpitolain määrittelyjen mukaan mikro- tai pienyrityksiä¹²⁸, joten lainapääomaa ja sen markkinaehtoisuutta tulisi tarkastella yhtiökohtaisesti, sillä kaikki tytäryhtiöt eivät ole samankokoisia. Pienyritykselle koko enimmäislainapääoman kattava miljoonan euron laina voisi oletettavasti olla markkinaehtoinen, sillä pienyritys todennäköisemmin suoriutuisi lainan kuluista ja takaisinmaksusta. Mikroyrityksissä tilanne voi

---

¹²⁶ Ks. Raunio – Karjalainen 2018, s. 280–281: ”Realistisen takaisinmaksusuunnitelman käyttäminen perustuu ajatukseen, että ulkopuolinen taho tuskin olisi antanut lainaa, jonka takaisin maksaminen ei vaikuta todennäköiseltä. Toisaalta yhtiö tuskin ottaisi lainaa ulkopuoliselta, jos korkojen ja lainapääoman takaisinmaksu ajaisi sen taloudellisesti kestävämmään tilanteeseen.”

¹²⁷ Ks. OECD 2022, kohta 10.54 ja Raunio – Karjalainen 2018, s. 280–281.

¹²⁸ Kirjanpitolain mukaiset määritelmät pien- ja mikroyrityksistä KPL 14 a ja 14 b §:ssä.

kuitenkin olla toinen, joten lainapääoman markkinaehtoisuuden selvittäminen edellyttäisi paljon tarkempaa yhtiökohtaista tarkastelua.

Koska VML 31 §:n 1.1.2022 voimaan tullut muutos mahdollistaa liiketoimen uudelleenluonnehdinnan, on syytä ottaa huomioon case-konsernin lainoissa myös rahoitustransaktion todellinen luonne ja siten riski liiketoiminnan uudelleenluonnehdintaan. Tilanne tulisi katsoa tytäryhtiökohtaisesti, sillä kaikilla yhtiöillä on erilainen tilanne oman pääoman ja vieraan pääoman määrän suhteen. Kaikilla tytäryhtiöillä ei myöskään ole vierasta pääomaa, eli konsernin sisäistä lainaa ollenkaan. Huomiota kiinnittää kuitenkin tässä tutkielmassa lähemmässä tarkastelussa oleva australialainen tytäryhtiö, jonka vieraan pääoman määrä on huomattavan suuri, kun sitä verrataan yhtiön negatiiviseen omaan pääomaan, eli alikapitalisointitilanne on selvästi havaittavissa juurikin negatiivisen oman pääoman vuoksi. Kyseisen yhtiön kannalta olisi syytä harkita lainan muuttamista oman pääoman ehtoiseksi sijoitukseksi. Lainan muuttamisella omaksi pääomaksi on vaikutusta emoyhtiön saamiin korkoihin ja niiden verotukseen, mutta nykyisin liiketoimen uudelleenluonnehdinnan ollessa mahdollista VML 31 §:n perusteella, on myös mahdollista, että tilanteeseen puututaan todennäköisemmin kuin aiemmin. Lainan muuttamisella omaksi pääomaksi olisi vahvistavaa vaikutusta myös tytäryhtiön taseeseen sekä tunnuslukuihin, joten transaktion uudelleenluonnehdinta voisi olla kannattavaa tehdä.

Velallisyhtiöt tulisi ottaa tarkempaan tarkasteluun, jotta lainapääoman markkinaehtoisuus voidaan todentaa yhtiökohtaisesti paremmin. Tässä tutkimuksessa ei kuitenkaan keskitytä tämän enempää lainan pääoman markkinaehtoisuuteen, vaan tarkempaan tarkasteluun tulee korkojen markkinaehtoisuus. Siitä syystä ilman tarkempaa tutkimista oletetaan, että lainan pääomat ovat markkinaehtoisia ja velallisyhtiöt kykenevät suoriutumaan lainavelvoitteistaan lainojen enimmäismäärien ollessa kohtuullisen kokoisia, vaikkakin vieraan pääoman määrä olisi huomattavan suuri verrattuna omaan pääomaan.

4.5 Muut lainaehdot

4.5.1 Lainan tarkoitus ja maturiteetti

Tarkastelussa olevat case-konsernin lainat ovat lainasopimusten mukaan tarkoitettu yleisiin liiketoiminnallisiin tarkoituksiin. Kyseessä ei siis ole erityiseen tarkoitukseen annetusta lainasta, vaan lainan avulla tytäryhtiö maksaa normaaleja liiketoiminnan kulujaan. Lisäksi case-konsernissa lainat ovat tarkoitettu pitkäaikaisiksi lainoiksi ja niiden korkoksi on sovittu viitekorko lisättynä kiinteällä marginaalilla koko lainasopimuksen ajalle. Kyseessä on siis vaihtuvakorkoinen, eli markkinakorkoon sidottu laina, jonka viitekorko on sopimusten mukaan tarkistettava vuosittain. Marginaali puolestaan pysyy kiinteänä koko lainasopimuksen ajan. Lainan maturiteetilla on yleensä vaikutusta sen korkotasoon, joten markkinaehtoisien korkotason kannalta ei ole yhdentekevää, katsotaanko lainan olevan pitkäaikainen vai lyhytaikainen¹²⁹. Koska case-konsernin sisäiset lainat ovat pitkäaikaisia, olisi myös kiinteäkorkoinen laina mahdollista, mutta usein lainasta sovi- taan nimenomaisesti viitekoron ja markkinaehtoisen marginaalin mukaan.

Emoyhtiön ja tytäryhtiön väliset lainasopimukset tehdään voimaan yleisesti viideksi vuodeksi kerrallaan. Poikkeuksia kuitenkin on, etenkin jos lainasopimus on tehty jo aiemmin. Esimerkiksi konsernin australialaisen tytäryhtiön A (Pty) Ltd:n kanssa on tehty vuonna 2015 lainasopimus, jonka maturiteetti on kymmenen vuotta. Kaikissa lainasopimuksissa marginaali on kuitenkin koko lainasopimuksen ajalle kiinteä ja sopimuksessa ilmoitetun mukainen. Viitekoron muutos voi puolestaan muuttaa lainan kokonaiskorkoa. Laina voidaan lainasopimuksesta riippuen viiden tai kymmenen vuoden kuluttua tarpeen vaatiessa uusida, mutta tällöin lainan markkinaehtoinen korko on määriteltävä uudestaan tai vähintään tarkastettava. Jos lainaa jatkettaisiin uusintahetkellä entisin ehdoin, ei se todennäköisesti olisi markkinaehtoista, sillä oletettavasti myös riippumattomien

---

¹²⁹ Raunio – Karjalainen 2018, s. 285.

osapuolten välillä korko tarkistettaisiin lainaa uusittaessa¹³⁰. Lainasopimusten viiden vuoden juoksuaika on lainoihin nähden sopiva, sillä kyseessä on pitkäaikainen laina, mutta lainan ehtoja, korkotasoa sekä marginaalia päästään kuitenkin viiden vuoden välein lainasopimusta uusittaessa tarkastamaan ja tarvittaessa muuttamaan. Viidessä vuodessa tilanne maailmassa ja yritysten sisällä voi muuttua paljonkin, joten markkinaehtoisuuden kannalta on hyvä, että lainasopimusten juoksuaika ei veny liian pitkäksi.

Markkinaehtoista korkotasoa huomioon otettaessa etenkin lainan maturiteetti tulee olennaiseen asemaan, sillä se on tyypillinen niin sanotussa korkohaussa käytetty hakukriteeri. Lainan maturiteetilla voidaan myös yleensä nähdä vaikutusta korkotasoon, eli ei siis ole yhdentekevää, onko kyseessä pitkäaikainen vai lyhytaikainen laina. Jos lyhytaikaiseen rahoitustarpeeseen otetaan pitkäaikainen kiinteäkorkoinen laina, voi veroviranomaisille joutua perustelemaan rahoituksen ehdoista sopimisen liiketaloudelliset motiivit.¹³¹

4.5.2 Lainan takaisinmaksu

Case-konsernissa lainan takaisinmaksusuunnitelmasta tai -aikataulusta on sovittu seuraavaa lainasopimuksissa: lainasopimuksen päättyessä määrättyinä päättymispäivänä lainansaajan velvoitteet jatkuvat, kunnes ne on täytetty asianmukaisesti. Eli vaikka lainasopimus päättyykin, eikä sitä uusittaisi, jatkuvat tytäryhtiön velvollisuudet lainan takaisinmaksusta. Lisäksi lainan juoksuaikaan liittyvän sopimusehdon mukaan laina erääntyy välittömästi, jos lainansaaja ei maksa eräpäivänä mitään maksettavaa summaa, jos lainansaaja tekee olennaisia muutoksia liiketoimintansa yleiseen luonteeseen tai jos lainansaaja keskeyttää tai ilmoittaa keskeyttävänsä maksujen suorittamisen veloistaan.

---

¹³⁰ Raunio – Karjalainen 2018, s. 285.

¹³¹ Raunio – Karjalainen 2018, s. 285.

Edellä mainittujen sopimusehtojen perusteella voidaan nähdä, että lainan pääoman takaisinmaksu on jätetty melko joustavaksi lainasopimuksissa, sillä tarkempia takaisinmaksueriä tai -aikoja ei ole määritelty. Tämä on konsernilainojen etu, sillä niissä pystytään sopimaan minimiehdoin tai ainakin hyvin joustavin ehdoin. Ainoastaan koron maksamisesta on määrätty tarkemmin case-konsernin lainasopimuksissa, eli lainan korko on maksettava aina kyseisen kalenterivuoden loppuun mennessä. Takaisinmaksupäivän tai -aikataulun puuttuessa on laina vaadittaessa takaisin maksettava ja toisaalta velallisen oikeus on maksaa laina takaisin milloin tahansa¹³². Tarkemman takaisinmaksupäivän tai -aikataulun puute lienee melko tavanomaista konsernin sisäisissä lainoissa, joten sille tuskin on tarvetta laittaa erityistä painoarvoa koron markkinaehtoisuutta selvitettyä vertailuhaun avulla. Case-konsernissa lainaehdot on kuitenkin määritelty melko tarkasti lainasopimukseen, joten niitä voidaan helposti hyödyntää, jotta saadaan vertailukelpoisempia ja siten luotettavampia tuloksia markkinaehtoisuudesta.

Case-konsernin lainasopimuksia tarkastellessa voidaan lainaehdoista ja sopimuksen sisällöstä selkeästi huomata kyseessä olevan nimenomaisesti konsernin sisäinen laina, eikä oman pääoman ehtoinen sijoitus. Lainan ominaispiirteisiin kuuluu esimerkiksi tarkkaan määritelty korko ja ehto sen maksusta. On kuitenkin muistettava, että tosiasiallinen toiminta on se, joka merkitsee. Lainasopimukset ovat kuitenkin hyvä dokumentointi siitä, että kyseessä on laina, mutta sopimukset voivat menettää merkitystään, jos niitä ei noudateta ja tosiasiallinen toiminta on täysin muuta.

4.5.3 Vakuudet

Vakuuksien voidaan yleisesti olettaa vaikuttavan lainan korkotasoon, eli vakuudellisen lainan koron voidaan tavallisesti olettaa olevan alhaisempi kuin vakuudettoman lainan korko, vaikkakin OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa on otettu hyvin vähän kantaa vakuuden merkitykseen konsernin sisäisissä

---

¹³² Raunio – Karjalainen 2018, s. 285–286.

lainatransaktioissa.¹³³ Case-konsernissa lainan takaisinmaksun vakuudeksi ei kuitenkaan lainasopimusten perusteella ole annettu vakuuksia. Koska vakuuksia ei tiedettävästi ole käytetty, voidaan olettaa, että lainan korko on hieman korkeampi. Tämä tulee ottaa huomioon yhtenä hakuehtona, kun tarkastellaan lainan markkinaehtoista korkotasoa tietokannoista. Jos lainaa verrataan vakuudellisiin lainoihin, saadaan todennäköisesti virheellistä tietoa markkinaehtoisesta korkotasosta kyseisentyypiselle lainalle. On siis tärkeää, että tällaisetkin yksityiskohdat otetaan huomioon korkotasoa selvittäessä ja vertailuhakuja tehdessä, sillä niillä voi olla suoraan merkitystä koron suuruuteen.

4.5.4 Kustannusten kasvamisen huomioon ottaminen

Emoyhtiön ja tytäryhtiöiden välisten lainasopimusten ehdoissa on otettu huomioon myös kustannusten mahdollinen kasvaminen ja niiden korvaaminen. Ehtojen mukaan lainanantajan lainaan liittyvien kustannusten kasvaessa esimerkiksi lainasäädännön tai muun tekijän vuoksi, on lainanantajalla oikeus periä kustannukset lainansaajalta. Kuten viime vuosina on huomattu, maailmantilanne voi muuttua nopeastikin erilaisten kriisien seurauksina, joten korot ja muutkin lainoihin liittyvät kustannukset ovat myös olleet nousussa. Tällaisten tilanteiden vuoksi lainasopimuksessa on hyvä sopia myös kasvaneiden kustannusten korvaamisena, jos normaali korko ei niitä enää lainasopimuksen sisällössä kata. Markkinaehtoinen korkotaso voi muuttua lainasopimuksen aikana, joten kyseisellä lainaehdolla voidaan vaikuttaa myös siihen, että lainaa ei anneta markkinaehtoisuudesta poiketen.

Edellä kuvaillun ehdon voisi oletettavasti nähdä laskevan korkoa, sillä lainanantajan, eli emoyhtiön, ei tarvitse koron tai tässä tapauksessa erityisesti koron marginaalin avulla varautua erilaisiin riskeihin, jota esimerkiksi maailmantilanne voi

---

¹³³ Ks. OECD 2022, kohta 10.56, jossa otettu kantaa vakuuksiin. Kyseisessä siirtohinnoitteluohjeiden kohdassa todetaan, että jos kyseessä on emoyhtiön tytäryhtiölle myöntämä laina, on emoyhtiöllä jo määräysvalta ja omistusoikeus tytäryhtiössä. Tällöin vakuuden antaminen on riskin kannalta lainanantajalle vähemmän merkityksellistä kuin riippumattomien osapuolten lainanantotilanteissa.

tuoda tullessaan. Case-konsernissa lainasopimusten ajan voidaan tarkistaa vain viitekorkoa, eikä marginaalia, joten kuvatus kaltaisella lainaehdolla voidaan minimoida riskiä, että lainaa jouduttaisiin antamaan kohtuuttoman matalin kustannuksin. Siten emoyhtiö voi antaa lainaa matalammalla korolla, koska heillä on lopulta oikeus periä kasvaneet kustannukset tytäryhtiöltä, eikä kyseistä riskiä tarvitse ottaa huomioon vielä normaalissa lainankorossa.

4.6 Luottoluokitukset

Koron markkinaehtoisuutta määritettäessä on yleisesti käytetty apuna lainansaa- jien, eli case-konsernin tapauksessa tytäryhtiöiden luottoluokituksia, jotka arvioi- vat yhtiöiden luottokelpoisuutta. Tähän tutkimukseen on nostettu esimerkkinä kaksi case-konsernin tytäryhtiötä: australialainen A (Pty) Ltd sekä yhdysvaltalai- nen B Inc. Näiden kahden yhtiön luottoluokitukset on haettu globaalilta palvelun- tarjoajalta¹³⁴, joka tarjoaa erilaisia yritysraportteja muun muassa rahoitustietoista ja vakavaraisuudesta. Luottoluokitukset ovat velallis- eli yhtiökohtaisia, mutta voi- daan kuitenkin olettaa, että nämä kahden yhtiön luottoluokitukset ovat suuntaa antavia siihen, että muillakin tytäryhtiöillä ja koko konsernitasolla luottoluokitukset ovat samalla tasolla. Konsernin ulkomailla sijaitsevat tytäryhtiöt ovat taloudelli- selta tilanteeltaan melko samankaltaisia, joten myös luottoluokitusten voidaan olettaa olevan samankaltaisia. On kuitenkin muistettava, että kahden tytäryhtiön luottoluokitukset eivät kerro koko totuutta konsernin kaikista yhtiöistä, vaan muissa yhtiöissä luottoluokitukset voivat olla myös poikkeavia. Siitä syystä olisi tärkeää saada luottoluokitukset kaikista tytäryhtiöistä.

Tietokannoista saatujen raporttien perusteella A (Pty) Ltd:n riskitaso on C1, joka tarkoittaa neutraalia riskitasoa paikallisen luottoluokitusasteikon mukaan, kuten kuvioista 1 selviää. C1-luokitus tarkoittaa siis kohtalaista luottoriskiä ja se anne- taan yrityksille, joiden luottokelpoisuus on suhteellisen vakaa. Luottoriski voidaan

---

¹³⁴ Tietokantana käytetty Credifsafe -palvelua, josta ladatusta raportista on saatu luottoluokituk- set kahdelle konserniyhtiölle.

siten nähdä normaalina. Palveluntarjoajalta saadusta raportista löytyy myös kansainvälinen riskitaso B, joka ei kuitenkaan vastaa kansainvälisesti tunnettujen¹³⁵ luottoluokitusyhtiöiden luottoluokituksia. Tytäryhtiötä koskevassa raportissa B nähdään matalana luottoriskinä, kun taas esimerkiksi Standard & Poor's -luottoluokituksen mukaan B on neutraalia heikompi luottoluokitus, eli luottoriski on suurempi. Palveluntarjoajan raportista saatavaa kansainvälistä riskitasoa ei voida siten suoraan käyttää muihin tietokantoihin, vaan riskitasojen kuvauksia on verrattava kansainvälisesti tunnettujen luottoluokitusyhtiöiden tarjoamiin luottoluokituskuvauksiin. Siten voidaan löytää kuvaukseltaan samankaltainen luottoluokitus, jota voidaan kansainvälisesti hyödyntää.

Credit Rating	Risk Category	Recommendation
A1, A2, A3	Very Low	Entity has a very strong aptitude to meet credit commitments. Extend terms within consideration.
B1, B2	Low	Entity has a strong aptitude to meet credit commitments. Unfavourable economic conditions may lead to a weakened capability to meet financial commitments. Extend terms within consideration.
B3, C1	Neutral	Entity currently has the aptitude to meet credit commitments. Unfavourable business, financial, or economic conditions may impair ability to meet financial commitments. Extend terms and monitor ongoing payment behaviour.
C2	Acceptable	Entity has an adequate aptitude to meet credit commitments. Unfavourable business, financial, or economic conditions will likely impair the capacity or willingness to meet financial commitments. Extend terms, closely monitor ongoing payment behaviour.
C3	Borderline	Entity is vulnerable and the aptitude to meet credit commitments is dependent upon favourable business, financial, and economic conditions. Trade with caution, closely monitor and consider your payment terms.
D1, D2, D3	High	Entity is currently highly vulnerable. COD trading highly recommended.
E	Impaired	Entity is currently highly vulnerable to non-payment and default. Trading eligibility must be considered.
F	Default	Entity has become insolvent or does not have the ability to trade.

Kuvio 1: Australian luottoluokitusasteikot.¹³⁶

¹³⁵ Esim. Moody's ja Standard & Poor's -luottoluokitusyhtiöt ja niiden luottoluokitukset.

¹³⁶ CreditorWatch: RiskScore

Toinen tytäryhtiö B Inc on saanut palveluntarjoajalta paikallisen riskitason 67, joka vastaa kansainvälisellä tasolla luokitusta B, kuten kuviosta 2 on nähtävillä. Kuten australialaisellakin tytäryhtiöllä, myös tässä luottoluokitus B tarkoittaa matalaa luottoriskiä. Luokitus ei siten ole verrattavissa suoraan yleisimpiin luottoluokitusasteikkoihin. Jos luottoluokituksia ja niiden kuvauksia verrataan Moody's tai Standard & Poor's luottoluokituksiin sekä niiden kuvauksiin, voisi kansainvälisesti tunnettujen luottoluokitusten asteikoilla case-yhtiöiden luottoluokitusten sanoa olevan A tai Baa/BBB. Nämä luottoluokitukset vastaavat kohtalaista tai matalaa luottoriskiä, joten ne asettuvat siten samalle tasolle case-yhtiöiden raporteissa olevien luottoluokitusten kanssa.

International Score	International Score Description	US Score Description	US Risk Score
● A	Very Low Risk	Very Low Risk	71 - 100
● B	Low Risk	Low Risk	51 - 70
● C	Moderate Risk	Moderate Risk	30 - 50
● D	High Risk	High Risk	21 - 29
● D	High Risk	Very High Risk	1 - 20
● ● E	Not Rated	No Score / Recent Bankruptcy	This includes bankruptcies, insufficient information, negative press, and other special cases.

Kuvio 2: Yhdysvaltojen luottoluokitusasteikot.¹³⁷

Konserniin kuulumisen vaikutus, eli implisiittinen tuki on oleellinen huomioon otettava tekijä luottokelpoisuuden arvioinnissa. Sitä on käsitelty tarkemmin seuraavassa alaluvussa. Luottoluokitusraporttien perusteella ei kuitenkaan voida päätellä, onko niissä otettu huomioon implisiittistä tukea.

Konserniyhtiöiden luottoluokituksista voi tulla aiheelliseksi tarkastella myös sitä, saadaanko luotettavampia tuloksia luottoluokituksia tarjoavilta palveluntarjoajilta, vai tekemällä itse synteettiset luottoluokitukset. Synteettinen luottoluokitus voidaan määritellä luottoluokituslaitosten käyttämien kriteerien ja reittausohjelmien avulla käyttämällä tunnuslukuja ja kassavirtoja, jotka perustuvat velallisyhtiön

¹³⁷ Creditsafe 2023: Company Credit Reports, case-yhtiön luottoluokitusraportti.

viimeisimmän tilinpäätöksen tietoihin¹³⁸. Creditsafe-palvelusta ei löytynyt kaikille case-konsernin tytäryhtiöille luottoluokituksia, joten synteettisten luottoluokitusten laatiminen ja niiden ajan tasalla pitäminen voisi olla aiheellista. Synteettiset luottoluokitukset tulisi kuitenkin laatia mahdollisimman huolellisesti ja perustellusti, jotta luottoluokitusta voidaan pitää luotettavana.

Konsernin tytäryhtiöt voidaan nähdä luottoriskien perusteella matalan riskin yhtiöinä. Matala riski tarkoittaa korkeampaa ja parempaa luottoluokitusta. Markkinaehtoiseen korkotasoon nähden tämä tarkoittaa sitä, että markkinaehtoisena korkotasona hyväksytään matalampi korko. Myös OECD toteaa saman, eli mitä matalampi luottoluokitus on, sitä korkeampi riski lainanantajalle muodostuu, jolloin korvaukset, eli tässä tapauksessa korko on suurempi¹³⁹. Case-konsernin tytäryhtiöiden hyvällä tasolla olevat luottoluokitukset voidaan siten nähdä konsernin sisäisten lainojen korkoja madaltavana tekijänä, sillä emoyhtiöllä ei ole kovin suurta riskiä varojen lainaamisessa.

4.7 Implisiittinen tuki

Case-konsernissa luottoluokitukset on tehty velalliskohtaisesti, mutta siirtohinnoittelun piirissä OECD korostaa ottamaan huomioon myös konserniin kuulumisen, eli implisiittisen tuen luottoluokituksia määriteltäessä. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että siirtohinnoittelussa voitaisiin hyödyntää konsernitason tai emoyhtiön luottoluokitusta¹⁴⁰, vaikka markkinaehtoperiaate rakentuukin erillisyyhtiöperiaatteelle.

OECD on ottanut kantaa konserniin kuulumisesta aiheutuvaan hyötyyn määrittelemällä implisiittisen tuen satunnaiseksi eduksi, jota konserniyhtiön oletetaan saavan yksinomaan konserniin kuulumisen perusteella. OECD:n mukaan tällaisesta konserniin kuulumisesta mahdollisesti aiheutuvasta hyödystä sisäisten

---

¹³⁸ Raunio – Karjalainen 2018, s. 283.

¹³⁹ Ks. OECD 2022. kohta 10.64.

¹⁴⁰ Ks. OECD 2022, kohta 10.78.

lainojen markkinaehtoisessa hinnoittelussa, lainanottokyvyn arvioimisessa tai konserniyhtiön luottoluokituksen määrittelyssä ei edellytä maksettavaa korvausta tai siitä tehtävää oikaisua vertailukelpoisuuden määrittelyssä.¹⁴¹

Implisiittinen tuki saatetaan ottaa huomioon myös siten, että emoyhtiön oletetaan tukevan tytäryhtiötään tämän ollessa maksuvaikeuksissa.¹⁴² Case-konsernissa luottoluokitukset on tehty velalliskohtaisesti, eikä konsernitasolla. On haastavaa arvioida implisiittisen tuen merkitystä luottoluokitukseen ja siten konsernin sisäisten lainojen korkoihin, sillä osapuolina on kaksi saman konsernin yhtiötä, joista toinen osapuoli on mahdollinen tytäryhtiötään maksuvaikeuksissa tukeva emoyhtiö.

Jos arvioitaisiin implisiittistä tukea konserniin kuuluvan tytäryhtiön ja konsernin ulkopuolisen osapuolen välisessä lainassa, olisi konserniin kuulumisen merkitys ja sen vaikutukset helpommin todennettavissa. Kun kyseessä on ulkopuolinen lainanantaja, on implisiittinen tuki helpompi nähdä luottoluokitusta nostavana tekijänä, sillä lainan maksun tukena olisi viime kädessä ikään kuin kolmas osapuoli, eli tässä tapauksessa emoyhtiö, joka auttaisi tytäryhtiötään lainanmaksussa. Luottoluokituksen ollessa korkeampi implisiittisen tuen huomioon ottamisen ansiosta, voidaan lainan koron olettaa olevan matalampi, sillä riski on pienempi. Kun taas lainan osapuolina on kaksi saman konsernin yhtiötä, ei tätä kolmatta osapuolta ole. Tytäryhtiön ollessa maksuvaikeuksissa emoyhtiö ei saa rahoja kolmannelta osapuolelta, vaan on samalla itse tämä tytäryhtiötään tukeva osapuoli, eli lopulta emoyhtiö maksaisi itse antamaansa lainaa pois. Toisaalta taas emoyhtiöllä on viimesijainen oikeus velallisen kaikkiin varoihin, joten sen huomioon ottaminen tosiasiallisena vakuutena ja siten kokonaisriskiä laskevana tekijänä on mahdollista.

Implisiittisen tuen vaikutuksia case-konsernin välisten lainojen korkoihin on siis haastavaa arvioida. Case-konsernin tapauksessa implisiittiselle tuelle ei

---

¹⁴¹ OECD 2022, kohta 10.78.

¹⁴² Raunio – Karjalainen 2018, s. 288.

välttämättä tarvitse antaa suurta painoarvoa, sillä luottoluokitukset ovat ulkopuolisesta luottoluokituspalvelusta hankittuja, eikä niissä mahdollisesti huomioon otettua konserninäkökulmaa ole tiedossa. Olisi myös mahdollista, että yksittäisten velalliskohtaisten luottoluokitusten sijaan käytettäisiin emoyhtiön tai konsernitason luottoluokitusta. Silloin luottoluokitus ja siten markkinaehtoinen korkokin voisi olla eri tasolla. Jos luottoluokitus konserni- tai emoyhtiötasolla olisi suurempi, hyväksyttäisiin markkinaehtoisena korkona matalampi korko, sekä päinvastoin. Konsernitason luottoluokitusta ei kuitenkaan tätä tutkimusta tehdessä ole tiedossa, joten sen mukaan määritellyyn markkinaehtoiseen korkotasoon ei voida ottaa kantaa.

4.8 Koron markkinaehtoisuuden todentaminen tietokannoista markkinahintavertailumenetelmällä

Kun transaktio on tunnistettu lainaksi ja siirtohinnoittelumenetelmäksi valittu markkinahintavertailumenetelmä, voidaan koota aiemmin tutkimuksessa käsitellyjä case-konsernin sisäisten lainojen ehtoja ja muita vertailukelpoisuuden osatekijöitä, joiden avulla lainatietokannoista¹⁴³ voidaan löytää ulkoisia verrokkeja markkinaehtoisuuden selvittämiseksi.

	A (Pty) Ltd	B Inc
Lainantajan sijaintimaa	Suomi	Suomi
Lainansaajan sijaintimaa	Australia	Yhdysvallat
Liikkeellelaskuajankohta	2015	-
Valuutta	AUD	USD
Lainan enimmäispääoma	n. 1 meur	n. 1 meur
Maturiteetti	Pitkäaikainen (10 v)	Pitkäaikainen (5 v)
Paikallinen luottoluokitus/riskitaso	C1	67
Luottoluokitus (Moody's/S&P)	A tai Baa/BBB	A tai Baa/BBB
Viitekorko (tilanne 2/2023)	3,35 %	4,33 %
Sopimuksessa oleva marginaali	3,75 %	-

Kuvio 3: Koron markkinaehtoisuuteen vaikuttavat vertailukelpoisuuden osatekijät.

¹⁴³ Lainatietokantana voidaan käyttää esimerkiksi Bloombergia tai Thomson Reutersia (LoanConnector). Myös muita kaupallisia tai ei-kaupallisia lainatietokantoja voidaan hyödyntää, kunhan niistä vain löytyy tarpeellinen määrä vertailudataa, jotta markkinaehtoinen korkotaso voidaan luotettavasti todentaa.

Kuvioon 3 on koottu koron markkinaehtoisuuteen vaikuttavia vertailukelpoisuuden osatekijöitä sekä merkittäviä lainanehtoja kahdesta case-konsernin yhtiöstä. Tytäryhtiö B Inc ei ole saanut emoyhtiöltä rahoitusta konsernilainan muodossa, joten tarkoitukseen sopivaa lainasopimustakaan ei tutkimuksen tekohetkellä ole tiedossa. Siitä syystä kuviossa 3 ei ole liikkeellelaskuajankohtaa tai sopimuksessa olevaa marginaalia, mutta kuvioon on kuitenkin esitetty muut ehdot, jotka koron markkinaehtoisen marginaalin määrittämiseen vaikuttavat. Kuviossa esitettyjä tekijöitä voidaan hyödyntää myös tietokannoista tehtävän vertailuhaun osatekijöinä niiltä osin, kun niille löytyy vertailukohteita kahden riippumattoman osapuolen välisestä lainasta. Mitä enemmän lainan ehtoja ja muita liiketaloudellisia seikkoja hyödynnetään tietokantojen vertailuhauissa, sitä luotettavamman tuloksen markkinaehtoisesta korkotasosta saa. Vertailuhakuun voidaan siten ottaa paljon muitakin case-konserniin liittyviä tekijöitä, joiden avulla vertailukohteita voidaan täsmentää entistä tarkemmin¹⁴⁴.

Kun markkinahintavertailumenetelmää käytetään, on otettava tarkasti huomioon transaktioiden vertailukelpoisuus toisiinsa, jotta siirtohinnasta saadaan mahdollisimman luotettava tulos. Vertailukelpoisuuden toteutumisen yhtenä ehtona on se, että vertailun kohteena olevien transaktioiden tai niitä toteuttavien yritysten välillä ei voi olla mitään merkittävää eroa, joka vaikuttaisi olennaisesti hintaan avoimilla markkinoilla. Toinen ehto on se, että erojen olennaiset vaikutukset voidaan poistaa tekemällä kohtuullisen tarkkoja oikaisuja.¹⁴⁵ On siis oleellista, että transaktioiden vertailukelpoisuus voidaan todentaa mahdollisimman tarkasti. Jos näin ei ole, voidaan markkinaehtoisesta korkotasosta saada virheellistä tietoa. Siitä syystä lainatietokannoissa vertailuhakuja tehtäessä myös case-konsernista on tehtävä tarvittaessa oikaisuja, jotta saadaan vertailukelpoista dataa. CUP-

---

¹⁴⁴ Ks. OECD 2022, kohta 1,36 sekä VML 31 §: OECD ohjeistaa ottamaan huomioon toiminnot, sitoutuneet varat ja riskit, sopimusehdot, taloudelliset olosuhteet sekä liiketoimintastrategiat, kun taas VML 31 §:ssä ohjataan tunnistamaan asiankuuluvat kaupalliset tai rahoitukselliset suhteet ja niihin vaikuttavat taloudellisesti olennaiset erityispiirteet, kuten sopimusehdot, osapuolten toiminnot, varat ja riskit, siirretyn omaisuuden tai tarjotun palvelun ominaispiirteet, osapuolten ja markkinoiden taloudelliset olosuhteet sekä liiketoimintastrategiat.

¹⁴⁵ Ks. OECD 2022, kohta 2.15.

menetelmän haasteena voidaankin nähdä luotettavan vertailutiedon riittämätön määrä¹⁴⁶.

Koska lainatietokannoista ei todennäköisesti löydetä täysin vastaavaa, samoilla ehdoilla ja ominaispiirteillä sovittua kahden riippumattoman osapuolen välistä lainaa, on siirtohinnoitteluanalyysissä usein tyydyttävä epätäydellisiin vertailukohteisiin. Epätäydellisinä, mutta riittävän vertailukelpoisina verrokkeina voidaan pitää esimerkiksi eri maantieteelliseltä alueelta tai eri toimialalta löytyvät verrokkit.¹⁴⁷ Myös case-konsernin tapauksessa on siten täydellisten verrokkien puuttuessa osattava ottaa huomioon, mitkä tekijät ovat vertailukelpoisuuden kannalta merkittävämpiä kuin toiset.

Osa kuviossa 3 mainituista yksityiskohdista on hyvinkin merkittäviä lopullisen markkinaehtoisen koron suhteen. Yksi oleellisimmista tekijöistä on luottoluokitus, jota myös korostetaan OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa¹⁴⁸, sekä ratkaisussa KHO 2010:73. Case-konsernin korkojen markkinaehtoisuutta tarkastellessa tietokannoista on siten tärkeää, että etsitään samaan luottoluokitukseen kuuluvia vertailukohteita. Case-konsernin tapauksessa luottoluokitukset ovat kansainvälisesti tunnettujen luottoluokitusasteikkojen mukaan A tai Baa/BBB¹⁴⁹. Tämä on yksi vertailukelpoisuuden osatekijä, johon ei kannata tehdä oikaisuja sen ollessa niin merkittävässä roolissa konsernin sisäisten lainojen siirtohinnoittelussa. Muita tärkeitä vertailukelpoisuutta määrittäviä tekijöitä voidaan nähdä olevan lainan nostopäivä, valuutta sekä maturiteetti¹⁵⁰, joita tulisi myös case-konsernin verrokkeissa ottaa huomioon, jotta markkinaehtoisesta korkotasosta saatava tieto on vertailukelpoista ja mahdollisimman luotettavaa.

---

¹⁴⁶ Ks. Rapo 2020, Section D: Financial Guarantees.

¹⁴⁷ Raunio – Karjalainen 2018, s. 94.

¹⁴⁸ Ks. OECD 2022, kohta 10.62.

¹⁴⁹ Kuten aiemmin todettua, case-yhtiöiden luottoluokitukset/-riskiasteikot käännetty kirjallisten kuvailujen perusteella kansainvälisesti tunnettuihin luottoluokituksiin: Moody's A/Baa sekä Standard & Poor's A/BBB.

¹⁵⁰ Auressalmi 2014, s. 134.

Joidenkin tulkintojen mukaan riittävä määrä vertailukelpoisia transaktioita on 10–20, vaikka tarkkoja vähimmäis- ja enimmäismääriä ei voidakaan antaa.¹⁵¹ Kun case-konsernille on löydetty sopiva määrä toisistaan riippumattomien osapuolten verrokkeja, voidaan niiden perusteella määrittää markkinaehtoinen marginaali lainan korolle. Kuten myös OECD toteaa, on epätodennäköistä, että löydetään yhtä tiettyä markkinakorkotasoa, vaan usein tavoitteena on määrittää markkinaehtoisten korkojen vaihteluväli¹⁵². Kun koron markkinaehtoisten korkojen vaihteluväli on löydetty lainatietokannoista, on yleistä kaventaa vaihteluväliä kummastakin päästä tulosten kvartiiliväliin.¹⁵³

Australialaisen tytäryhtiön A (Pty) Ltd:n lainan kokonaiskorkoa määrittelevä marginaali on 3,75 prosenttia. Marginaali on sovittu kiinteäksi koko kymmenen vuoden laina-ajalle vuonna 2015 laaditussa lainasopimuksessa. Ilman pääsyä lainatietokantoihin lainan marginaalin markkinaehtoisuuteen ei voida ottaa kantaa. Tulkintani mukaan marginaali vaikuttaa kuitenkin melko korkealta verrattuna muiden tytäryhtiöiden lainasopimuksissa oleviin marginaaleihin, jotka ovat olleet usein 0,70–2,25 prosenttiyksikön välillä vuosien 2018–2020 aikana.

Australialaisen tytäryhtiön lainan korkeampaan marginaaliin voi vaikuttaa lainasopimuksen tekoajankohta, sekä pidempi laina-aika. Normaalisti case-konsernissa lainasopimuksen on tehty viidelle vuodelle, kun taas australialaisen tytäryhtiön kanssa sovittu laina-aika on kymmenen vuotta. On siis mahdollista, että lainan marginaalilla on varauduttu pidemmän laina-ajan mahdollisesti tuomiin riskeihin. Toinen vaikuttava seikka voi olla se, että A (Pty) Ltd:n pääomarakenne on velkapainotteinen, mikä lisää lainanmaksuun liittyvää riskiä. Korkeampi riski taas lisää lainan korkoa, eli tässä tapauksessa marginaalia.

Kuten todettua, case-yhtiöiden lainan korkojen markkinaehtoisuuteen ei voida ottaa kantaa ilman lainatietokannoista saatavia verrokkeja. Tässä alaluvussa käsitellyin edellytyksin ja vertailukelpoisuuden osatekijöiden avulla verrokkihaku

---

¹⁵¹ Raunio – Karjalainen 2018, s. 96.

¹⁵² Ks. OECD 2022, kohta 10.91.

¹⁵³ Ks. OECD 2022, kohta 3.57 ja KHO 2021:127.

voidaan kuitenkin toteuttaa jossain valitussa lainatietokannassa. B Inc:n kannalta lainatietokannoista voitaisiin selvittää markkinaehtoinen marginaalitaso, jolla konsernilainan kokonaiskorkoa voitaisiin määritellä, jos tulevaisuudessa emoyhtiö tulee antamaan lainaa kyseiselle tytäryhtiölle. A (Pty) Ltd:stä voitaisiin puolestaan selvittää verrokkihakua hyödyntämällä, onko nykyinen 3,75 prosentin marginaali markkinaehtoinen, vai olisiko sitä syytä muuttaa lainasopimusta uusittaessa vuonna 2025.

4.9 Yleisen korkotason nousun vaikutukset koron markkinaehtoisuuteen

Vuoden 2022 aikana koronapandemian jatkuminen ja etenkin Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ovat käynnistäneet maailmassa talouskriisin. Inflaation voimakas nousu on pakottanut Euroopan keskuspankkia nostamaan korkoja tavalla, jota ei ole ennen nähty. Talouskriisi heijastuu suoraan myös yrityksiin ja niiden korkomenoihin.¹⁵⁴ EKP:n tehtävänä on huolehtia euroalueen hintatason vakaudesta. Inflaation ollessa liian nopeaa, nostaa EKP ohjauskorkoja, jotta inflaatiota saadaan hidastettua. Pankkien korot seuraavat puolestaan EKP:n ohjauskorkojen kehitystä, joten muiden tekijöiden ohella myös ohjauskorkojen nostaminen vaikuttaa pankkien korkoihin niitä kasvattamalla. Euroopan keskuspankki ei siis suoraanaisesti päättä esimerkiksi pankkilainojen koroista, mutta voi vaikuttaa niihin tuntuvasti. Edellisen kerran EKP on nostanut ohjauskorkoa vuonna 2011, mutta vuoden 2022 aikana korkoja on jouduttu nostamaan useampaan kertaan ja enemmän kuin kertaakaan aiemmin.¹⁵⁵

Myös OECD:n rahoitustransaktioita koskevat siirtohinnoitteluohjeet ohjaavat ottamaan huomioon taloudessa tapahtuvat muutokset. Luottokelpoisuuden ja laina-
naehtojes lisäksi arvioitavaksi tulee siten myös taloudelliset olosuhteet, kuten yleinen korkotason nousu. Lainanantajan on arvioitava myös taloudellisissa

---

¹⁵⁴ Vepsäläinen 2022.

¹⁵⁵ Euroopan keskuspankki 2022.

olosuhteissa mahdollisesti tapahtuvien muutosten vaikutuksia, jotka voivat vaikuttaa sen kantamaan luottoriskiinkin.¹⁵⁶ Konsernin sisäisten lainojen siirtohinnoittelussa tulee siis ottaa huomioon myös yleisen korkotason nousun vaikutukset koron markkinaehtoisuuteen. On mahdollista, että yleisen korkotason noustessa talouskriisin ja inflaation vuoksi hyväksytään markkinaehtoisena korkona suurempi korko kuin aikaisemmin korkotason ollessa matalampi.

Yleisen korkotason nousun mahdollisten markkinaehtoisuuteen liittyvien vaikutusten selvittäminen konkreettisesti edellyttäisi tutkimuksen muita osuuksia mukaillen markkinahintavertailumenetelmää ja lainatietokantoja. Lainatietokannoista voitaisiin tutkia case-konsernin lainoista sitä, minkä tasoinen markkinaehtoinen marginaali on ollut esimerkiksi viisi vuotta sitten verrattuna tähän päivään. Konkreettista näyttöä siitä, kuinka paljon yleisen korkotason nousu on vaikuttanut markkinaehtoiseen korkotasoon ei voida ilman lainatietokantojen hyödyntämistä antaa, mutta muita asiaan liittyviä seikkoja on kuitenkin mahdollista selvittää. Lisäksi voidaan arvioida sitä, miten korkotason nousu mahdollisesti vaikuttaisi lainan korkojen markkinaehtoisuuteen.

Yleisen korkotason nousulla voi olla myös vaikutusta lainatransaktion vertailukelpoisuuden osatekijöihin, sekä toisinpäin. Esimerkiksi lainan liikkeeseenlaskuajankohdan markkinatilanne vaikuttaa lainan korkoon. Sama ilmiö voidaan nähdä lainan valuutalla. Se vaikuttaa lainan vertailukelpoisuuteen, koska lainan korkotaso riippuu myös inflaatio-odotuksista, joka taas on erilainen eri valuutoille. Näiden lisäksi myös lainan juoksuajalla on merkitystä lainan korkoon ja vertailukelpoisuuteen, sillä eripituisten velkakirjojen tuotot peilaavat odotuksia tulevasta rahapolitiikasta, inflaatiosta, talouskasvusta sekä lainan riskistä.¹⁵⁷

Kun peilataan edellä mainittuja seikkoja yleisen korkotason nousun syihin, voidaan nähdä, että ne vaikuttavat vahvasti toisiinsa. Yleisen korkotason nousu aiheutuu EKP:n ohjauskorkojen nostamisesta, millä pyritään hillitsemään

---

¹⁵⁶ OECD 2022, kohta 10.57.

¹⁵⁷ Auressalmi 2014, s. 134–135.

inflaatiota. Kuten todettua, eri valuutoilla on erilaiset inflaatio-odotukset, jotka voivat muuttua nopeastikin maailmassa syntyvien kriisien vuoksi. Inflaation vaikutuksia voi siten olla vaikeahkoa ottaa huomioon markkinaehtoisen koron kannalta, mutta joitain vaikutuksia inflaatio-odotuksilla voidaan olettaa olevan. Esimerkiksi EKP ennustaa euroalueen inflaation laskevan tulevina vuosina¹⁵⁸, jolloin taas ohjaukorkoja voidaan laskea, millä on oletettavasti laskeva vaikutus myös yleiseen korkotasoon.

Tällä hetkellä ohjaukorkojen noustessa myös pankit nostavat korkojaan, mikä tarkoittaa, että riippumattomien osapuolten välisten lainojen korot nousevat myös. Sillä taas on suora vaikutus konsernin sisäisten lainojen koron markkinaehtoisuuteen, sillä niiden tulee markkinaehtoperiaatteen mukaan vastata sitä, mitä sovittaisiin kahden riippumattoman osapuolen välillä. Lainan liikkeellelaskuajankohdalla on siten oleellinen merkitys siihen, miten yleinen korkotason nousu vaikuttaa. Jos lainan liikkeellelaskuajankohta olisi esimerkiksi loppuvuodesta 2022, voisi koron marginaalissa nähdä huomattavaa vaikutusta yleisen korkotason noususta. Case-konsernissa emoyhtiön ja A (Pty) Ltd:n välinen laina on laskettu liikkeelle vuonna 2015, joten viimeaikaiset kriisit maailmassa eivät sen sovittuun marginaaliin vaikuta. Tilanne olisi toinen, jos sama laina olisi laskettu liikkeelle vuonna 2022. Eri vuosien tilannetta voisi verrata siten, että lainatietokannasta etsitään verrokkeja muuten samanlaisin ehdoin, ominaisuuksin ja osapuolin oleville lainoille, ainoana poikkeuksena liikkeellelaskuajankohta.

Myös case-konsernin lainoissa kokonaiskoron osatekijänä ovat viitekorot ovat nousseet viimeisten vuosien aikana. Esimerkiksi australialaisen A (Pty) Ltd:n lainasopimuksessa kokonaiskoroksi on sovittu Australian Reserve Bankin eli RBA:n cash rate, johon lisätään marginaali 3,75 prosenttia. Lainan liikkeellelaskuajankohtana eli vuonna 2015 cash rate on ollut 2 prosenttia, kun vuoden 2023 tammikuussa se on noussut jo 3,35 prosenttiin¹⁵⁹. Yleisen korkotason nousun vaikutukset voidaan huomata myös RBA:n cash raten kehityksessä, joka on noussut

---

¹⁵⁸ Suomen Pankki 2022, Rahapoliittinen katsaus 16.12.2022.

¹⁵⁹ RBA Rate Indicator: "On the 7th of February the RBA increased the official cash rate by 0.25%. The current official cash rate as determined by the Reserve Bank of Australia (RBA) is 3.35%."

huhtikuusta 2022 helmikuuhun 2023 yhteensä kolme prosenttiyksikköä. Sitä ennen taso on ollut pitkään lähes nolla.¹⁶⁰ Myös tällä vaihtelulla on oletettavasti vaikutusta markkinaehtoiseen korkotasoon, sillä Australian keskuspankin tekemät muutokset vaikuttavat myös siihen, millä hinnalla toisistaan riippumattomat yritykset saisivat lainaa.

Kaiken kaikkiaan konsernin sisäisten lainojen koron markkinaehtoisuuteen vaikuttaa ulkoiset tekijät lainan lähinnä liikkeellelaskuajankohdan mukaan, koska liikkeellelaskuajankohta on hetki, jonka mukaan markkinatilannetta katsotaan. Ulkoisilla tekijöillä on vaikutusta toisistaan riippumattomien osapuolten lainoissa, eli siten myös konsernilainojen verrokeissa. Liikkeellelaskuajankohta on tässä kuitenkin yksi olennaisimmista tekijöistä, sillä tilannetta tulee aina verrata samaan aikaan liikkeelle laskettuihin lainoihin. Vuosi 2022 on varmasti ollut lainan liikkeellelaskuajankohtana sellainen, että markkinaehtoinen korkotaso on noussut erilaisten maailman kriisien ja inflaation seurauksena. Toisaalta marginaalia määrittäessä on osattava varautua myös tulevaan, mutta tärkeämpää vero-oikeuden kannalta on se, että korko on markkinaehtoperiaatteen mukainen.

---

¹⁶⁰ Reserve Bank of Australia 2023: Interest Rate Decisions.

5 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkielman tavoitteena oli selvittää, miten koron markkinaehtoisuus toteutuu konsernin sisäisissä lainoissa niin teoriassa kuin käytännössäkin, sekä mitä vaikutuksia yleisellä korkotason nousulla on ollut koron markkinaehtoiseen tasoon. Markkinaehtoperiaatteen mukaan etuyhteydessä olevien yritysten liiketoimissa on noudatettava sellaisia ehtoja ja siirtohintaa, joita olisi noudatettu toisistaan riippumattomien yritysten välillä. Vaikka konserniyhtiöt voisivatkin markkinoiden puolesta hinnoitella liiketoimiaan toisin kuin toisistaan riippumattomat yritykset, ei markkinaehtoperiaate salli sitä. Markkinaehtoperiaatteella on merkittävä vaikutus esimerkiksi verotulojen kertymiseen eri maihin.

Kansallisella tasolla siirtohinnoittelua ohjaa VML 31 §, eli siirtohinnoitteluokaisusäännös, jonka viimeaikaisten muutosten vaikutukset ovat merkittäviä niin sen oikeustilassa, kuin soveltamisalassakin. Vaikutuksia voidaan nähdä verokertymässäkin, koska säännöksen muutoksella Suomen veroviranomaisella on yhtäläinen mahdollisuus puuttua hinnoittelupoikkeamiin, kuin muidenkin maiden veroviranomaisilla. Toinen merkittävä siirtohinnoittelua ja markkinaehtoisuutta ohjaava oikeuslähde on OECD:n siirtohinnoitteluohjeet, joita OECD on täsmentänyt vuonna 2020 rahoitustransaktioita koskevilla siirtohinnoitteluohjeilla.

Konsernin sisäisissä lainoissa lähtökohtaisesti kaikkien lainan ehtojen on oltava markkinaehtoisia, mutta markkinaehtoisuuden arvioiminen tiivistyy konsernin sisäisissä lainoissa usein markkinaehtoisien koron määrittelyyn. Vaikka markkinaehtoisuus on määritelty VML 31 §:ssä, ei säännöksessä ole kuitenkaan suoraan otettu kantaa siihen, milloin jokin transaktio on markkinaehtoinen. Lain esitöistä puolestaan selviää tarkemmin lainsäätäjän tahto siitä, että lakimuutoksella haluttiin saada selvennettyä aiemmin voimassa olleen siirtohinnoitteluokaisusäännöksen ja sen perusteella tehtyjen KHO:n ratkaisujen aiheuttamia epäselvyyksiä liiketoimen uudelleenluonnehdinnasta. Tarkoituksena oli myös saada OECD:n siirtohinnoitteluohjeet hyödynnettäväksi kansallisen markkinaehto-

periaatteen tulkinnassa niiden koko laajuudessaan. Lakimuutoksen avulla VML 31 §:n ja OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden välinen suhde on selkeytynyt, eikä niiden välisiä tulkintaongelmia synny entiseen tapaan. Siirtohinnoitteluoikaisusäännyksen muutos sekä OECD:n tarjoamat rahoitustransaktioiden siirtohinnoitteluohjeet ovat selkeyttäneet ja konkretisoineet konsernin sisäisten lainojen siirtohinnoitteluprosessia sekä markkinaehtoisen koron vaatimuksia.

OECD:n rahoitustransaktioita koskevien siirtohinnoitteluohjeiden mukaan konsernin sisäisten lainojen siirtohinnoittelu tulee tehdä transaktion tunnistamisen jälkeen velalliskohtaisten luottoluokitusten ja CUP-menetelmän avulla. Konsernin sisäisessä rahoituksessa käytännössä ainoana soveltuvana menetelmänä korkotason markkinaehtoisuuden määrittelemiseen on pidetty CUP-menetelmää, jolla luotonantoa tarkastellaan velallisyhtiön kannalta. Kustannusvoittolisämenetelmä on kuitenkin myös mahdollinen, mutta menetelmä ei sovellu kaikkiin tapauksiin ja luotonantoa on silloin tarkasteltava luotonantajan kannalta.

Muita OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden mukaan huomioon otettavia seikkoja koron markkinaehtoisuuden ja konsernin sisäisten lainojen siirtohinnoittelussa ovat konserninäkökulman, eli implisiittisen tuen huomioon ottaminen, lainaan sisältyvät ehdot, sekä muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat seikat. Kun kaikki seikat on huolellisesti otettu huomioon, saadaan mahdollisimman luotettava tulos markkinaehtoisesta korkotasosta verrokkien avulla. Jos esimerkiksi oleellisia lainan ehtoja jätetään huomiotta vertailukelpoisia liiketoimia etsiessä, on riski, että liiketoimet eivät olekaan vertailukelpoisia, eikä siten markkinaehtoinen korkotaso ole sitä, mitä on markkinahintavertailumenetelmän avulla selvitetty.

Konsernin sisäisten lainojen koroista on mahdotonta antaa yhtä eksaktia tasoa siitä, milloin korot ovat markkinaehtoisia, koska kaikki konsernilainat ja niiden korot ovat yksilöllisiä, sekä markkinaehtoisuuteen vaikuttaa moni tekijä. Voidaan kuitenkin todeta, että konsernin sisäisten lainojen korot ovat markkinaehtoisia silloin, kun konserniyhtiöiden väliset lainat on siirtohinnoiteltu huolellisesti VML 31 §:n ja OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden mukaan, niiden siirtohinnoittelussa on

otettu huomioon lainan ehdot ja konserninäkökulma, sekä siirtohinnoittelumenetelmä on valittu ja perusteltu huolellisesti. Korot ovat markkinaehtoisia, kun ne vastaavat sitä, mitä kahden toisistaan riippumattoman yrityksen välisten lainan koroista on sovittu. Jotta markkinaehtoisuus voidaan todentaa, on vertailukohteiksi otettava laina, joka on ehdoiltaan ja yksityiskohdiltaan tarpeeksi samankaltainen. Tähän voi liittyä tulkintaongelmaa sen suhteen, milloin lainat ovat tarpeeksi vertailukelpoisia toisiinsa nähden. Vertailukohteisiin on osattava tehdä tarpeen vaatiessa oikaisuja, jotta vertailtavuus ja luotettavuus paranevat.

On myös hyvä ottaa huomioon, että markkinahintavertailumenetelmää käytettäessä lainatietokannoista ei välttämättä löydy yhtä tiettyä korkoprosenttia, jolla markkinaehtoisuus todennettaisiin, vaan vertailukelpoisten lainojen korkotasot voivat hieman vaihdella. Silloin voidaan todeta verotuksessa hyväksyttävän markkinaehtoisen korkotason olevan näiden tietokannoista löytyvien korkojen vaihteluvälillä¹⁶¹. Luotettavuuden parantamiseksi vaihteluvälin kaventaminen esimerkiksi kvartiilivälin avulla on mahdollista niin OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden kuin korkeimman hallinto-oikeudenkin mukaan.¹⁶² Jos konsernilainan korko sijoittuu saadulle vaihteluvälille, on se markkinaehtoinen.

Tutkielmassa selvitettiin konsernin sisäisten lainojen siirtohinnoittelua myös käytännössä case-konsernin kautta, kun tavoitteena oli selvittää, mitkä tekijät vaikuttavat konsernin sisäisten lainojen siirtohinnoitteluun sekä korkojen markkinaehtoisuuteen. Tytäryhtiöistä kaksi otettiin tutkimukseen tarkempaan tarkasteluun: australialainen tytäryhtiö, jolle konsernilainaa on annettu, sekä yhdysvaltalainen tytäryhtiö, jolla lainaa ei ole. Case-konsernin kannalta lainojen markkinaehtoisuuteen vaikuttavina seikkoina tutkittiin lainan pääomaa, tarkoitusta, maturiteettia, mahdollisia vakuuksia, muita ehtoja, implisiittistä tukea sekä ennen kaikkea luottoluokituksia. Näistä koron marginaalia nostavina tekijöinä voidaan nähdä vakuuksien puuttuminen ja alikapitalisoinnin riski. Konsernilainojen koron marginaalia laskevina tekijöinä voidaan puolestaan nähdä lainan maturiteetti,

---

¹⁶¹ OECD 2022, kohta 3.60.

¹⁶² Ks. OECD 2022, kohta 3.57 ja KHO 2021:127, joissa kummassakin on hyväksytty kvartiilivälin mukainen hinnoittelu.

lainan ehto, jolla mahdollistetaan kasvaneiden kustannusten huomioon ottaminen sekä hyvällä tasolla olevat velalliskohtaiset luottoluokitukset, joita nostavana tekijänä voidaan nähdä myös implisiittinen tuki. On otettava huomioon, että lainan koron marginaalin markkinaehtoisuuteen vaikuttaa myös muut asiat, kuten lainantajan ja -saajan sijaintimaat sekä lainan valuutta. Nämä kaikki tekijät muodostavat lainoille vertailukelpoisuuden osatekijät, joiden avulla voidaan löytää tietokannoista tapauskohtaisesti markkinaehtoinen korkotaso kullekin konsernilainalle.

Kuten todettua, luottoluokitukset ovat hyvin tärkeässä roolissa konsernin sisäisten lainojen siirtohinnoittelussa, sillä ilman luottoluokituksia markkinaehtoisien koron määrittely on haastavaa. Case-konsernissa käytössä olleesta tietokannasta ei löytynyt luottoluokituksia kaikille tytäryhtiöille, joten lainojen siirtohinnoittelun kannalta olisi tärkeää, että kaikista tytäryhtiöistä saataisiin luottoluokitukset joko jostain toisesta palvelusta tai tekemällä synteettiset luottoluokitukset. Luottoluokitukset voidaan nähdä lähtökohtana koron markkinaehtoisuuden määrittelylle myös muissa tytäryhtiöissä, joille konsernilainaa on myönnetty.

Markkinahintavertailumenetelmä tuo etenkin pienemmille case-yhtiön kaltaisille yhtiöille markkinaehtoisien koron määrittelyssä tai todentamisessa haasteita, sillä kaupallisia lainatietokantoja ei välttämättä pienemmissä yrityksissä ole käytössä. Jos lainatietokantaa ei ole käytössä, eikä sisäisiä verrokkeja ole, voi konsernilainan koron markkinaehtoisuuden todentaminen olla hyvinkin haastavaa. Herää kysymys siitä, kiinnitetäänkö markkinaehtoiseen korkoon tarpeeksi huomiota pk-yrityksissä, joilla ei ole velvollisuutta laatia siirtohinnoitteludokumentointia. Jos veroviranomaiset eivät puutu siirtohinnoitteluun, on mahdollista, että konsernin sisäisissä lainoissa korko on määritetty ilman asianmukaisia perusteita ja noudattamatta kansallista siirtohinnoitteluohjeita sekä OECD:n siirtohinnoitteluohjeita, jolloin koron markkinaehtoisuuttakaan ei tule todennettua asianmukaisesti. On kuitenkin muistettava, että myös kustannusvoittolisämenetelmä on hyväksytty konsernin sisäisten lainojen siirtohinnoittelumenetelmänä.

Case-konsernin kannalta tutkimuksessa nousi esille myös australialaisen tytäryhtiön saaman konsernilainan pääoman markkinaehtoisuus. Yleisesti siirtohinnoittelun piirissä lainan pääomaan ei ole aiemmin juurikaan kiinnitetty huomiota, vaan on keskitytty lähinnä koron markkinaehtoisuuteen. VML 31 §:n muutos vuoden 2022 alussa mahdollistaa kuitenkin lainan uudelleenluonnehdinnan, jos lainan pääoma ei ole markkinaehtoinen ja alikapitalisointia on vahvasti nähtävillä. Siitä syystä olisi hyvä harkita lainan muuttamista oman pääoman ehtoiseksi sijoitukseksi kyseisessä tytäryhtiössä, sillä vaikka lainan korko olisikin markkinaehtoinen, ei lainan pääoma sitä välttämättä ole.

Yhtenä tutkimuksen osiona oli myös erilaisten maailmankriisien vuoksi aiheutuneen yleisen korkotason nousun vaikutukset case-yhtiön myöntämien lainojen ja niiden korkojen markkinaehtoisuuteen. Ilman lainatietokantoja ei voida antaa eksaktia vastausta siitä, paljonko konsernin sisäisten lainojen markkinaehtoinen korkotaso on noussut viimeisten vuosien aikana. On kuitenkin huomattava, että lainan liikkeellelaskuajankohtana valloillaan oleva markkinatilanne sekä lainan valuutalle kohdistuvat inflaatio-odotukset vaikuttavat lainan korkoon. Keskuspankkien nostamien ohjauskorkojen vuoksi myös pankit nostavat korkojaan, joka tarkoittaa, että toisistaan riippumattomien osapuolten välisten lainojen korot nousevat myös. Koska konsernin sisäisten lainojen siirtohinnan tulee vastata sitä, mitä toisistaan riippumattomat osapuolet sopisivat, voidaan tätä kautta yleisen korkotason nousulla nähdä suora vaikutus myös konsernin sisäisten lainojen ja niiden korkojen markkinaehtoisuuteen. Jotta saataisiin eksakti tieto siitä, kuinka paljon markkinaehtoinen korkotaso on konsernilainoissa noussut viimeisten vuosien aikana, vaatisi se pääsyn lainatietokantoihin, jossa voitaisiin vertailla lainojen markkinaehtoista korkotasoa, kun liikkeellelaskuajankohta muuttuu.

Konsernin sisäisten lainojen siirtohinnoittelu voi siis olla haastavaa etenkin pienemmille yhtiöille, joilla ei välttämättä ole käytössä kaikkia markkinahintavertailumenetelmän edellyttämiä työkaluja, esimerkiksi luottoluokituksia ja lainatietokantoja. Siirtohinnoittelu on kuitenkin tärkeä osa kansainvälisen konsernin toimintaa, joten siihen olisi hyvä panostaa asianmukaisella tavalla ja noudattamalla

kansallista lainsäädäntöä ja kansainvälisiä ohjeita. Asianmukaisesti toteutettu siirtohinnoittelu vaikuttaa valtioiden verokertymään sekä myös lainan osapuolina olevien yritysten verotukseen. Konsernilainan yksityiskohtien ja ehtojen dokumentointi on tärkeää lainasopimuksen muodossa, mutta tärkeää on myös muistaa, että todellinen toiminta on se, joka ratkaisee, miten transaktiota kohdellaan. Tärkeää on myös ottaa huomioon kaikki lainan erityispiirteet ja yksityiskohdat, jotta saadaan verrokkien avulla mahdollisimman luotettavaa ja perusteltua tietoa markkinaehtoisesta korkotasosta kullekin lainatransaktiolle.